

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Ekstraordinært representantskapsmøte
10. — 11. desember 1975

PROTOKOLL

fra ekstraordinært representantskapsmøte
10.—11. desember 1975

*Redigert av LO's
presse og informasjonskontor*

PROTOKOLL

for ekstraordinært representantskapsmøte

10.—11. desember 1975

Medleget av LO's
presse og informasjonsskole

INNHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Åpning og konstituering	5
Supplering til Sekretariatet	6
Tariffrevisjonen 1976	6
Debatten	17
Votering tariffrevisjonen.....	71
Navnefortegnelse	75
Bilag: Tariffoppgjøret 1976 — Sluttvederlags- ordningen	82
Forsikring som tariffkrav	83

TALERLISTE:

Ask, Erling 55	Lundquist, Odd 52
Aspengren, Tor 5, 6, 69, 74	Markussen, Olav 61
Berntsen, Ingvald 66	Mikkelsen, Erland 27
Dalberg, Kåre 64	Nilsen, Finn 40
Eriksen, John Erik 68	Oxholm, Torger 51
Flesvig, Ole 39, 65	Rasmussen, Kåre 44
Fossen, Erling 45	Ryane, Edith 55
Hansen, Kåre 45	Simonsen, Torbjørn 38
Hasla, Arne 24	Skau, Leif 22, 60
Helgesen, Roar 49	Skytøen, Lars 33
Holtbakk, Mons-Erik 31	Strømmen, Eivind 63
Jakobsen, Ingeborg 50	Svensson, Arthur 29
Johannessen, Magne 59	Thoresen, Wilhelm 67
Johansen, Olav 62	Torvik, Per-Arne 52
Johnsen, Joralf 48	Totland, Otto 17, 56
Kalvik, Arild 20	Uglen, Albert 26
Karlsen, Thorvald 53	Ulleland, Ingolf 57
Kolstad, Walter 35, 66	Ødegaard, Håkon A. 42
Kosmo, Jørgen 58	

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

holdt ekstraordinært representantskapsmøte 10. og 11. desember 1975 i Folkets Hus' store sal i Oslo.

Møtet ble åpnet kl. 11.00 av formannen, *Tor Aspengren*, som på vegne av Sekretariatet ønsket vel møtt.

Han la deretter fram Sekretariatets forslag til

SAKLISTE:

1. Suppleringsvalg til Sekretariatet.
2. Tariffrevisjonen 1976.

Vedtak: Forslaget til sakliste ble enstemmig godkjent.

Følgende forretningsorden ble enstemmig godkjent:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LO's presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneoppbøp.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og for siste møte ved dets avslutning.

Aspengren ba så nestformannen, *Odd Højdaahl*, om å lede møtet.

Saklista punkt 1:

SUPPLERINGSVALG TIL SEKRETARIATET

Det skal foretas suppleringsvalg til Sekretariatet etter Olav Bratlie som gikk av som formann i september 1975 og etter Leif Skau som går av som formann i januar 1976. Erling Johansen og Thorvald Karlsen rykker opp som faste medlemmer, og de øvrige varamenn rykker opp to plasser. Representantskapet må derfor velge ny 8. og 9. varamann.

Sekretariatets innstilling:

Det foreslås overfor Representantskapet at Rolf Hauge og Lars Skytøen velges som henholdsvis 8. og 9. varamann.

Vedtak: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Saklista punkt 2:

TARIFFREVISJONEN 1976

Tor Aspengren holdt følgende foredrag om den faglige og økonomiske situasjon:

«I vårt land har 1970-åras økonomiske utvikling i hovedsak vært en videreføring av etterkrigstidas ekspansjon og framgang. Den sterke økonomiske veksten har fortsatt. Høyt sysselsettingsnivå er i det minste hittil opprettholdt. På et par vesentlige punkter har vi imidlertid fått brudd i utviklingen. Siden 1970 har stigningen i konsumprisindeksen stadig forsterket seg. I perioder har dette hindret vanlige lønnstakere fra å ta del i velstandøkningen. Vi kan her skille mellom perioden før og etter 1973.

Inntil 1973 skar prisstigningen og progresjonen i skattesystemet store stykker av en ellers tilfredsstillende lønnsstigning. Til sammen hindret dette vanlige lønnstakere fra å få noen vesentlig andel av produksjonsframgangen i årene 1971 til 1973. Målsettingen foran denne tariffperioden ble derfor relativ enkel. Etterslepet måtte tas igjen. For det ene ble tariffkravene lagt opp med dette for øyet. Derneft gikk Arbeiderpartiet inn i valgkampen i 1973 med løfte om å bidra til dette. Nå kan vi slå fast at dette aktive samarbeidet mellom den faglige og politiske arbeiderbevegelsen har ført til resultater.

Arbeidets kvalitet gir utviklingen i disponibel realinntekt inntrykk av. Innholdet i begrepet disponibel realinntekt begynner vel de fleste nå å bli fortrolig med. Som kjent gir dette uttrykk for hva som er igjen av en lønnsstigning, når både høyere priser og skatter er betalt. I 1960-åra steg disponibel realinntekt for folk med vanlige inntekter med 2 til 2,5 prosent pr. år. Som nevnt var det mer eller mindre nedgang i årene 1971 til 1973. Det er derfor uvanlig øking, når vi både i fjor og i år har oppnådd to til tre års forbedringer i materiell velstand hvert av årene. Lønnstakere med vanlige inntekter har oppnådd 10 til 15 prosent vekst i disponibel realinntekt i denne tariffperioden. Veksten har vært størst for de på lavere inntektsnivå. Dette er vel

et bedre resultat enn hva de mest optimistiske av oss torde håpe på forhånd.

Som nevnt er det en samlet innsats politisk og faglig, som har sørget for dette. For det første er omfanget av de prispolitiske tiltak økt betydelig. Dette er oppnådd ved samtidig bruk av forbrukersubsidier og redusert merverdiavgift på viktige matvarer. Til sammen har forbrukersubsidier og momskompensasjon på mat økt fra 670 millioner kroner i 1973, til 2100 millioner kroner i 1975. I tillegg kommer bevilgningene over statsbudsjettet til Jordbruksavtalen. Uten slike bevilgninger måtte inntektøkningen i jordbruket vært sikret gjennom prisene. Alt i alt tar staten i dag inn vel 1 milliard kroner mindre i merverdiavgift på mat enn hva som blir brukt til å holde matvareprisene nede.

Dette er en ny situasjon. Så sent som for to år siden tok staten mer inn på matvarer enn hva som ble delt ut i subsidier. Vår gamle målsetting om at mat ikke skal være en inntektskilde for staten, har derfor blitt oppfylt i perioden.

I tillegg er den direkte skatteleggingen blitt redusert for vanlige inntekter. Reduksjonen kan måles på forskjellige måter. For det ene er de direkte skatter og avgifter som andel av bruttonasjonalproduktet gått ned. Dette er skjedd etter ubrutt stigning gjennom flere år. Et inntrykk av skattereduksjonene får vi også ved å sammenligne skatteinntektene i 1975 med inntektene, slik de hadde vært ved å benytte 1973-års regler. Med 1973-års skatteregler hadde staten tatt inn om lag 4 milliarder kroner mer i direkte skatter og avgifter.

Endelig har lønnsutviklingen vært uvanlig sterk. Det synes nå som om gjennomsnittlig timefortjeneste for ansatte i det private arbeidsliv vil øke med om lag 40 prosent i to-årsperioden. For det ene skyldes dette betydelige tariff tillegg. Medregnet indekstillegget fra 10. oktober har tariff tilleggene økt timefortjenesten med nærmere kr. 5,—, eller vel 25 prosent i perioden. Den betydelige lønns glidningen kommer som tillegg til dette.

Noe utjevning synes også å ha vært oppnådd trass i betydelig lønns glidning. For det ene skyldes dette spesielle tillegg til grupper med lavere lønnsnivå. Derneft betyr like kronetillegg, både generelt og som indekstillegg mest for disse. I noen utstrekning synes det stramme arbeidsmarkedet å ha gitt flere fordel av lønns glidningen enn vanlig. Tendensen til utjevning gir utviklingen i timelønningene inntrykk av. I perioden har timefortjenesten for menn steget med om lag 40 prosent, mens kvinnes lønnsnivå har steget med om lag 43 prosent.

Dette gjelder for ansatte i det private arbeidsliv. For ansatte på regulativlønn eller fastlønn har lønnsutviklingen også vært sterk. Lønns glidningen som disse oppnår, eksempelvis ved skifte av stilling eller andre opprykk, er imidlertid vanskelig å beregne. Statstjenestemannskartellet regner foreløpig med et etterslep for de statsansatte med 7 til 9 prosent.

I tilknytning til dette må jeg få framkomme med noen synspunkter på den solidariske lønns politikken. I denne tariffperioden kan vi altså konkludere med en noe sterkere utvikling for de mange under gjennomsnittet. Jeg er den første til å innrømme behovet for og ønskeligheten av enda sterkere utjevning. Samtidig vet jeg og dere at vi lever i en økonomi som faktisk produserer lønnsforskjeller. Vi vet at produkter som tekstil- og bekledningsartikler har vanskeligheter

med å greie selv det noe lavere lønnsnivået. Andre produkter har igjen god konkurranseevne på grunn av sterkt stigende priser og produksjonsmengde. Avsto våre medlemmer i disse bedriftene fra å ta ut rettmessige lønnstillegg, vil vi utvilsomt kunne oppnå større utjevning. Resultatet ville imidlertid bli kjempefortjenester i disse bedriftene. Hittil har vi ikke hatt muligheter for å bringe slike fortjenester inn i samfunnsøkonomien på andre måter enn ved lønnsstigning. Ved å avstå fra lønnstillegg vet vi også at lønnsnivået som vi i neste runde skulle forhandle på grunnlag av, ville bli lavere. Heller ikke det ville de lavtlønte ha fordel av.

For arbeidsgiverne koster vår solidariske lønnspolitikk. Ved gjentatte anledninger peker de derfor på de stabile lønnsforskjellene. Med dette som utgangspunkt hevder de at vi bare kan gi opp og slutte med lavtlønnsstilleggene. Vi må aldri gå på denne argumentasjonen. Solidariteten er i seg selv noe verdifullt, som vår bevegelse aldri må gi slipp på. Skal vi ha desentralisert produksjon, må vi uansett økonomisk system vel alltid finne oss i å slite med lønnsforskjeller. Det synes også som de fleste vil ha et lønsmessig skille mellom eksempelvis fagarbeidere og spesialarbeidere. Ut fra disse forutsetninger og etter en periode med tosifret lønnsglidning, er det derfor min oppfatning at fagbevegelsen også denne gangen har lyktes med sin lønnspolitikk. At vi kunne lykkes bedre, er imidlertid en annen sak. I det siste har vi også fått en uventet oppmuntring. Direktøren for Norsk Arbeidsgiverforening sa nylig at mye kan tyde på at den solidariske lønnspolitikken er drevet for langt. Vi er uenig i synspunktet. Vi er imidlertid tilfreds med denne uventede anerkjennelse av vår virksomhet.

Det er også andre som i det siste har hatt oppfatninger om disse spørsmål. I lys av den pågående ressursdiskusjonen har jordbruket, ikke uventet, kjent sin besøkelsestid. De har erklært seg enig i samarbeid og samordning av inntektsoppgjørene. Samordningen må bare ikke gjelde dem selv. Mens andre skal ha ett oppgjør, synes jordbruket å satse på både to og tre av gangen. Sekretariatet tok fatt i dette i en egen uttalelse. Vi erklærte oss enige i støtten til jordbruket. Det må imidlertid være visse grenser. Mer til den ene betyr mindre til den andre part. Forutsetningen må dessuten være at jordbruket selv viser større vilje til utjevning. Bakgrunnen for dette kravet er enkelt. Trass i betydelige inntektsforskjeller mellom store og små bruk, har jordbruket som helhet i snart 20 år blitt behandlet som lavtlønnsfag. Rammen for inntektstilleggene har direkte tatt utgangspunkt i de mest lavtlønte blant LO-medlemmene. Dette er bakgrunnen for at vår påstand om at viljen til å støtte de mindre brukene må ha vært liten, når de trass i denne betydelige samfunns-solidaritet selv hevder at de fattige blir fattigere. Vi hadde ventet fornærmet irritasjon fra Bondelagets side. Etter hvert håper vi at Småbrukarlaget og småbrukerne vil oppfatte uttalelsen som verdifull støtte. Foreløpig har vi bare fått høre at når det gjelder lavtlønnsproblemene, må vi heller feie for egen dør.

I denne forbindelse må jeg få påpeke forskjellene mellom industrien og jordbruket. Prisene på jordbruksprodukter har utøverne selv hånd om innenfor Jordbruksavtalens rammer. Produksjonen kjenner de også stort sett på forhånd. Dermed må jordbruket detaljert kunne fastlegge inntektsutviklingen. Industriens yrkesutøvere er derimot prisgitt konjunktorene og skiftende økonomiske forhold.

Kravet til jordbruket om utjevning innad, står vi derfor ved. Likeledes at inntekter utenom rene jordbruksinntekter må trekkes inn ved sammenlikninger med andre yrkesutøvere. Ved denne sammenlikningen må det også tas hensyn til at jordbrukets yrkesutøvere er selvstendig næringsdrivende. Skattemessig stiller de derfor i en annen klasse enn vanlige lønnstakere. Med dette som utgangspunkt bør alle politikere være klar over: Skal vi ha samordning og samarbeid under inntektsoppgjøret i 1976, skal også jordbruket inn i samordningen. Hvis ikke, sprekker opplegget. Disse politikerne vil i tilfelle påta seg et stort ansvar. Som jeg senere skal komme tilbake til, vil de også torpedere et tariffpolitisk opplegg som flertallet av LO-medlemmene står bak.

Sekretariatets forslag til vedtak om tariffoppgjøret i 1976, bygger på at oppgjøret gjennomføres i samarbeid med myndighetene. I tilfelle vil myndighetene komme inn med skattelettelser og eventuelle prispolitiske tiltak. Slike tiltak vil komme i tillegg til rene lønnstillegg. Godtar Representantskapet et slikt samarbeid, vil det denne gangen bli nærmere kontakt mellom myndighetene, arbeids- og næringslivets organisasjoner. For å unngå misforståelser må jeg imidlertid på det sterkeste få understreke et vesentlig forhold. Samarbeidsløsningen vil ikke erstatte lønnsforhandlingene. Det skal gis lønnstillegg. Som vanlig vil det foregå forhandlinger med våre arbeidsgivermotparter både i det private arbeidsliv, staten og kommunene. Summen av lønnstillegg, prispolitiske og skattepolitiske tiltak skal medlemmene selv ta stilling til ved uravstemning.

I diskusjonen om oppgjørsformen har Sekretariatet som vanlig vurdert flere løsninger. Under denne til dels langvarige saksbehandlingen, hvor også Tariffrådet har deltatt, har det selvfølgelig vært meningsforskjeller. På et punkt har jeg imidlertid hele tiden hatt følelsen av en svært samstemmig oppfatning. Det er på spørsmålet om myndighetene denne gangen må inn i bildet. Det er sikkert flere grunner til dette. For det ene har den økonomiske situasjonen utvilsomt vært meget vanskelig. Denne skal jeg komme tilbake til.

Derneft har vi hele tiden hatt følelsen av at vår vurdering av behovet for samarbeid, har vært i samsvar med LO-medlemmenes oppfatning. La meg få stoppe et øyeblikk ved dette. Gjennom flere år har det nå vært forsøkt å så systematisk mistillit mellom de nødvendige få som bekler sentrale tillitsverv i fagbevegelsen og medlemmene. Mot påstander om at vi har fjernet oss fra den såkalte grasrota, har vi og vil vi alltid ha vanskeligheter for å forsvare oss. Det kan aldri bli mer enn påstand mot påstand. Året har imidlertid ikke mer enn 365 dager. Fagbevegelsen utgjør bl.a. nærmere 5000 fagforeninger. Personlig er jeg i likhet med andre sentrale tillitsmenn svært ofte på møter i disse. Selv ved å besøke én fagforening hver dag, vil det imidlertid ta nærmere 14 år på hele runden. I tillegg kommer 200 samorganisasjoner og tusenvis av klubber av varierende størrelse. Målet for kontakten med medlemmene kan derfor ikke være hvor ofte den enkelte klubb eller fagforening avlegges besøk.

Jeg er den første til å innrømme at behovet for kontakt med medlemmene er av avgjørende betydning for alle sentrale tillitsmenn. Dette fyller vi som nevnt ved utstrakt møte- og reisevirksomhet i våre grunnorganisasjoner. Det er tydelig at denne kontakten gir oss et ganske godt inntrykk av oppfatninger og holdninger blant med-

lemmene. Dette må bli konklusjonen etter at svarene på rådslaget om pris- og inntektspolitikk foreligger.

Siden Skånland-utvalget eller Prisproblemutredningen ble nedsatt i 1972 — altså for vel tre år siden — har vi diskutert hva LO-medlemmene mener om slikt samarbeid. Under diskusjonene i høst synes Sekretariatets og Tariffrådets medlemmer aldri å ha vært i tvil om svaret på dette. Andre har kjørt ut i visshet om at LO-medlemmene var mot samarbeid. Rådslaget gir mulighet til å bedømme både hvem som har best kontakt og holdningene til samarbeid. Et sammendrag av rådslaget er lagt fram på bordene foran dere. Det viser seg at nærmere 87 prosent svarer ja på spørsmålet om at de går inn for en eller annen form for pris- og inntektspolitisk samarbeid. Flertallet — 60 prosent av de som har avgitt svar — mener at samarbeidet må begrenses til situasjonsbestemte løsninger. Det er imidlertid et betydelig mindretall som kan tenke seg samarbeidet utviklet i fastere former. Nå vet vi hva LO-medlemmene vil og mener. Sekretariatets forslag er i samsvar med dette. Etter denne avklaringen får vi håpe at vi i framtida kan få en mer meningsfylt diskusjon om disse spørsmålene. Diskusjonen bør i større utstrekning preges av våre forutsetninger for slikt samarbeid. Dette bør bli en mer meningsfylt debatt enn en evindelig diskusjon om hva medlemmene mener.

Foruten samarbeid med myndighetene foreslår Sekretariatet samordning av oppgjøret. Det er imidlertid vår forutsetning at samordningen gjennomføres, slik at mest mulig av den organisasjonsmessige styrken og fordelene ved forbundsvis oppgjør trekkes inn i samordningen. Den økonomiske rammen for tariffoppgjøret vil i hovedsak fastlegges ved sentrale forhandlinger. Vanligvis har vi ved samordning av oppgjørene operert med såkalte prikkede linjer. Ved å komme på denne ble grupper med spesielle problemer innvilget en noe friere stilling. Dette ga muligheter for å løse problemene på en skikkelig måte. Denne gangen blir det ingen prikket linje. Derimot gis alle forbund rett til å ta opp ethvert spørsmål i de forbundsvis forhandlingene som skal finne sted. Får de ikke løst spørsmålet, foreslås det at Sekretariatet får fullmakt til å vurdere kravet nærmere. Rimelige og berettigede krav vil tas opp i en ny runde med sentrale drøftelser. Eventuelt vil hele oppgjøret bli satt inn for å nå fram til løsninger. Ideen bak dette er som nevnt å skape større aktivitet i de forbundsvis forhandlinger. I praksis vil dette føre til at Sekretariatet utformer den prikkede linjen under forhandlingenes gang.

Etter vår oppfatning burde et slikt opplegg gi muligheter for å kombinere fordelene ved forbundsvis forhandlinger og solidariteten ved en samordning av oppgjøret. Det er forutsetningen at oppgjøret skal inneholde lavtlønns tillegg og generelle tillegg. Disse skal avgjøres ved sentrale forhandlinger. På grunn av usikkerheten i den økonomiske situasjon ber Sekretariatet om fullmakt til å fastlegge nivået på disse og andre økonomiske størrelser på et senere tidspunkt.

Med dette forslaget til vedtak må selvfølgelig alle ta hensyn til helheten under de forbundsvis forhandlingene. Samtidig vil en ha fordel av fellesskapets støtte og styrke når rimelige og berettigede krav skal få en løsning. Makter vi å gjennomføre oppgjøret etter disse linjer, har det vært Sekretariatets oppfatning at verdien av samordnede oppgjør vil øke. Vi vil kunne utnytte solidariteten i fagbevegelsen på en bedre måte for å løse problemene innenfor det enkelte forbund enn selv hva forbundsvis oppgjør gir mulighet for.

Forutsetningen for å få fram solidaritet i oppgjøret, er imidlertid felles avstemninger. Dette er et annet vesentlig punkt ved Sekretariatets forslag. For forbundene innenfor LO og Norsk Arbeidsgiverforenings område, innebærer dette at det blir gjennomført felles avstemning. Tilsvarende vil avstemningene som vanlig foregå innenfor kartellforbundene, henholdsvis Norsk Kommuneforbunds områder. Det er videre forutsetningen at det gjennomføres full økonomisk samordning mellom forbundene i det private arbeidsliv og forbundene innenfor Statstjenestemannskartellet og Norsk Kommuneforbunds områder. I denne økonomiske samordningen er imidlertid Sekretariatet inneforstått med noe større tillegg til offentlige ansatte. Dette skyldes etterslepet på grunn av mindre lønnsglidning i forhold til ansatte i det private arbeidsliv.

Det er knyttet visse, men vesentlige forutsetninger til Sekretariatets forslag om økonomisk samordning innad i fagbevegelsen. Den vil bare gjennomføres forutsatt at tilsvarende samordning også finner sted i forhold til andre grupper. Jeg har allerede nevnt forholdet til jordbruket. I forhandlingene mellom staten og fiskerne må det tas tilsvarende hensyn. Videre må Forbruker- og administrasjonsdepartementet legge tariffoppgjørets intensjoner til grunn ved justering av f.eks. legenes honorarsatser. Det er videre LO's oppfatning at det også må være mulig å få sterkere styring med andre frie yrker, eksempelvis honorarsatsene for tannleger og advokater. For høyere, uorganiserte arbeidstakere i bedriftene har arbeidsgiverne et spesielt ansvar. Våre mange representanter i bedriftenes styrer må også være oppmerksom på slike forhold. Hvis vi på noen av disse, eller andre områder, merker antydning til at noen beveger seg utover spille-reglene, vil Representantskapet formodentlig bli innkalt på nytt. Er forhandlingene allerede avsluttet og avtalene godkjent, vil vi betrakte dette som brudd på avtalene. Dette vil vi i tilfelle komme tilbake til på høvelig måte.

I tilknytning til dette må jeg få si noen ord spesielt om fiskeindustrien. Denne industrien har det siste året fått stilt millionbeløp til disposisjon i form av støtte, lån og garantier på lån. Støtten har først og fremst vært til fordel for eierne av foredlingsanleggene og mannen i båten. Indirekte har arbeidsplassene blitt sikret. Vi har imidlertid også sett eksempler på hvor tregt det har gått med å få arbeidet i gang igjen. I det videre arbeidet med disse spørsmålene må vi be om at lønnstakerne trekkes sterkere inn. Dette kan bl.a. skje ved at representanter for lønnstakerne trekkes inn under senere forhandlinger for den rene fiskeindustrien, sildolje og fiskemelindustrien.

Sekretariatets forslag vil føre til et såkalt kombinert samordnet oppgjør. Det er flere årsaker til at vi denne gangen har ansett denne oppgjørsformen som mest hensiktsmessig. Etter vår oppfatning tilsier den økonomiske situasjon fortsatt at økingen i materiell velstand tas ut på andre måter enn gjennom betydelige lønnstillegg. Jeg skal ikke gå detaljert gjennom den internasjonale konjunktursituasjon. I forbindelse med Representantskapets behandling av indeksoppgjøret tidligere i høst ga jeg en detaljert redegjørelse. Det er hittil regnet med en internasjonal oppgang tidlig i 1976. Denne synes nå å bli forskjøvet ytterligere, trass i at USA's økonomi så smått har begynt å røre på seg. Rapporter fra FN's økonomiske kommisjon for Europa og OECD er mer skeptisk til oppgangen i 1976, og eventuelt styrken i den, enn bare for få måneder siden. Når vi vet at vår økonomiske struktur

er slik at oppgangen når oss seks til ni måneder etter andre land, blir konklusjonen for så vidt enkel. For å holde hjulene i gang her hjemme kan vi ikke regne med noen hjelp av betydning fra våre handelspartnere i 1976. Også dette året må vi derfor stole på arbeiderregjeringens oppfinnsomhet og vilje til å sikre sysselsettingen. Utviklingen i vår eksportindustri konkurranseevne vil være vesentlig for hvor godt regjeringen skal lykkes. Det er Sekretariatets oppfatning at oppgjørsformen bør være vårt bidrag til regjeringens arbeid. Konjunktorene ute kan vi gjøre lite med. Den innenlandske kostnadsstigningen har vi mer herredømme over.

I denne situasjonen vil oppgjørsformen gi flertallet mulighet for å vise solidaritet med de tusener som står i fare for å miste arbeidsplassene. Når dette er sagt, må vi samtidig være oppmerksom på at det er vanskelig å si hvem som tilhører flertallet og hvem som vil bli arbeidsløs. Spørsmålet er dessuten hvor stort mindretallet med synkende materiell levestandard skal bli. For uansett samarbeid eller ikke, vil flertallet av LO-medlemmene oppnå tilfredsstillende materiell velstandsoeking også neste år. Som kjent måles endringene i materiell levestandard ved disponibel realinntekt. Som faglige tillitsmenn må vi i den nåværende økonomiske situasjon ta hensyn til svakheter ved slike beregninger. De vil bare gjelde fullt ut for det flertall av LO-medlemmene som er i arbeid. Situasjonen for mindretallet, folk på arbeidsløshetsstrygd eller andre sosiale støttetiltak, sier det ikke noe om.

Opgjørformen har aldri vært noe prinsipp i fagbevegelsen. Konklusjonen på behandlingen av spørsmålet i kongresser og representantskap har alltid vært at situasjonen må avgjøre. I situasjoner hvor en skal kjempe igjennom spørsmål av generell art, har det vært naturlig å foreta samordning. I 1976 har det vært Sekretariatets oppfatning at det foreligger en slik situasjon. Det skal gjennomføres en generell arbeidstidsforkortelse fra 42,5 til 40 timer pr. uke. Full kompensasjon betinger knapt 6 prosent i økt timefortjeneste. Arbeidstidsforkortelsen for døgnkontinuerlige skiftarbeidere reduserer arbeidstida fra 40 til 38 timer pr. uke. Lønnskompensasjonen blir 5 prosent. For folk på helkontinuerlig skiftarbeid, arbeid som kan sammenliknes med dette og arbeid under dagen, blir arbeidstida redusert fra 38 til 36 timer. Dette krever knapt 5,5 prosent lønnskompensasjon. Arbeidstidsforkortelsen skal gjennomføres fra 1. april 1976. Selv om den skal gjennomføres ved lov, vil den bli et sentralt punkt under forhandlingene på grunn av den lønsmessige kompensasjon. Derved vil den virke kostnadsdrivende. Den vil også angripe produksjonen.

Foruten arbeidstidsforkortelsen og det forhold at alle er i samme båt under de vedvarende lavtrykk og stormbyer som rir de vestlige industrilandene, er det også andre ting som gir 1976-oppgjøret et generelt preg. Sluttvederlagsordningens satser har stått uendret siden ordningen ble innført i 1966. For å kompensere for prisstigningen trengs en øking på 70 prosent. Vi vil kreve en øking av minstesatsene fra kr. 3000 til kr. 6000. Maksimalsatsene kreves økt fra kr. 7000 til kr. 15 000. Ikke minst i denne konjunktursituasjonen vil slike forbedringer ha stor betydning.

Det er også vår oppfatning at Opplysnings- og utviklingsfondet bør styrkes. Siden fondet ble avtalt i 1970 har konsumprisindeksen steget med om lag 50 prosent. Inntektene er nesten ikke økt. Foruten større krav til den generelle tillitsmannsopplæringen, har opplæringsbehovet

økt også på andre måter. Stikkordmessig kan nevnes opplæring av våre representanter i styrer og bedriftsforsamlinger, verneombud og de betydelige opplæringsbehov den nye arbeidsmiljøloven stiller oss overfor. Opplæring av datatillitsmenn presser også på. For å få dekning for disse krafttak i opplæringssektoren, krever vi at prosent-satsen skal økes fra 0,2 til 0,3 prosent.

Alle i denne salen vil sikkert være enig når jeg påstår at fagforeningsboka er gullkantet. Det forhold at 650 000 mennesker har den, sikrer vanlige folk stabilitet og sosial trygghet under skiftende politiske forhold. Nærmere 50 000 tillitsmenn skal sikre medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår. Mange av våre medlemmer har billigere forsikringsordninger. Det gis gratis juridisk assistanse ved tvister, angrep på rettigheter og sikkerhet i arbeidsforhold. Flere ting kunne rammes opp. Samtidig erfarer vi til stadighet at samfunnet fort adpoterer forbedringer som i utgangspunktet ble forbeholdt fagorganiserte. For å gjøre fagforeningsboka mer gullkantet foreslår Sekretariatet derfor å fremme krav om en egen forsikringsordning. Forslaget er lagt fram på bordene.

Det inneholder flere punkter. I gruppelebensforsikringen foreslås ytelsene regulert i takt med grunnbeløpet i folketrygden. Den inneholder også barnetillegg. Videre omfatter forsikringen stønad ved uførhet. Foruten stønad i 12 måneder, ytes også uførekapital. Ved oppnådd pensjonsalder skal alle sikres en viss andel av denne. Skyldes uførheten ulykke med varig invaliditet, gis det betydelige ytelser avhengig av forsørgelsesbyrde.

Forsikringsordningen vil styrke medlemsboka. Den vil gi verdifull dekning tilpasset våre offentlige ordninger. Fagbevegelsens forsikringsfond skal vi selv ha herredømme over. Det skal administreres i samarbeid med vårt eget selskap, Samvirke. Kravet eller opplegget er utformet som et system av byggeklosser eller deløsninger. I utgangspunktet er det beregnet å belaste den økonomiske rammen med 1 prosent av lønssummen.

I denne situasjonen stilles ikke krav om tariffavgift. Derimot kreves ordningen med kontingenttrekk gjennomført. Utformingen av en ordning med tariffavgift vurderes videre. Erfaringene med kontingenttrekkordningen vil ha betydning for vår endelige holdning til spørsmålet om tariffavgift.

Regjeringen regner med en mer dempet prisstigning neste år. Forutsetningen er lavere lønnsstigning gjennom et kombinert oppgjør. Likevel vil prisstigningen bli så vidt betydelig at kompensasjonsordninger for denne fortsatt er av avgjørende betydning. I denne tariffperioden — 1974 til 1976 — er det gjennomført to indeksreguleringer. Sekretariatet vil likevel foreslå at det gjennomføres én indeksregulering våren 1977 — etter ett år. Forutsetningen er imidlertid at det gis anledning til mer kompensasjon for prisstigningen. Fra Sekretariatets side er det en forutsetning for kravet om bare én indeksregulering, at det samtidig gis anledning til et lite tariffoppgjør. Dette skal jeg få utdype noe nærmere. Med et lite tariffoppgjør forstås at det skal gis anledning til i sentrale forhandlinger å stille krav om lavtlønns tillegg og andre økonomiske forbedringer på fritt grunnlag. Det er forutsetningen at Representantskapet skal ta stilling til forhandlingsresultatet. Et forhandlingsresultat som både vil omfatte kompensasjon for prisstigningen i det første avtaleåret og andre lønsmessige forbedringer.

Bakgrunnen for denne uvanlige framgangsmåten er selvfølgelig de økonomiske utsiktene. Får vi konjunkturoppgang mot slutten av 1976, vil det lille tariffoppgjøret gi oss anledning til å gi LO-medlemmene del i den økonomiske framgangen. Skulle vi mot formodning ikke få slik oppgang, vil vi utvilsomt ha behov for å ta flere hensyn enn å kreve kompensasjon for prisstigningen. I en slik situasjon vil ikke minst hensynet til konkurranseevne og arbeidsplasser ha betydning for våre vurderinger.

For to år siden var målsettingen å sikre medlemmene sterk vekst i materiell levestandard. Vi skulle ta igjen et betydelig etterslep. Denne gangen er situasjonen annerledes. Kravet må fortsatt bli vekst i materiell levestandard, men stigningstakten må nå dempes noe. Etter min oppfatning vil en vekst i disponibel realinntekt på 2,5 til 3 prosent være en rimelig målsetting. Dette vil være vårt utgangspunkt under forhandlingene.

Dette vil i tilfelle gi noe romligere spillerom for våre trygdede. I avveiningen mellom privat og offentlig forbruk, må vi også huske på at i omfordelingen av samfunnets ressurser, har vår felles levestandard størst betydning for LO-medlemmene. Et skikkelig skolevesen gir alle like muligheter uavhengig av foreldrenes lønnsnivå. Det samme kan sies om vårt helsevesen. Har ett av familiemedlemmene vært en måned på sykehus, har denne familien fått igjen nærmere kr. 25 000 av skattepengene. Sykdom kan således fort gi balanse i skatteregnskapet.

Slik kunne vi gå gjennom post etter post i offentlige budsjetter. For de fleste ville vi fort kunne avgjøre hvem de er til størst fordel for. I denne tariffperioden har vi skapt en mer rettferdig innretning av skattebyrden for vanlige lønntakere. Heretter bør vi koste på oss noe større andeler av produksjonen til videre utbygging av vår felles levestandard og sosial trygghet. I denne avveiningen må vi huske på at det må være sammenheng i våre prioriteringer. Produksjonen — tilgangen på varer og tjenester — er begrenset. Vi kan ikke kreve lavere skatt samtidig som vi går i protesttog for bedre og romligere skoletilbud for våre kjære barn. Det samme kan sies om bedre behandlingstilbud vår våre kjære på sykehus, alders- og pleiehjem. Dette er bakgrunnen for min påstand om at det må være sammenheng i våre oppfatninger.

I denne forbindelse vil jeg rette en spesiell appell til våre medlemmer bl.a. i skole- og sosialsektoren. Jeg har forståelse for deres krav om større bevilgninger til bl.a. bedre bemanning på en rekke områder. Dette gjelder imidlertid enhver offentlig etat. Streikevåpenet må vi alltid kunne bruke. Det gir våre medlemmer makt. Det skal også inneholde retten til politiske demonstrasjonsstreiker. Ethvert våpen må imidlertid brukes med ansvar. Brukt i utrensmål kan respekten for det lett forsvinne. Jeg vil få be om at det også tas slike hensyn før det eventuelt tas i bruk. De politiske demonstrasjonsstreiker vi har opplevd i den senere tid, vitner om interesse, entusiasme og ansvar for det arbeidsområdet de ulike grupper har valgt. Likevel synes aksjonene ikke alltid å være like godt gjennomtenkt.

Til slutt vil jeg igjen vende tilbake til debattopplegget om pris- og inntektspolitikk. Det ble også stilt spørsmål om alle inntekter måtte trekkes inn i samarbeidet. Hele 90 prosent svarte ja på dette spørsmålet. Deretter ble det stilt spørsmål om alle lønnsinntekter måtte trekkes inn i samarbeidet. På dette spørsmålet var det for-

bausende nok også 90 prosent som svarte ja. Endelig ble det stilt spørsmål om også lønnsglidningen måtte trekkes inn. På dette har frejdedeler svart ja. Begrunnelsen er først og fremst at mulighetene for utjevning vil øke. Enkelte hevder dessuten at lønnsglidningen er usolidarisk.

I svarene synes det imidlertid å gå et skille mellom tariffområder med minstelønn, henholdsvis normallønsavtaler. Innenfor Jern- og Metallarbeiderforbundets organisasjonsområde svarer hele 45 prosent nei på spørsmålet om lønnsglidningen må trekkes inn. Ser vi på antall personer som står bak svarene, blir det imidlertid et flertall på 60 prosent av jern- og metallarbeiderne som ikke vil ha lønnsglidningen trukket inn i samarbeidet.

Dette er naturlig. Det er til fordel for oss alle når de ansatte i jernindustrien med sin tariffavtale i hånden krever forhandlinger med visse mellomrom. I disse bedriftene kan vi være sikre på å få trukket ut produktivitetsevinster som også arbeidstakerne har bidratt til. Det samme gjelder store fortjenester under høykonjunktturene. I neste omgang får flertallet et større grunnlag å forhandle på.

Det er min oppfatning at slike lønssystemer inntil videre må opprettholdes. En annen ting er at vi kan bestrebe oss på å utvikle andre virkemidler. Dette må i tilfelle være verktøy som gjør jobben like tilfredsstillende som lønnsglidningen. Trekkes ekstraordinær fortjenesteøkning ut av bedriftene på annen måte, vil grunnlaget for ekstraordinær lønnsglidning også bli redusert. Med ekstraordinær lønnsglidning tenker jeg her på glidning som ikke skyldes rasjonalisering og effektivisering av produksjonen. Greier vi denne oppgaven, vil lønnsglidningen reduseres uten at det oppstår nye skjevheter i inntektsfordelingen til fordel for næringslivet.

Disse forhold vil også ha betydning for samarbeidsløsninger i framtida. I denne økonomiske situasjonen kan vi gå inn i et pris- og inntektspolitisk samarbeid, uten at det skapes nye inntektsmessige skjevheter til fordel for næringslivet. I en oppgangskonjunktur vil situasjonen utvilsomt bli en annen. Da kan lønnsglidningen lett skyte større fart under et samarbeid og bedriftene kan håve inn store fortjenester. De vil også ha råd til betydelige lønnstillegg. Både for å trekke fortjenesteøkning ut av næringslivet, begrense lønnsglidningen og sikre utjevning, vil det være nødvendig å utvikle virkemidler som sikrer en rimelig inntektsfordeling også i en slik økonomisk situasjon. Jeg skal ikke si noe mer om dette problem. Vi har merket oss holdningen til lønnsglidningen i debattopplegget. Vi vil imidlertid ikke gå inn i en omfattende nyvurdering av lønnsglidningen, uten at andre og sikre virkemidler kan stilles i stedet. Slike virkemidler kan være av skattemessig og annen art. Da blir problemene som i dag er forbundet med lønnsglidningen også redusert, idet slike virkemidler vil redusere grunnlaget for den ekstraordinære lønnsglidningen. Dette er spørsmål som vi i LO vil arbeide videre med.

Med dette som utgangspunkt legger jeg Sekretariatets forslag til vedtak om tariffrevisjonen i 1976 fram for Representantskapet. Forslaget er enstemmig, bortsett fra to punkter. Det gjelder punkt 7 om tariffavgiften. Det var ved siste avstemning i Sekretariatet ni som stemte for å utsette spørsmålet om tariffavgift til neste tariffrevisjon. Dermed gikk kontingenttrekk inn som punkt 7. Den andre dissensen gjaldt punkt 13, hvor Leif Skau dissenterte på bakgrunn av at han

mente det ville være en fordel å bruke den samme indeksregulering som ved tariffrevisjonen for to år siden.

Skattefritaket for fagforeningskontingenten vil vi nå ta opp med myndighetene i håp om å finne en løsning, selv om dette skulle få konsekvenser for andre grupperinger. Vi har sett det slik at det vil være riktig av oss å ta opp med myndighetene spørsmålet om økning av pensjonen for pensjonister med bare grunnpensjon.

Det som i forslaget fra Sekretariatet er nevnt som «borgerplikt» er ment å dekke f.eks. domsmenn, meddommere osv., hvor vi for såvidt har minstelønssatser i kommunene, men hvor vi har erfart at det er svært ulike forhold som gjøres gjeldende. Vi håper at vi ved henvendelse til myndighetene om dette kan få ordnet dette forholdet.

Ut fra dette håper jeg at Representantskapet vil gi opplegget sin tilslutning. Jeg håper også at Sekretariatet kan få de nødvendige fullmakter til bl.a. å utforme størrelsen på det generelle tillegg og lavtlønnstillegget på et senere tidspunkt.

Ved utformingen av krav og gjennomføringen av forhandlingene vil 2,5 til 3 prosent årlig vekst i LO-medlemmenes levestandard være vårt utgangspunkt.»

Forslaget fra Sekretariatet har følgende ordlyd:

«Idet vi viser til LO-formannens innledning, hvor bl.a. den vanskelige økonomiske situasjon ble berørt, og de relativt usikre tider en enda en tid vil stå foran, ikke minst når det gjelder sysselsettingen, vil Sekretariatet foreslå overfor Representantskapet at vi går inn for et kombinert samordnet forbundsvis oppgjør. Forutsetningen for forslaget om samordning for de ansatte i det private arbeidsliv er at samordningen også må gjelde for alle andre grupper.

Det er en betingelse at tariffrevisjonen 1976 avgjøres ved felles avstemning for tariffavtaler med NAF og avtaler som følger disse.

Ingen forbund gjør endelig opp før alle forbunds rimelige og berettigede krav er løst. Dette gjelder avtaler som har utløp 31. mars—1. juli.

1. Full kompensasjon for arbeidstidsforkortelsen fra 1. april 1976.
2. Det kreves et lavtlønnstillegg.
3. Et generelt tillegg.
4. Opplysnings- og Utviklingsfondet økes.
5. Sluttvederlagsordningens satser fordobles. Det innføres samtidig indeksregulering — opptjeningstiden forkortes (bilag 1).
6. Det kreves en forsikringsordning som går inn under betegnelsen «Fagbevegelsens forsikringsfond» (bilag 2).
7. Det gjennomføres generell rett til kontingenttrekk.
8. Sykelønnsordningens maksimumsats, kr. 50 000,—, må reguleres i henhold til indeksutviklingen, og den første karensgang bortfaller.

9. Regulering av beløpet for bevegelige helligdager som fremkommer i avtalens merknad a, og at merknad b også omfatter 1. og 17. mai. Tapsreglene tas opp til revisjon.

10. Velferdspermisjoner må tilføyes flere nødvendige eksempler.

11. Fellesforslaget av 1968, 1970 og 1972 endres slik at prosent-satsen for fridager, som en arbeider, betales med 100 prosent i stedet for som nå 50 prosent.

I avtalen av 1970, I, punkt 4, a, må punkt 6 utgå.

12. Forbundsvis forhandlinger om tekniske og redaksjonelle endringer og innenfor en viss økonomisk ramme som må fremkomme etter forhandlinger med NAF.

13. Etter 1 år halvautomatisk indeksregulering med anledning til å forhandle om andre ting enn kostnadsstigningen. Som eksempler nevnes: lønnsglidningsgaranti, eventuelt lavtlønnstillegg, arbeidstidsforkortelse for særgrupper, mulige gjenstående spørsmål fra forhandlingene om tariffrevisjonen m.v.

Med myndighetene:

1. Skattelette.
2. Eventuelle subsidier.
3. Skattefritak for fagforeningskontingenten.
4. Økning av pensjonen for pensjonister med bare grunnpensjon.
5. Borgerplikt.

DEBATTEN

Dirigenten opplyste at det var tre av Sekretariatets medlemmer som hadde bedt om ordet. Disse tre har merknader og delvis forslag til Sekretariatets innstilling, og dirigenten synes det var riktig å gi disse ordet først.

Otto Totland, Sekretariatet, nevnte innledningsvis at han synes det var riktig at de av Sekretariatets medlemmer som har egne forslag får anledning til å nevne hva disse forslag går ut på.

Han opplyste at han hadde et forslag om tariffavgift, som i Sekretariatet fikk fem stemmer. Det var ni i mot.

— Først vil jeg imidlertid nevne noen ord om oppgjørsformen. Jeg er en av de som i mange år har gått inn for forbundsvis oppgjør. Hvis vi ser bort fra 1974, har vi ikke hatt forbundsvis oppgjør siden 1961. I årene siden 1961 har det enten vært samordnede oppgjør eller fellesoppgjør. Hvis vi for et og et halvt år siden var blitt stilt spørsmålet om vi ville fortsette med forbundsvis oppgjør i 1976, etter den erfaring vi hadde fra 1974, tror jeg et stort flertall av de som aktivt hadde deltatt i forhandlingene ville svart ja til forbundsvis oppgjør også i 1976.

Når jeg nå går inn for et samordnet oppgjør, er det nettopp fordi det har skjedd så mye i mellomtiden at jeg har måttet ta dette opp til ny vurdering. Jeg tenker på den økonomiske situasjon, med voldsomt sterk prisstigning og med driftsinnskrenkninger for en del bransjers vedkomende. Jeg er derfor enig i Sekretariatets forslag. Ved dette kombinerte oppgjør kommer staten inn som den ene av partene — ved siden av LO og NAF. Hvem av partene som skal ta den største del av oppgjøret i 1976, vet man ikke på det nåværende tidspunkt.

Tariffavgift er ikke noe nytt spørsmål. Skal vi nå utsette det igjen? Spørsmålet ble første gang reist av Handel og Kontor på Kongressen i 1965, hvor vi reiste krav om organisasjonsplikt. Kongressen avviste forslaget, og sa at en ikke kunne gå inn på det. Men hvis Handel og Kontor ved tariffoppgjøret med Handelens Arbeidsgiverforening ville prøve å få til en slik ordning, hadde man ikke innvendinger mot det. Dette er jo da i tilfelle å sparke ballen over til ett forbund i et problem som har med samtlige forbund å gjøre. Det kan umulig være en korrekt fremgangsmåte. På forrige LO-kongress var det denne saken som hadde samlet flest forslag, — enten organisasjonsplikt eller tariffavgift. Sekretariatets flertallsvedtak gikk den gang ut på at man ved lov skulle forsøke å gjennomføre tariffavgift. Det var Sekretariatets innstilling til LO's representantskap. Leif Skau hadde imidlertid et forslag som ble vedtatt med 65 mot 58 stemmer. Det gikk ut på at man skulle ta spørsmålet opp ved tariffrevisjonen i 1974 og forsøke å gjennomføre det ved forhandlinger i hvert enkelt forbund. Ingen av forbundene klarte å få gjennomført dette, og det ble henvist til at man måtte ta det opp igjen ved senere forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening.

Det er nedsatt en tariffavgiftkomité, hvor jeg selv er medlem, og situasjonen er der at jo mer en drøfter dette spørsmål, jo flere organisasjoner er negativt innstilt til tariffavgift. Det er nå en rekke forbund som mener at dette ikke bør gjennomføres. Jeg tenker da på Statstjenestemannskartellet, Kommuneforbundet og Kjemisk, — Grafisk kan visstnok også styre sin begeistring. De sterke forbundene som klarer å løse dette på et vis likevel, er ikke så interessert som de svakere forbund, f.eks. Handel og Kontor. Saken er den at vi i går med forholdsvis stort flertall fikk vedtatt et forslag innenfor den private varehandelen. Vi har ca. 70 prosent organiserte i denne sektoren. 30 prosent får dette gratis, uten å løfte en finger, uten å ha noe med oppgjøret å gjøre i det hele tatt. Vi betaler gjennomsnittlig 50 kroner i måneden i kontingent, mens de slipper å betale kontingenten og får likevel de samme tillegg. Jeg

synes det ville være urimelig at saken utsettes nå igjen. Forutsetningen for å utsette saken enda en gang måtte være at det skjer noe i den neste to-årsperioden. Det eneste som i tilfelle vil skje er at komitéen har nye møter, hvor en bringer på det rene at uenigheten fremdeles er stor.

Vi må nå gå inn for tariffavgift ved de sentrale forhandlinger, og hvis dette ikke går, må man snarest mulig ta opp til drøfting i Sekretariatet og Representantskapet, hvorvidt en skal forsøke å gjennomføre det lovveien. Jeg synes saken snarest mulig bør legges fram for Norsk Arbeidsgiverforening.

Utsetter man det nå igjen betyr det at saken blir to år forsinket

Jeg vil få referere det forslag jeg har lagt fram for Sekretariatet:

«Forbundsstyret i Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund vil foreslå at Landsorganisasjonen ved tariffforhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening i 1976 med full styrke går inn for å løse de fagorganisertes krav om tariffavgift for de uorganiserte.

I tilfelle et kombinert samordnet forbundsvist oppgjør, må dette bli ett av de sentrale kravene. Det minnes om at Landsorganisasjonens kongress i 1973, med overveldende flertall, prinsipielt gikk inn for organisasjonsplikt, subsidiært for tariffavgift. Landsorganisasjonens representantskap i 1974, påla Sekretariatet å arbeide aktivt for løsning av spørsmålet om tariffavgift. Tiden bør forlengst være inne til det. En ny utsettelse tjener ikke saken.»

Når det gjelder oppgjørsformen, så vil jeg gjerne si et par ord om hva som skal skje sentralt i forhold til det som skal skje forbundsvist. Av dette opplegget vil en se at det meste skal skje sentralt. En ser da bort fra det kombinerte oppgjør med at staten kommer inn i bildet.

Når det gjelder lønsspørsmålet, både det generelle tillegget og lavtlønnstillegget, er det en rekke punkter som skal tas opp mellom LO og Norsk Arbeidsgiverforening. Jeg mener det må være grunn til å vurdere dette på nytt fordi man her vil stå overfor visse problemer vedrørende lavtlønnstillegget. Lavtlønnstillegget har jo ikke bare å gjøre med hvor lav lønn man har. I forbundsvise forhandlinger må en også ta hensyn til hvilken lønnsgradning som har funnet sted i perioden. Statstjenestemannskartellet sier at ved siden av det andre får, har deres medlemmer krav på et etterslep på mellom sju og ni prosent. Det er vel ikke bare Statstjenestemannskartellet som har det problemet. I vårt forbund har vi mange som ikke har lønnsøkning i det hele tatt, og som har like mye å ta igjen i etterslep.

Jeg vil derfor fremme følgende forslag:

«Lavtlønnstilleggets form og størrelse avgjøres av det enkelte forbund.

Dessuten må forbundene kunne kreve regulering av tariffavtalenes lønnssetser, slik at disse bringes mer i overensstemmelse med de faktiske lønninger.»

Vi bør være klar over at lønnsglidning er et stort problem. Norsk Arbeidsgiverforening har flere ganger reist spørsmålet om man ikke bør få i stand drøftelser mellom LO og N.A.F om lønnsglidningen. Jeg er av den oppfatning at hvis man ikke får et visst herredømme over lønnsglidningen, får man ikke herredømme over tariffpolitikken i det hele tatt.

Arild Kalvik, Sekretariatet, ville først rette en takk til LO-formannen for hans klare og entydige innledning, som gir et godt grunnlag for Representantskapets behandling av opplegget til tariffoppgjøret.

— Det helt bemerkelsesverdige ved situasjonen er at det i en depresjonsperiode, som etter sigende på mange måter kan sammenliknes med de verste mellomkrigsårene, realistisk kan legges opp til en tariffrevisjon som vil bringe LOs medlemmer nye fordeler og en økning av levestandarden.

Jeg kommer i mitt innlegg vesentlig til å beskjeftige meg med oppgjørsformen, d.v.s. helt konkret den måte de forslag man omsider kommer fram til, skal vedtas på. Jeg vil her ta utgangspunkt i den uttalelse som Norsk Grafisk Forbunds landsmøte i mai måned i år, vedtok om oppgjørsformene og sitere en del av dette:

«Finner Landsorganisasjonens representantskap på grunnlag av den økonomiske situasjon eller av andre grunner å gå på andre oppgjørsformer enn rent forbundsvis, skal disse muliggjøre at det i tillegg åpnes adgang for det enkelte forbund til å føre reelle forhandlinger om saker som er av viktighet, og som ikke ligger innen oppgjørsrammen. Man forutsetter at enhver form for samordning av inntektsoppgjøret skal omfatte alle grupper i samfunnet. Med den eksplosive tekniske utvikling innen våre organisasjonsområder, vil forbundet fortsatt være avhengig av en oppgjørsform som gir mulighet for med styrke å fremme og gjennomføre berettigede tariffkrav.»

Denne uttalelsen, sammen med tidligere vedtak som går mot kobling av avstemningene ved tariffoppgjør, har vært retningsgivende for vårt forbunds behandling av det forestående tariffoppgjør, og lå til grunn for vårt vedtak i forbundsstyremøte 27. november i år, som sluttet på følgende måte:

«Om Landsorganisasjonens representantskap i desember måned på grunn av den foreliggende økonomiske situasjon vedtar å gå inn for

samordnet oppgjør ved tariffrevisjonen våren 1976, må oppgjørsformen innebære at det enkelte forbund får anledning til å føre reelle forhandlinger om sine spesielle tarifforhold. Det må være det enkelte forbund som selv avgjør om det vil godta det foreliggende forslag eller forkaste det.»

Det var på bakgrunn av denne behandling og disse vedtak jeg i Sekretariatets møte søndag 30. november fremsatte følgende forslag:

«Tariffrevisjonen 1976 avvikles som et kombinert samordnet forbundsvis oppgjør. LO forhandler sentralt om de av Representantskapet vedtatte felles krav. Resultatet av disse forhandlinger legges til grunn for de forbundsvis forhandlinger. Avstemningen over forslagene skjer forbundsvis.»

Forslaget fikk ingen stemmer i Sekretariatet, idet jeg som varamann ikke var stemmeberettiget i møtet.

Vårt forbundsstyre har senere behandlet tariffrevisjonen på grunnlag av de referater jeg har kunnet gi, og har i prinsippet godtatt den oppgjørsform et enstemmig sekretariat har gitt sin tilslutning. Jeg kommer av den grunn ikke til å reise mitt forslag i Representantskapet, idet dette nærmest ville være en demonstrasjon. Når vårt forbundsstyre fant å ville revidere sin oppfatning om felles avstemning, var det ut fra de garantier som ligger i den forutsetning som er uttrykt fra Sekretariatet når man sier: «Ingen forbund gjør endelig opp før alle forbunds rimelige og berettigede krav er imøtekommet.»

Det er klart at det er spesielle problemer innenfor enkelte forbundsområder som bare kan løses ved en tariffrevisjon, og det er man sentralt i LO også oppmerksom på. For vårt forbund vil det være bortimot en tragedie om vi skulle havne i en tilsvarende situasjon som i 1970, da 85 prosent av våre medlemmer sa nei til det foreliggende meklingsforslag på grunn av at man ikke kom fram i de forbundsvis tilpasningsforhandlinger, mens forslaget ble vedtatt gjennom den felles avstemning.

Jeg finner grunn til å understreke disse ting så sterkt jeg kan på et tidlig tidspunkt under dette møte, fordi det inntil nå bare er vårt forbund som offentlig har gått ut mot en koblet avstemning.

Vi er imidlertid klar over at vi står temmelig alene om en slik oppfatning, og ser det av den grunn håpløst å forfølge tanken. Vi mener imidlertid fremdeles at en slik form for tariffoppgjør som vi har antydnet, bør være fullt mulig. — At man i spesielle situasjoner sentralt legger opp en ramme som alle må følge, mens det enkelte forbund selv avgjør om det man oppnår innen rammen er akseptabelt eller ikke, og tar konsekvensen av det.

De problemer vi strir med i Grafisk, skulle være godt kjent for Representantskapets medlemmer. Kort uttrykt kan det sammenfattes i ett ord: Arbeidsmiljø. I målsettingsparagrafen for den nye arbeidsmiljøloven er det tatt med at det enkelte menneske skal kunne ha krav på et meningsfylt arbeid, og dette er et problem for vårt forbunds medlemmer. Mottoet for vårt landsmøte i mai var «Trygghet i arbeidet — en menneskerett». Vi forsøker å oppfylle dette gjennom overenskomstbestemmelser som sikrer faglig opplæring og videreutdanning, slik at det fortsatt skal være grafiske arbeidere som i data-alderen har hånd om de yrker som de grafiske forbund i snart 100 år har arbeidet for å bygge opp og trygge under de vekslende samfunnsforhold.

Vi slutter fullt opp om de felleskrav som stilles og forstår nødvendigheten av at disse ordnes gjennom et kombinert og samordnet oppgjør. Likevel kan vi ikke i den situasjon vi er godta oppgjørsformen, hvis den ikke samtidig åpner muligheten for at man forholdsvis reelt har anledning til å forhandle om de spesielle problemer man har innenfor sitt område. Under forutsetning av at dette skal være mulig i den foreslåtte oppgjørsform, vil jeg slutte meg til denne og fremmer ikke noe avvikende forslag.

Totland nevnte Grafisk Forbund i sitt innlegg om tariffavgift. Dette spørsmål har aldri vært av så stor interesse for vårt forbund. Størrelsen på tariffavgiften vil være helt avgjørende, fordi vårt forbund har temmelig høy kontingent. Vi er imidlertid interessert i å få løst spørsmålet om kontingenttrekk. Vi forsøkte å få igjennom dette ved forrige tariffrevisjon, men klarte det ikke fordi man gjennom Hovedavtalen hadde kommet fram til en begrensning til bedrifter med over 25 ansatte. Åtti prosent av de grafiske bedrifter har under 20 ansatte, og det er derfor viktig for oss å få til en avtale om kontingenttrekk som kan tilfredsstillende vårt behov.

Jeg er enig i Totlands syn på hvem som skal avgjøre laytlønns-tillegget, og det ga jeg uttrykk for i Sekretariatet i dag. Men det svar jeg der fikk om avviklingen av oppjøret og på hvilken måte man skulle ha muligheter for å kunne justere minstelønnssetser innenfor de enkelte forbundsområder, var etter mitt syn tilfredsstillende, slik at det som foreligger fra Sekretariatet om dette også kan anbefales.

Leif Skau, Sekretariatet: — I forbindelse med behandlingen av årets tariffrevisjon vil jeg først gi noen korte kommentarer til den behandlingsmåte vårt forbund hittil har brukt når det gjelder tariffoppgjøret 1976.

Vi har fra våre grunnorganisasjoner fått mellom 500 og 600 for-

slag inn til forbundet, som er gjennomgått og vurdert fra forbundsstyrets side. Hva kan man si har vært hovedtrekkene ved disse forslagene? Jo, de er for en stor del av generell karakter. Dette, og vår vurdering av den økonomiske og sysselsettingsmessige situasjon, førte til at vårt forbundsstyre på et tidlig tidspunkt trakk en del foreløpige konklusjoner som omfatter bl.a. følgende tre punkter:

For det første mente forbundsstyret at det måtte være riktig å gå inn for samordnede kombinerte forbundsvise oppgjør. For det annet var det enighet om at man burde vente med å fastsette avtaleperiodens lengde til en kom nærmere forhandlingstidspunktet. For det tredje mente vi at en måtte få en indeksbestemmelse som i prinsippet gikk ut på 100 prosent kompensasjon, og som for øvrig ga størst mulig sikkerhet for en tilfredsstillende utvikling av den disponible realinntekt.

Vi har avsluttet 17 tillitsmannskonferanser spredt over hele landet, og vi kan nå slå fast at det er bred oppslutning fra våre tillitsmenn og medlemmers side om de hovedpunkter forbundsstyret la opp til.

Jeg har derfor ingen vanskeligheter med å gå inn for det hovedprinsipp for oppjøret i 1976 som ligger i forslaget til vedtak.

— Jeg vil imidlertid ikke unnlate å gjøre oppmerksom på at det hos noen av våre medlemmer har vært sterke synspunkter om en étt-årig tariffperiode, på bakgrunn av den konjunktursituasjon vi er oppe i. Det kan imidlertid ikke være tvil om at flertallet hos oss mener at det vil være riktig med en to-årig tariffperiode, men da med den selvfølgelige forutsetning at en får en tilfredsstillende indeksbestemmelse. Her er vi inne på det som for oss er blitt et problem når det gjelder det foreliggende forslag. Det er som kjent vanskelig å spå, spesielt om framtida, men det er mange som mener at en i 1976 vil oppleve et vendepunkt når det gjelder konjunktorene. I denne forbindelse vil jeg gjerne ha sagt, spesielt rettet til Kalviks innlegg; jeg tror ikke vi kan sammenlikne dagens situasjon med 30-årene. Vi som er gamle nok har jo opplevd noe av dette. Det var en helt annen situasjon. Vi må imidlertid innrømme at situasjonen i dag er vanskelig og alvorlig.

Jeg synes også det er grunn til å merke seg at et organ som Norges Industriforbund for ikke mange dager siden, kom med en analyse av utviklingen i 1976, som jeg mener en må kunne betegne som en positiv uttalelse og dette kommer bare noen måneder før vi skal ta til med forhandlingene. Hvis en slik positiv utvikling skulle skje, bør vi sørge for å ha en indeksreguleringsbestemmelse som gir våre medlemmer størst mulig garanti gjennom hele tariffperioden. Vi er

nemlig klar over at det ikke vil være så enkelt å få dempet prisutviklingen, og bare av den grunn er det vel riktig å ha en bestemmelse som gir oss flere reguleringer.

Min konklusjon er derfor at en bør legge opp til indeksbestemmelser som stort sett følger det mønster vi har hatt i inneværende tariffperiode. Jeg vil i den forbindelse minne om den tilfredshet det var i Landsorganisasjonen og forbundene da den nye indeksbestemmelsen ble kjent for to år siden, og denne tilfredshet kan — etter hva jeg kan se — ikke ha blitt mindre når vi ser det resultat vi har oppnådd i inneværende tariffperiode. Dette skyldes ikke bare indeksreguleringsbestemmelsen. Selvfølgelig har tiltakene fra Regjeringens side i aller høyeste grad medvirket til dette resultat.

Jeg tillot meg for to år siden å karakterisere indeksbestemmelsen vi da fikk som den beste vi har hatt etter krigen. Jeg tror fortsatt dette er riktig. Det er derfor vanskelig for meg å forstå at en i dag vil kaste denne bestemmelse over bord og sette noe inn i stedet som etter min vurdering for det første gir bare én regulering i løpet av perioden, og for det andre innfører bestemmelser man ikke kjenner virkningen av.

For meg virker Sekretariatets flertallsforslag også slik at det har i seg store muligheter til å utsette for mange av de krav vi har tenkt å reise. Jeg viser i den forbindelse til ordlyden i punkt 13, hvor det på slutten heter «mulige gjenstående spørsmål fra forhandlingene om tariffrevisjonen m.v.»

Jeg skulle også gjerne ha sagt en del om de øvrige punktene, men jeg har valgt å konsentrere meg om det ene punktet i forslaget, hvor jeg i dag er i klart mindretall i Sekretariatet. Argumentene jeg har brukt her, er de grunner jeg har for ikke å kunne slutte meg til flertallsforslaget. Jeg vil derfor legge fram følgende forslag til punkt 13 — Indeksregulering:

«Det gjennomføres 2 indeksreguleringer i avtaleperioden: En helautomatisk regulering høsten 1976 og en halvautomatisk regulering høsten 1977. Fra 1/4 1977 søkes gjennomført et innebygget tillegg.»

Jeg vil med dette anbefale Representantskapet å stemme for dette forslaget. Jeg kan for mitt vedkommende stemme for de øvrige punktene i Sekretariatets forslag.

Arne Hasla, Aust-Agder: — Ved alle tariffrevisjoner har vi drøftet hvilken oppgjørsform vi skal ha. LO sendte i sommer ut et debattefte om pris- og inntektspolitisk samarbeid, et hefte jeg synes var meget interessant.

Jeg er enig i at oppgjørsformen bør være tidsbestemt.

I Aust-Agder har vi i likhet med mange andre fylker i landet, stor arbeidsledighet. På bakgrunn av denne situasjon, har Jern- og metallavdelingene i Aust-Agder gått inn for et samordnet kombinert oppgjør. Vi tror dette er den beste løsning i den vanskelige situasjon vi nå er oppe i. Når det gjelder avtaleperiodens lengde, mener vi at den ikke bør være lengre enn ett år, nettopp ut fra de konjunktorene vi har i dag. En regner med at det vil bli en oppsving på arbeidsmarkedet i siste halvdel av 1976. Om det skulle bli en to-årig avtale, må den inneholde en garanti i likhet med hva Leif Skau skisserte. Grunnen til at vi i Aust-Agder går inn for et samordnet kombinert oppgjør, er at vi har en regjering vi er på talefot med. Vi husker ved alle den berømte Korvald-pakken vi fikk for noen år siden, som ikke ble innfridd. Regjeringen Bratteli har vist at den står på lønnstakernes side. Til og med andre land i Europa har begynt å se på den politikken Regjeringen Bratteli fører. Bare det skulle bevise at den er attraktiv. De garantier Regjeringens «Kleppe-pakke» ga i 1974/75 er et godt utgangspunkt i den situasjonen vi i dag befinner oss i.

Jeg tror den beste løsningen må være at staten kommer med sine garantier. Et samarbeid må til, men det må skje på fagbevegelsens premisser. Samarbeidet må imidlertid ikke bli så fastlåst at det umuliggjør forbundsvise oppgjør i fremtiden. Vi bør ha et samarbeid med myndighetene slik at vi sikrer medlemmenes reallønn også i 1976.

Prisstigningen er vi vel alle enige om har vært for sterk. Vi kritiserer både titt og ofte myndighetene for dette, men vi har aldri forslag til konkrete løsninger på hvordan prisgalloppen skal stanses. Jeg tror et samarbeid med myndighetene vil bidra til at pristigningen kan reduseres. Jeg tror også at vi må gå tilbake igjen til systemet med maksimalpriser på matvarer. Da visste vi i alle fall noenlunde prisene på matvarene i noen uker fremover. I dag øker prisene faktisk fra time til time og fra dag til dag, og da sier det seg selv at det er vanskelig å følge med.

Jeg henstiller til LO å ta dette spørsmål opp med Regjeringen, da det er svært mange rundt på arbeidsplassene som er opptatt av dette.

Når det gjelder skattene, vil jeg ta opp — noe som også ligger i forslaget — et gammelt krav fra fagbevegelsen om skattefritak for kontingenten. Det er ingen mening i at f.eks. pensjonspremier skal være fradragsberettiget, men ikke fagforeningskontingenten. Livsforsikringer trykker morgendagen, men fagforeningskontingenten

trykker ikke bare morgendagen, men den trykker også dagen i dag. Jeg har fått mange henvendelser fra medlemmene om denne saken. Nå må LO ta dette opp med myndighetene.

Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet, sa at han først ville gi uttrykk for at opplegget fra Sekretariatet er et meget godt utgangspunkt. — Innenfor Kartellets områder har vi allerede nå gjennomført store deler av forberedelsene til tariffoppgjøret i 1976, nemlig kontakten med medlemsgruppene. Vi har sendt ut et debatt-hefte til drøfting og i Kartellets regi har vi hatt tariffkonferanser rundt i hele landet. Likedan har også de enkelte forbund hatt kontakter med medlemsgruppene, slik at vi allerede har møtt en meget stor del av medlemmene. Vi har derfor registrert de synspunkter som gjør seg gjeldende foran oppgjøret i 1976.

Det er en ganske sterk og bastant oppslutning om den oppgjørsform man her legger opp til; et kombinert samordnet forbundsvis oppgjør, og jeg vil gjerne understreke at det fra de statsansattes side er full forståelse for at alle skal innordne seg rammeopplegget. Imidlertid står vi overfor etterslepsproblemet. Det er et forhold vi er nødt til å få en forhandlingsmessig løsning på. Jeg vil her nevne at ut fra de beregninger som foreligger i dag om gjennomsnittlig lønnsutvikling for de som omfattes av N.A.F.s statistikk og gjennomsnittlig lønnsutvikling for nøyaktig tilsvarende grupper innenfor staten, viser det seg at siden vi inngikk avtalen i 1974 har vi fått et etterslep på ca. 6 prosent. Disse grupper var altså ved tariffrevisjonen i 1974 likestilt når det gjaldt gjennomsnittslønn.

Hvis vi ikke gjennom et kombinert samordnet oppgjør skal få ta med slike forhold i beregningsgrunnlaget, vil det være helt umulig å fortsette med en slik oppgjørsform. Den vil jo i tilfelle føre til det motsatte av det vi nettopp tar sikte på, en solidarisk lønnsmessig utvikling.

Jeg vil også understreke at innenfor den offentlige sektor har vi også organiserte i det midlere og i det høyere skikt, noe man i prinsippet ikke har innenfor det private næringsliv. En rekke av gruppene i det private næringsliv er imidlertid organisert, men ikke innenfor dette fellesskap. Personlig synes jeg det ville være naturlig i en slik oppgjørsform, at den lønnsutvikling man kom fram til i avtalen innenfor den offentlige sektor for det midlere og høyere skikt, måtte være utgangspunkt for utviklingen for tilsvarende grupper innenfor den private sektor.

Det er ett punkt jeg gjerne her vil nevne, det gjelder det forhandlingsspørsmål vi står oppe i i forbindelse med innstillingen

som foreligger fra Statens lønnskomité. Jeg nevner dette fordi det har vært en del offentlighet omkring dette i den senere tid. Visse grupper har også i denne forbindelse gått ut i det man kaller en politisk streik. En må vel også snart få innført en egen tariffavgift for å dekke opp ulovlige streiker.

Det har vært sagt at innstillingen fra Lønnskomiteen prioriterer de høytlønte. La meg understreke at forslaget som foreligger til lønnsmessige relasjonssendringer mellom gruppene innenfor staten, fordeler seg slik at det i gjennomsnitt vil utgjøre 2,4 prosent for de lavere lønnsgruppene og 2,2 prosent for de midlere lønnstakergrupper. For det høyere lønnstakerskikt vil det utgjøre 1,4 prosent. Det kanskje vesentligste i denne sammenheng er at man i det lavere og til dels det midlere skikt får en indre dynamikk som gir en langt bedre avansementsmessig og lønnsmessig utvikling for disse gruppene enn det var i den tidligere ordning.

Jeg sitter også inne med kravene som er reist av de grupper som i dag går ut i proteststreik, og personlig synes jeg ikke disse krav egentlig er solidariske. Noen av dem har imidlertid det positive ved seg at de har et slikt omfang at vi i hvert fall ville løse etterslep-problemet i forholdet til den private sektor for mange år framover.

Det er to punkter i det foreliggende forslag som skaper visse praktiske problemer for oss. Det ene er utvidelsen av Opplysnings- og utviklingsfondet og det andre er forsikringsspørsmålet.

Vi er selvfølgelig opptatt av å få utviklet disse forholdene, men vi står i den situasjon at det er såvidt store grupper relativt sett innenfor våre områder som organisasjonsmessig står utenfor dette fellesskapet. Innen LO går vi inn for å løse vitale problemer for lønnstakerne som også vil gi fordeler til gruppene utenfor LO. Dessverre er vi innenfor det offentlige, og i staten i første rekke, i den situasjon at de utenforstående organisasjoner bruker disse midlene til å gå på angrep på oss. Derfor er dette et tveegget sverd, selv om vi er opptatt av å få bedringer på dette forholdet.

Når det gjelder punkt 13 i forslaget, har vi ikke innad i vår organisasjon fått diskutert dette skikkelig. Det er imidlertid klart at den adgang en her får til i løpet av perioden å få utvidede forhandlinger, vil være et positivt trekk i forbindelse med problemet med etterslep.

— Ellers vil jeg si at jeg synes forslaget er meget godt, og jeg vil i prinsippet anbefale representantene innenfor kartellområdet å stemme for opplegget.

Erland Mikkelsen, Norsk Jern- og Metallarbeidsforbund: — Fra ett politisk hold ble det i forbindelse med indeksoppgjøret forrige gang

sagt at bestemmelsen var fattet over hodet på medlemmene. Det var da selvsagt meningen å skape uro om avtalen. Jeg går ut fra at det denne gang vil foregå etter noenlunde samme mønster, selv om det nå kanskje kan bli noe vanskeligere. Jeg tror det i tiden framover er viktig å skape ro omkring de vedtak som blir fattet her. Jeg har meget god kontakt med tillitsmenn og medlemmer fra forskjellige bedrifter, bransjer og steder i landet. Jeg har inntrykk av at svært mange av LOs medlemmer i dag frykter utviklingen på arbeidsmarkedet, — ikke uten grunn. De er redde for å miste sine arbeidsplasser. Selv om arbeidsledigheten hos oss foreløpig er forholdsvis lav i forhold til de andre vestlige land, som til sammen har over 17 millioner arbeidsledige, er likevel forholdene hos oss alvorlige nok. Det er vel riktig å si at det i første rekke er Regjeringens økonomiske politikk som er årsak til at forholdene i Norge er så bra som de er. Roen i arbeidslivet, med ubetydelig streikeaktivitet, og oljen på kontinentalsokkelen, er selvsagt viktige faktorer i dette bildet.

Men det er ikke til å bortforklare at mange industriforetak for tiden har en svært dårlig lønnsomhet. Avsetningen av produktene går dårlig og lagrene hoper seg opp. Dette forhold tærer på likviditeten i firmaer som tilsynelatende er grunnsolide. Jeg har aldri vært pessimist, men akkurat nå synes jeg det er grunn til å fastslå at den økonomiske utviklingen er negativ, og at lyspunktene for tiden ser ut til å være få. Krisen er etter min oppfatning på langt nær løst, og det vil ikke forundre meg om det blir en større arbeidsledighet fra nyttår og i tiden framover. Når det for tiden er slike tilstander i den vestlige verden, må det være noe som er helt galt. Jeg vil ikke si at vi her i landet har det som i 30-årene, men det er grunn til å trekke visse sammelikhninger i andre land.

Når det gjelder avtaletidens lengde, bør vi ikke skape så urolige forhold som en ett-årig avtale vil bety, spesielt ikke denne gangen. Jeg tror vi som regel vil tjene på en to-årig avtale. Etter mitt skjønn må det nettopp i den situasjon vi nå er oppe i, samarbeides på alle plan — arbeidsgiverne, arbeidstakerne og myndighetene. Det kan ikke denne gang være så viktig å reise størst mulige krav, men å komme fram til et resultat som landets næringsliv tåler, og som ikke fører til større inflasjon og prisstigning enn den vi allerede har hatt. Prisstigningen i seg selv skaper store problemer for eksportnæringene. Vi må gjøre vårt til at vi ikke priser oss ut av markedet.

I denne situasjon ligger det et kolossalt ansvar i første rekke på Regjeringen. Vi må ha tiltro til at Regjeringen makter å løse sin del av en eventuell kommende avtale, i samarbeid med Landsorganisasjonen og næringslivet. Hvis dette skjer, tror jeg vi her i landet,

i motsetning til mange andre land, vil kunne få en økt reallønn. Da vil fagbevegelsen igjen vise sitt store ansvar ved at vi gjør vårt til å trygge arbeidsplassene. Det skulle også mane arbeidsgiverne til i månedene som kommer, å være mer varsomme med permisjoner og oppsigelser enn de har vært hittil. Ikke *alle* bedrifter som har gått til permisjoner og oppsigelser har vært nødt til det, i alle fall ikke etter mitt skjønn.

Aspengren nevnte jordbrukerne i sitt innlegg, og de må også komme inn i helhetsbildet. Det må ikke bli slik at enkelte grupper tjener på at vi viser et ansvar for en god del av industriens bedrifter. Her må solidariteten komme meget sterkt inn i bildet. Staten og kommunene har kanskje en tendens til å legge på avgifter som ikke alltid er helt nødvendige. For kommunenes vedkommende vet vi at selv i en del Høyre-styrte kommuner er det nå på tale å øke avgiftene ganske betraktelig.

Nå må imidlertid alle vise ansvar slik at det ikke skjer noe ukontrollert. Mange politikere mener at vi må høyne f.eks. strømprisen og telefonavgiften betraktelig for å redusere forbruket. Jeg synes ikke dette er veien en bør gå, fordi slike forhøyelser sterkest vil ramme vanlige mennesker. Industriarbeiderne og funksjonærene har i dag skaffet seg et bra utkomme som vi må verne om, og politikerne bør ikke forsøke å rive dette ned.

Jeg støtter sterkt Sekretariatets forslag, bortsett fra punkt 13, hvor jeg støtter forslaget fra Leif Skau.

Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: — Den alvorlige økonomiske krise som i dag hersker i Vest-Europa, er en krise framkalt av kapitalistiske økonomiske systemer. Arbeidsledighet større enn noen gang etter krigen, er situasjonen i mange land. Selv om vi i Norge hittil har sluppet billig fra det, er situasjonen meget alvorlig. Jeg er forsåvidt enig med Mikkelsen i at det bare er en aktiv industripolitikk fra Regjeringen Bratteli og oljen i Nordsjøen som er årsaken til at vi ikke er inne i den samme krisen i Norge. Denne krisen er det vi ser som bakgrunn for tariffrevisjonen i 1976. Trussler om permitteringer og driftsinnskrenkninger hører til dagens orden. Dette var vel også situasjonen foran forrige høykonjunktur. Oppsvinget kom den gang meget raskere enn noen kunne spå.

Omslaget kan også denne gangen komme raskere enn vi aner. Nå utnyttes situasjonen maksimalt av arbeidsgiverne for å redusere fagbevegelsens kampvilje. Denne økonomiske krise er hovedbegrunnelsen for en samordning av tariffoppgjøret 1976. Hvorfor er en slik samordning av oppgjøret mer nødvendig i en lavkonjunktur

enn i en høykonjunktur? En av hovedbegrunnelsene er at de lavtløntes interesser blir best ivaretatt i et samordnet oppgjør. For lavtlønnsgruppene i Kjemisk er det omvendt. De mener at deres interesser blir best ivaretatt ved forbundsvis oppgjør. Vårt forbunds medlemmer har i alle år protestert mot samordnet oppgjør, og har også stemt ned de fleste forslag ved disse oppgjørene. Ved tariffoppgjøret i 1974 fikk vi for første gang på svært lang tid vedtatt tariffoppgjøret med klar margin. På vårt landsmøte i 1974 ble det gitt uttrykk for stor tilfredshet med det vi hadde fått gjennomført, men det ble samtidig understreket at det fortsatt var store problemer som ikke var løst, og at det derfor var nødvendig også å gjennomføre tariffoppgjøret i 1976 som forbundsvis oppgjør. Vi har behandlet dette spørsmålet på våre tariffkurs, hvor vi har hatt med 270 tillitsmenn fra samtlige av våre avdelinger. Selv om det også innenfor vårt forbund er forskjellige meninger, mener hovedtyngden av våre medlemmer at vi bør gjennomføre tariffoppgjøret i 1976 som et forbundsvis oppgjør. Flere industrier er inne i en alvorlig krise, som for en del industriers vedkommende har vart i nokså lang tid. Deres problemer kan ikke løses ved å vise moderasjon ved tariffoppgjøret.

Vil så LO kreve større lønnstillegg for de lavtlønte i disse industrigrener enn forbundene selv vil stille krav om? Vil LO tvinge i gjennom et resultat som vil knekke disse? Selvsagt ikke. Men resultatet blir at også andre, som har lønnssevne vil slippe riktig billig.

Vi er blitt forelagt problemstillingen om en lik behandling denne gangen, med løfter om at Sekretariatet skal se på en del spesielle problemer de enkelte forbund måtte ha. I 1972 var vi i en liknende situasjon. Den gang gikk LO med på å reise en del av våre spesielle problemer i de generelle krav, bl.a. skiftproblemene. Kravene ble tatt med, men ble droppet ganske tidlig i forhandlingene, og vi fikk ikke løst noen av våre spesielle problemer.

Hvilken likhet inviteres det så til? For stat og kommune snakkes det om etterslep, og her er jeg enig med Totland. Det er sikkert både rimelig og riktig at de stats- og kommuneansatte får et etterslep, men hva med alle de store grupperingene innenfor industrien som i den samme perioden ikke har hatt noen lønnsutvikling. Et eksempel fra kjemisk industri — vaskeriene og renseriene — illustrerer dette godt. Mens den nominelle lønnsutvikling for industrien i gjennomsnitt i en gitt periode har vært 40 prosent, har vaskeri- og renseriarbeiderne hatt 25 prosent nominell lønnsutvikling. Det betyr at de i denne perioden ikke har hatt noen reallønnsfor-

bedring i det hele tatt. Slike eksempler har vi flere av innenfor vårt forbund.

Vi har dessuten en rekke grupper som i lang tid har ligget meget lavt i lønnsbildet, og som vi nå har begynt arbeidet med å få rettet opp. Skal slike grupper bli riktigere plassert, må de ha større lønnstillegg enn gjennomsnittet. Skal vi få medlemmene med på å vise moderasjon og ansvarsfølelse, må ikke denne appellen alene gå til arbeidere og funksjonærer. Vi må sikre langt bedre kontroll med overskuddet i bedriftene, med det som skapes av våre medlemmer. Før dette skjer, vil moderasjon i kravene bare bety at kapitaleierne og bedriftene får større utbytte, som disponeres utenfor vår kontroll.

Vi har fortsatt store grupper som ikke har noe utover en svak overenskomst. Disse fikk ved forrige tariffoppgjør helt opp til 4—5 kroner pr. time i tillegg. De ligger fortsatt meget lavt, og har ikke i denne perioden hatt lønnsglidning.

Vi kan ikke se hva som er så riktig ved å samordne oppgjøret og konservere urettferdighetene. Selv om det kan virke som en demonstrasjon overfor et enstemmig sekretariat, vil jeg konkludere med følgende forslag:

«Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund foreslår at tariffoppgjøret 1976 gjennomføres som frie forbundsvis oppgjør.»

Myndighetenes medvirkning ved oppgjøret eller et såkalt kombinert oppgjør, har jeg ikke så store betenkeligheter med. Myndighetene var også med i 1974, og etter min mening fungerte dette bra. Jeg kan derfor ikke se noe til hinder for at forbundsvis oppgjør også i 1976 kan gjennomføres som et kombinert oppgjør med aktiv medvirkning fra det offentlige.

Totland har fremmet forslag om lavtlønnsstillegget, som går ut på at det skal behandles av hvert enkelt forbund. Subsidiært vil Kjemisk Forbund stemme for Totlands forslag.

Ettermiddagsmøtet 10. desember:

Mons-Erik Holtbakk, Norsk Tjenestemannslag: — I likhet med da Representantskapet behandlet indeksoppgjøret, vil jeg også denne gang gi uttrykk for at Norge er et kapitalistisk samfunn. Vi er inne i en kapitalistisk krise, og bruk av en kombinert oppgjørsform vil være med på å forvalte dette kapitalistiske samfunn. Enkelte i Representantskapet tok dette så ille opp at en skulle tro at en sto i en kirke og snakket om selvbestemt abort. Jeg håper man forstår

at det er et annet syn også i vår bevegelse, og at det er forholdsvis mange som støtter opp om noe av det jeg nå sier.

Kravet fra disse er at vi i hovedsak må sikre arbeidsplassene. Det andre kravet er at vi skal føre frie forbundsvise forhandlinger på en annen måte enn foreslått her, men vi skal selvfølgelig bruke LOs styrke i disse forhandlingene. Ved bruk av en kombinert oppgjørsform aksepterer vi prinsippene i Skånland-utvalgets innstilling. Dette bekreftet Aspengren i sin innledning ved å vise til forholdet til andre organisasjoner. Han nevnte bl.a. fiskernes organisasjoner, men han glemte å nevne arbeidsgivernes organisasjoner, som også er med i det koordineringsarbeid Regjeringen har foretatt. Arbeiderbladet i dag viser at en rekke industriledere ønsker den foreslåtte form med et kombinert oppgjør. Jeg vil da, i likhet med hva jeg gjorde på forrige representantskapsmøte, spørre: Hvor var deres ansvar overfor arbeidsplassene da de hadde gode tider? Kunne de ikke den gang ha vist sitt ansvar ved å sikre arbeidsplassene med midlene de øste ut til sine aksjonærer, og i de kjempemessige investeringer de foretok i den tiden? Nå ønsker de støtte i en vanskelig tid. Gavepakken skal også etter forslaget deles ut til alle, — noe som betyr at også sterke bedrifter får dette. Dette er jeg uenig i.

Kravet om større styring reises av flere og flere fagorganiserte, og er sterkere enn noen gang tidligere. Kravet om nasjonalisering har også vært reist av en del fagorganiserte, og dette bør vi merke oss. Vi skal kreve styringsrett for den støtte vi må gi kapitalkreftene for å sikre arbeidsplassene.

Kartellformann Uglem nevnte Statens lønnskomité og de problemer innstillingen har medført. Statens lønnskomité har skapt harme blant statsansatte, fordi prinsippene som legges til grunn for dette forslaget låser tradisjonelle lavtlønnsgrupper i staten, som f.eks. fagarbeiderne, i mange år framover. Markedsprisprinsippet vil bety at skjevhetene skal eksistere. Med andre ord er staten ingen god arbeidsgiver. Enkelte stillingsgrupper vil tape opptil 85.000 kroner i en ti-årsperiode dersom man gjennomfører det komiteen har lagt fram. Da forstår man kanskje hvorfor det er slik harme omkring innstillingen. Jeg mener det derfor er nødvendig at det i kravene til tariffavtale må være en slags sikringsventil som gjelder nettopp det problemet denne komitéinnstillingen fører med seg. Spørsmålet om hvem som vil få mest etter komiteens forslag, kan ikke bare ses slik Uglem gjorde. En må også se på fastlåsing av lavtlønnsgruppene og den friere stilling som toppskiktet har fått til lønnsfast-

settelse i fremtiden. Dette er viktige problemer, som igjen vil skape større avstand mellom topp og bunn for de statsansatte.

En annen sak en må være oppmerksom på når en skal vurdere hva Lønnskomiteens innstilling inneholder av skjevheter, er at de lokale fagforeninger i dette forslaget i fremtiden får en begrenset mulighet til lokale lønnsforhandlinger.

Jeg vil legge fram følgende forslag til krav til tariffoppgjøret 1976:

- «1. Det kreves et forbundsvist oppgjør.
2. Avtalen skal gi et likt kronetillegg.
3. Helautomatisk indeksbestemmelse med 100 % kompensasjon.
4. Avtalen skal inneholde en fortjenesteutviklingsgaranti med mulighet for å oppta forhandlinger i perioden.
5. Ettårig avtale.
6. Avtalen for statsansatte skal inneholde følgende punkter:
 - A. Justerings- og normeringsoppgjør på fritt grunnlag.
 - B. Rett til forhandlinger ved omorganiseringer.
 - C. Regulering av alle særtilllegg.
 - D. Avtalen skal inneholde et punkt med bestemmelser om at alle enkelte stillinger og stillingsgrupper som etter innføringen av et nytt lønssystem i staten har fått dårligere betingelser enn tidligere, skal få disse rettet opp med tilbakevirkende kraft fra 1/5-75. Dette punkt skal også gjelde de som har begynt i sin stilling etter at det nye lønssystem er innført.
7. Krav om at etter at forhandlingene er sluttet henstilles til regjeringen om å sette inn skattepolitiske virkemidler for å sikre forhandlingsresultatet og utjamne lønsmessige skjevheter. Det bør kreves at regjeringen støtter svake arbeidsplasser og at de for denne støtte krever styringsrett for de ansatte.»

Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, mente at man allerede tidlig i debatten kunne slå fast en bred enighet om den vanskelige økonomiske situasjon vi er i foran dette tariffoppgjøret. — Årsaken til enigheten er vel at vi alle sammen er i kontakt med disse problemene daglig, uansett om vi har vårt virke ute på bedriftene eller sentralt i fagbevegelsen. Jeg tror derfor vi kan si det er bred forståelse for nødvendigheten av en samordning av tariffoppgjøret 1976. Men jeg vil i den forbindelse understreke at respekt og forståelse for den vanskelige økonomiske situasjon vi for tiden er i, ikke bare må knytte seg til industriarbeiderne, men kanskje i enda sterkere grad til de grupper i samfunnet som står fjernt fra problemene med innskrenkninger og permisjoner.

I tariffoppgjøret for industriforbundene, og også for en del andre grupper, vil kompensasjonen for arbeidstidsforkortelsen rent økonomisk komme til å belaste den økonomiske rammen for oppgjøret.

Vi må ikke komme i den situasjon at de grupper som ikke er berettiget til arbeidstidsforkortelse bruker dette som et argument for å få høyere fortjenestemessig tillegg. Dette vil etter min oppfatning være uakseptabelt og i strid med den solidariske likestillingslinje vi står for. Det som må vurderes er de enkelte gruppers etterslep i forhold til den alminnelige lønnsutvikling, og dette må søkes rettet opp på et reelt og riktig grunnlag.

Ved dette tariffoppgjøret står vi i en noe annen situasjon enn tidligere, ved at vi allerede i formuleringen av kravene har den forutsetning at myndighetene skal medvirke ved tariffrevisjonen. Jeg tror dette er første gang. Derfor er det meget viktig at formen for det inntektspolitiske samarbeidet blir praktisert riktig. Med det mener jeg at det er fagbevegelsen og ikke myndighetene som skal styre samarbeidet ut fra sine forutsetninger og hensyn. Vi ønsker å bibeholde den frie forhandlingsretten vis a vis våre arbeidsgivermotparter, men vi må også understreke at vi i det inntektspolitiske samarbeidet like mye ønsker den frie forhandlingsretten praktisert. Dette innebærer at fagbevegelsen konkret må formulere sitt selvstendige forhandlingsgrunnlag overfor staten i forbindelse med det situasjonsbetonte inntektspolitiske samarbeid vi går inn i.

Jeg vil utdype ett punkt i Sekretariatets forslag når det gjelder forholdet til myndighetene, og det knytter seg til ordet «borgerplikt». Aspengren var inne på det. Jeg vil bare vise til vedtaket Representantskapet fattet foran tariffoppgjøret i 1972, hvor kravet om likestilling på dette området ble reist. Begrepet omfattet militærtjeneste, sivilforsvarstjeneste, repitisjonsøvelser og heimevern, i tillegg til det Aspengren nevnte.

Når det gjelder hovedprinsippene i Sekretariatet forslag til vedtak, slutter jeg meg til de synspunkter Leif Skau ga uttrykk for, og den dissens som er opptatt i forbindelse med indeksbestemmelsen.

Jeg mener det er galt å gi avkall på prinsippene i den indeksbestemmelse vi fikk i 1974. Også når vi ser på de erfaringer vi har i inneværende tariffperiode når det gjelder praktisering av bestemmelsen. Lavtlønns tillegg i tradisjonell forstand har ajourført lavtlønnsgruppens situasjon ved tariffoppgjørene, men vi har ikke fanget opp etterslepet.

Jeg vil reise spørsmålet om det bør innføres en generell garanti-bestemmelse, som bedre kan sikre lavtlønnsgruppens fortjenestestandard. Jeg er kjent med at N.A.F rent prinsipielt har gått imot en slik garantibestemmelse. Jeg forutsetter derfor at fullmakten til Sekretariatet ikke bare går på størrelsen av lavtlønns tillegget, men at det også må gå på en nærmere diskusjon om formen for dette.

Når det gjelder arbeidsmiljø og den diskusjon vi har hatt om dette problemkomplekset, burde det kanskje nærmere diskuteres om det kan være arbeidsmiljøspørsmål som bør reises fra LO overfor N.A.F. ved tariffoppgjøret. Det knytter seg bl.a. til en del lønsmessige konsekvenser av den nye miljøloven. For øvrig regner jeg med at arbeidsmiljøspørsmålene må aktualiseres i de forbundsvise forhandlingene.

Så noen ord om de arbeidsgruppene som faller utenfor arbeidstidsforkortelsen. For turnusarbeiderne må det kunne finnes en løsning i forbindelse med politiske vedtak i Stortinget. For de ordinære to-skiftarbeiderne er problemkomplekset noe vanskeligere, men jeg vil gjerne vise til at Jern og Metall i 1972 i de forbundsvise tilpasningsforhandlingene fikk arbeidstidsforkortelse til 40 timer for de ordinære to-skiftarbeiderne. Jeg ønsker å markere overfor Representantskapet at Jern og Metall nærmere vil vurdere på hvilken måte en skal sikre en arbeidstidsforkortelse for våre ordinære to-skiftarbeidere ved tariffoppgjøret i 1976.

LO-formannen berørte lønnsglidningsbegrepet i sin innledning. Det må være riktig å si at de fleste forbund har en eller annen form for lønnsglidning. For vårt forbunds vedkommende må en vurdere dette på grunnlag av de hovedpilarer våre overenskomster bygger på. Det vil være en meget langvarig prosess å endre på dette, og gjennom en slik prosess finne nye former som skal sikre våre medlemmer andel i produksjonsutviklingen. Jeg kan i dag ikke se at eventuelle skattemessige tiltak skal være grunnlag for endringer av det lønsmessige hovedprinsipp vi i dag har basert oss på.

Svensson, Kjemisk, snakket om de forbundsvise tilpasningsforhandlingene, og såvidt jeg forsto hadde han i tillegg at det var Sekretariatet som skulle vurdere hva som skulle reises i de forbundsvise tilpasningsforhandlingene. Jeg har forstått det slik at forbundene selv, i likhet med hva tilfellet var i 1972, må formulere sine krav og foreta prioritering innenfor den økonomiske ramme som blir stilt til rådighet for de forbundsvise forhandlingene.

Jeg slutter meg til Sekretariatets forslag med unntak av punkt 13, der jeg vil stemme for Leif Skau's forslag.

Walter Kolstad, Sekretariatet: — Jeg skal ikke legge skjul på at jeg har vært i tvil om det vil være riktig av meg å gå inn for den type oppgjør Sekretariatet har lagt fram forslag om her i dag. Av og til kan man komme i situasjoner hvor man til en viss grad føler

seg bundet av de vedtak som blir fattet i de kompetente organer en selv kommer fra. Men ofte er det også slik at vedtak som blir fattet i disse fora er tatt på bakgrunn av enkeltproblemer. Landsstyret i mitt forbund har i prinsippet gått inn for forbundsvis oppgjør ved kommende revisjon. Subsidiært har landsstyret anmodet om å stå fritt for én enkelt gruppe. Dette siste vil si at den mest fremtredende grunn til dette vedtak er å finne i et helt spesielt problem innenfor en av våre grupper: Våre losse- og lastearbeidere har aldri hatt garantier for ukentlig lengde på sin arbeidstid. De har tatt det arbeid som har kommet, enten det har vært få eller mange timer pr. uke, enten det har vært natt eller dag, søndag eller hverdag. Timelønningene har gjennomsnittlig ligget fullt på høyde med industriens, og man kan si at systemet har virket bra gjennom mange år.

Imidlertid har teknologien, automasjonen og rasjonaliseringen også nådd dette yrket. Nye metoder, containervirksomheten, nye typer båter osv. er innført. Dette har for det første skåret ned havnearbeidernes antall til det halve i løpet av få år. Men det som verre er, — den ukentlige arbeidstid i gjennomsnitt ligger så lavt som 31 timer pr. uke. Det er liten hjelp i å ha en relativt bra timelønn i gjennomsnitt når man har få timer. For dette yrket er det heller ingen fremskritt med en arbeidstidsforkortelse, for her er det timer som mangler. En annen konsekvens er at rekrutteringen har stoppet opp. Gjennomsnittsalderen ligger nå på ca. 55 år, og det er helt klart at dette er et problem som vil slå fullt ut i løpet av kort tid, ikke bare for havnearbeiderne selv og deres forbund, men også for samfunnet som helhet. Fremdeles går ca. 90 prosent av landets import og eksport over våre havner.

Vårt forbund har forsøkt å få løst disse problemer forhandlingsveien. Helt siden 1970 har det vært ført forhandlinger om et fastlønnssystem, uten at det har lyktes å komme til enighet. Forhandlingene ble brutt i august 1974.

Det var på denne bakgrunn landsstyret vedtok at denne gruppe burde stå fritt ved kommende tariffrevisjon. Det er helt uholdbart å fortsette i samme spor. Havnearbeiderne ber ikke om spesiell lønsmessig behandling. De ber bare om at forholdene blir lagt til rette slik at de får en arbeidstid de kan leve av.

Når jeg likevel har valgt å gå inn for innstillingen fra Sekretariatet, har det flere årsaker. For det første har jeg oppfattet Sekretariatet slik at de har forståelse for disse problemer. I denne sammenheng legger jeg stor vekt på følgende formulering: «Ingen forbund gjør endelig opp før alle forbunds rimelige og berettigede krav

er imøtekommet.» Denne formulering er vel nettopp tiltenkt problemer og vanskeligheter av den art jeg har nevnt.

For det andre kan man konstatere at forholdene ikke har endret seg til det bedre side forrige representantskapsmøte, hvor vi nesten enstemmig vedtok samordnet indeksoppgjør. Arbeidsledigheten er større i dag enn for få måneder siden, vårt konkurranseforhold med utlandet har ikke bedret seg, og situasjonen for en hel del næringer i vårt land er mørkere enn på lenge. Alt dette tilsier at vi bør være med på en samlet styring av utviklingen i tiden framover. Jeg tror for øvrig at dette i dag er den eneste mulighet til å nå vår målsetting om reallønnsforbedringer i neste tariffperiode, samtidig som vi bedre kan styre oss fram til den høyning av lønningene de lavest lønte har krav på.

Som en konsekvens av at jeg går inn for sentrale forhandlinger om det generelle tillegg, om forhandlinger med myndighetene om skattelette og andre tiltak, mener jeg også det er riktig at man skal forhandle sentralt om lavtlønnstilleggenes størrelse. Det ville bli en umulig situasjon dersom den enkelte organisasjon skulle behandle dette punkt for seg. Forutsetningen for dette må imidlertid være at vi sikrer det slik at organisasjoner utenfor LO og andre grupperinger innen vårt samfunn, blir like bundet av det vi kommer fram til som våre egne medlemmer. Vi må sørge for at ikke andre grupperinger starter sine forhandlinger på vårt resultat, for deretter å kunne presentere for sine medlemmer et resultat ut over vårt.

Det er for øvrig to punkter i det foreliggende forslag jeg vil sette et spørsmåltegn ved. Det ene gjelder forsikringsordninger, hvor jeg synes vi i første omgang, d.v.s. fra 1976, skulle nøye oss med å få til en avtale om gjennomføring i prinsippet. Én prosent av det vi får til disposisjon — når vi vet at arbeidstidsforkortelsen vil utgjøre bortimot 6 prosent — kan resultere i at det blir svært lite tilbake i kroner og ører. I prinsippet er jeg imidlertid enig. Dette er én av de ting man kan gjennomføre fra annet avtaleårs begynnelse.

Jeg har vært noe i tvil om indeksreguleringens form. Prinsipielt synes jeg ett år uten reguleringer er lenge, i en tid hvor vi er vant til stadige prisøkninger. Når jeg likevel har valgt å følge det opplegg som foreligger, er det fordi dette gir muligheter utover ren kompensasjon, dersom vi i perioden skulle oppleve at den økonomiske situasjon endrer seg til det bedre. Men forutsetningen må være at det blir oppnådd enighet slik som vi har lagt det opp. I motsatt fall må vi sikre våre medlemmer minst to faste indeksregulerings-tidspunkter i perioden.

Etter en helhetsvurdering av det forslag som foreligger, vil jeg under de forutsetninger jeg har nevnt, anbefale forslaget.

Torbjørn Simonsen. Bekledningsarbeiderforbundet, sa at det innen lavtlønnsindustrien — som han representerte — var et stort problem hvordan man skulle komme ut av dette tariffoppgjøret på en tilfredsstillende måte.

— Hvis vi får et stort lavtlønnstillegg på toppen av de andre tilleggene, er jeg redd for at en god del av bedriftene innen teko-industrien vil måtte legges ned. Jeg vil si det så sterkt som at hvis mesteparten av vår industri skal kunne makte å betale et skikkelig lønnstillegg, må staten på en eller annen måte komme inn med støtte-tiltak. Vår industri er en sterkt arbeidsintensiv industri, og våre bedrifter betaler en uforholdsmessig stor andel til folketrygden. Dette er en sak vi har arbeidet med i lengre tid, uten å komme særlig videre.

Nå er det et utvalg som skal komme med innstilling til våren, og dette mener jeg er en sak som måtte kunne kobles sammen med lønnsoppgjøret. Hvis våre bedrifter i lavtlønnsindustrien kunne få en betydelig nedsettelse av folketrygdavgiften, ville vi kunne få til et lønnsoppgjør som ikke ville ha så store skadevirkninger. Faktum er at vår industri blir oversvømt med varer fra utlandet, og nasjonale følelser for norske varer synes jeg er en sørgelig mangelvare. Å appellere til kjøpmennene om å satse på norske produkter, er nesten som å skvette vann på gåsa. Kan de tjene noen kroner mer på å selge utenlandske varer, gjør de det.

Jeg arbeider ved Sandefjord Skofabrikk, som satser sterkt på verneskotøy. Ved besøk på bedriftene viser det seg at de stort sett satser på engelsk, svensk og fransk verneskotøy, til tross for at vi både kvalitetsmessig og prismessig ligger fullt på høyde med de utenlandske. Jeg synes de som sitter i klubbstyrene kunne oppfordre sine innkjøpsavdelinger til å satse på norske varer. Dette tror jeg kunne være verdifull hjelp for en del av vår industri. Danmark har en kampanje i gang for å støtte sin egen industri, og på mange offentlige steder er det plakater med oppfordring om å støtte opp om dansk industri og kjøpe danske varer, — en kampanje som bl.a. blir finansiert med statlig støtte.

32 prosent av de kvinnelige industriarbeidere her i landet er ansatt i teko-industrien, så det er kvinnene som i første rekke får store problemer med å skaffe seg annet arbeid.

Jeg savner en mer aktiv støtte fra LOs side når det gjelder de problemer vi strir med i vårt forbund. Jeg er klar over at det er vanskelig å innføre importrestriksjoner på grunn av de handels-

avtaler vi har, men jeg håper på en mer aktiv støtte for å løse våre problemer.

Jeg støtter for øvrig fullt ut det foreliggende forslag.

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund, ville først si noen ord om oppgjørsformen, som denne gang har fått så mange ord: samordnet, kombinert og forbundsvis. — Vi har inntrykk av at kombinert oppgjør — hvor staten skal gripe inn — har stor gjenklang ute blant våre medlemmer. Det er bortimot enstemmighet om at staten bør være med i tariffoppgjøret. Når det gjelder samordnet oppgjør, så er det nok en del — men ikke så mange — som går inn for det. Det er også noen som går inn for forbundsvis oppgjør.

Vi hadde nylig disse spørsmålene oppe til diskusjon på vårt landsmøte, hvor landsstyret hadde fremmet et forslag om at vi ikke skulle ta direkte stilling til oppgjørsformen. Vi skulle stå fritt til å bestemme i hvert enkelt tilfelle hva slags oppgjørsform vi skal ha. På samme møte ble det fremmet et konkret forslag om denne gang å gå inn for forbundsvis oppgjør, men forslaget ble nedstemt med stort flertall. På bakgrunn av dette kan jeg si at vi går inn for dette forbundsvis, samordnede, kombinerte oppgjøret.

Det er imidlertid én ting jeg savner i de krav som er foreslått fremmet, og det gjelder tariffavgiften. Vårt forbund har medlemmer både i den private og offentlige sektor. Vi er klar over at den offentlige sektor kommer i en annen stilling enn den private. Men det må kunne gå an å fremme krav om tariffavgift bare for den private sektor, og ikke for den offentlige. Vi får stadig krav fra medlemmene om tariffavgift, og også noen som skriver til oss og foreslår at vi tvangsorganiserer de uorganiserte. Vi i fagorganisasjonen har nå diskutert spørsmålet om tariffavgift i lang tid. Ved forrige tariffoppgjør var det mange som ga uttrykk for at hvis vi ikke greide det den gang, skulle vi ta spørsmålet opp ved denne revisjon.

Vi må nå kreve tariffavgift for den private sektor, og jeg vil i den anledning fullt ut støtte Totlands forslag. Jeg vil anbefale Representantskapet å gå inn for tariffavgift for den private sektor.

Vi skal heller ikke se bort fra at man nå i grunnen venter dette. Vi ventet det også forrige gang, og hvis det heller ikke nå skjer noe, blir vi ikke tatt alvorlig.

Lavtlønnstillegg må gis en høy prioritet, men jeg er klar over de vanskeligheter dette medfører på de arbeidsplasser hvor man kanskje mest trenger disse tilleggene. Mange av de mindre arbeidsplassene har ikke noe særlig å betale av, og det blir vanskelig å

skaffe noe lavtlønnstillegg hvis betalingsgrunnlaget svikter. Kunne det ikke være mulig å opprette et fond eller liknende og få til en form for solidaritet mellom bedriftene i næringslivet, slik at man kunne ta fra de rike og gi til de fattige? Antagelig er det den eneste muligheten enkelte bedrifter vil kunne ha til å gi lavtlønnstillegg. Når enkelte bedrifter står på konkursens rand og såvidt klarer seg, vet man at de ikke har mye å gi i ekstratillegg.

Forsikringsordningen stiller jeg et spørsmålstegn ved, — jeg er redd det blir lite penger igjen. Jeg har ved tidligere anledninger sagt jeg var redd dette også ville komme de uorganiserte til gode. Etter det forslag som her er fremlagt — hvor det blir et fond fagbevegelsen skal beherske, — har jeg ikke lengre den betenkeligheten, og jeg vil gå inn for at vi oppretter en slik forsikringsordning.

Når det gjelder indeksreguleringen, er det forskjellige forslag og forskjellige meninger i denne sal. Jeg for min del tror vi bør gå inn på den foreslåtte ordning og vente ett år før vi har en indeksregulering. Forutsetningen er imidlertid at vi når det ene året er gått, må ha noe mer enn en vanlig indeksregulering. Vi må ha forhandlinger som går ut over en vanlig indeksregulering. Man bør også se på hvorvidt de med sterk lønnsglidning trenger en så stor indeksdekning som de med svak lønnsglidning.

Til slutt vil jeg støtte de av representantskapsmedlemmene som nevnte at man også i det private næringsliv har store grupperinger som overhodet ikke har lønnsglidning, og at man også for disse grupper — i likhet med hva som blir gjort i den statlige sektor — diskuterer etterslep.

Finn Nilsen, Sekretariatet, sa innledningsvis at han var enig i formannens begrunnelse for et kombinert samordnet oppgjør. — Men jeg vil knytte et par kommentarer til det Holtbakk sa om kombinert oppgjør. Han sa at hvis vi godtar kombinert oppgjør, godtar vi også prinsippene i Skånland-utvalgets innstilling. Jeg tror Holtbakk misforstår fagbevegelsens syn på Skånland-utvalgets innstilling. Etter svarene som foreligger på debattopplegget, er det helt på det rene at fagbevegelsen godtar prinsippene om et pris- og inntektspolitisk samarbeid, men det fagbevegelsen ikke godtar er at dette skal være en fast ordning, med et pris- og inntektspolitisk råd. Videre sier han at ved en ny «Kleppe-pakke» vil også de sterke bedriftene få denne gavepakken. Det er blitt hevdet at en «pakke» fra myndighetenes side er en gave også til de næringer og industrier som står sterkt økonomisk, ved at disse slipper med små lønnstillegg. Hvis vi ved forbundsvise oppgjør kunne ha fått mer fra disse næringer

enn ved samordnet oppgjør, så betyr ikke det at dette går ut over overskuddet eller kapitalen i disse næringer. Det betyr at disse næringene i det vesentlige kan velte lønnsøkningen over på prisene. Det som er forholdet er at 60—70 prosent av lønnsøkningen innenfor de skjermede næringer veltes over på prisene, og det vil igjen bety at det er oss som forbrukere som må betale gjennom høyere priser.

Til Totlands forslag vil jeg si at etter min mening er det to forutsetninger for et samordnet oppgjør. Den første er at en på sentralt plan forhandler om en økonomisk ramme, deriblant også lavtlønnstillegget, og for det andre at det er en felles avstemning. Hvis ikke disse to forutsetningene er til stede, kan man ikke kalle det et samordnet oppgjør. Hvis Totlands forslag om at lavtlønnstilleggenes størrelse skulle behandles av det enkelte forbund, skulle bli vedtatt, vil det etter min mening bety forbundsvise oppgjør. Da står hvert forbund både i og utenfor LO fritt til å forhandle om lavtlønnstillegget, og når vi vet hvor mange vurderinger det er om hvem som er lavtlønte, kan man trekke den slutning at det vil være det samme som forbundsvise oppgjør. Organisasjoner utenfor LO ville også stå fritt i sine krav om lavtlønnstillegg ut fra sine organisasjoners vurdering av hvem som er lavtlønte. Da vil bøndene også stå fritt. Da kan vi ikke forlange at bøndene skal bøye seg og ha oppgjør innenfor den økonomiske ramme vi har kommet fram til. Dette mener jeg er meget vesentlig.

Hensikten med et samordnet oppgjør er at vi skal ha en rimelig og rettferdig differensiering av lønnstilleggene, som kommer de lavtlønte til gode. Vi skal prioritere de lavtlønte, og det kan bare skje hvis vi behandler dette på det sentrale plan. Det er også en solidarisk lønnspolitikk.

Indeksbestemmelsene henger naturligvis sammen med tariffperiodens lengde. Vi har i Sekretariatet drøftet en ett-årig periode i den nåværende situasjon, fordi vi om et år kan få et sterkt konjunkturoppsving, og vi mente da at vi ikke kunne være bundet av en to-årig avtale. Det Sekretariatets flertall foreslår er en mellomting, idet vi sier at om et år skal vi ikke bare ha indeksforhandlinger, men det skal også være muligheter til å reise spørsmål om lavtlønnstillegg, fortjenesteutviklingsgaranti osv. Hvis vi skal binde oss til bare to indeksreguleringer i denne perioden, kan vi komme i den situasjon at vi ikke får utnyttet et eventuelt økonomisk oppsving. Det er det vi sikrer oss ved denne bestemmelsen. Hvis Leif Skau's forslag blir vedtatt, så mangler først og fremst en fortjenesteutviklingsgaranti, og vi mangler eventuelt et lavtlønnstillegg

eller et innebygd tillegg i perioden. Det henger nemlig nøye sammen.

Jeg vil derfor be om at man går inn for Sekretariatets flertallsforslag, fordi vi her har langt større muligheter enn etter Skau's forslag.

Skau sa også at vi som utgangspunkt burde sette fram det sterkeste forslaget. Hvem av disse to forslagene er det sterkeste? Jeg mener forslaget fra Sekretariatet er like sterkt, om ikke sterkere, enn Leif Skau's forslag. Vi kan derfor godt ta det som utgangspunkt i forhandlingene.

Dette oppgjøret må ha tre siktemål: for det første en rimelig stigning i disponibel realinntekt på ca. 3 prosent i 1976, en differensiering av lønnstilleggene, hvor de lavtlønte prioriteres, og for det tredje sikre arbeidsplassene. Jeg vil spesielt peke på de problemer teko-industrien har, både permanente problemer og i tillegg den nåværende konjunktursituasjon.

Jeg tror vi kan oppnå denne målsettingen best ved et kombinert samordnet oppgjør.

Håkon A. Ødegaard, Sekretariatet: — Neste års tariffrevisjon har vært behandlet i en rekke møter i Sekretariatet og i to møter i Tariffrådet, og vi er vel alle klar over at den økonomiske og den arbeidsmessige situasjon er helt annerledes enn den var ved tariffrevisjonen i 1974. Jeg vil gjerne overfor Representantskapet understreke det alvor som har vært til stede ved behandlingen i Tariffrådet og i Sekretariatet for å finne fram til et forslag ved neste års tariffrevisjon som kan gi medlemmene det beste resultat. Da vi begynte diskusjonen om opplegget for neste års tariffrevisjon, mente man at rammen skulle være samordnede forbundsvisе oppgjør. Jeg hadde da inntrykk av at den forbundsvisе delen av dette samordnede oppgjør skulle komme sterkere inn i bildet enn hva som har vært tilfelle ved tidligere samordnede oppgjør, da vi fra de enkelte forbund hadde anledning til å fremme krav om tekniske og redaksjonelle endringer av overenskomsten. Imidlertid var det som regel ikke mulig å få gjennomført slike endringer, fordi den økonomiske rammen for oppgjøret var fastsatt og fastlåst av hovedforhandlerne. Tekniske endringer av betydning i overenskomstene ble alltid avslått av arbeidsgiverne med den begrunnelse at innfrielsen av vedkommende krav ville føre til at man gikk ut over den økonomiske ramme som var fastlagt av hovedorganisasjonene, og derfor ikke kunne imøtekommes. Selv om det forbundsvisе er

tenkt å stå sterkere i forgrunnen ved neste års tariffoppgjør, er jeg redd for at vi kommer i samme stilling som ved tidligere samordnede oppgjør: Når Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening skal fastsette den økonomiske ramme for oppgjøret, slik som foreslått i punkt 2 og 3 i forslaget, vil man allerede her møte den begrensning det ligger i at de enkelte forbund skal kunne få realisert viktige krav til endringer av sine overenskomster.

Personlig synes jeg, — og ga også uttrykk for det i Sekretariatsmøtet i dag — at Totlands forslag om at forbundene må stå fritt når det gjelder lavtlønnstillegget og dets størrelse, er riktig. Jeg tror en slik endring i Sekretariatets forslag vil gi forbundene større muligheter enn det nåværende forslag.

I Sekretariatets forslag heter det at «Ingen forbund gjør endelig opp før alle forbunds rimelige og berettigede krav er løst.» Det avgjørende med denne formulering er hvem som skal avgjøre hvilke krav som er rimelige og rettferdige. Det synes naturlig at det enkelte forbund må få avgjørende innflytelse på dette punkt hvis det skal ha noen verdi. Jeg er redd for at avgjørelsen om hva som er rimelig og rettferdig vil bli tatt av andre.

Hvis det er meningen at man ved kommende oppgjør skal få i stand en oppgjørsform som i det vesentlige skiller seg ut fra tidligere samordnede oppgjør, — og at en slik oppgjørsform skal ha noen mulighet til å bli brukt ved et senere tariffoppgjør, dersom situasjonen skulle være lik den vi har i dag, — kan man ikke føre samordnede forbundsvisе oppgjør på samme måten som den mis-krediterte ordningen med samordnede oppgjør som har vært ført tidligere. Hvis forbundene ikke får ført fram og realisert de krav de synes er viktige, tror jeg systemet med forbundsvisе samordnede oppgjør lett kan spille fallitt.

Med den begrensning som ligger i Sekretariatets forslag når det gjelder det enkelte forbunds muligheter ved kommende tariffoppgjør, må jeg anbefale forslaget Arthur Svensson fremsatte på vegne av vårt forbund.

Det er snakket om ansvar og solidaritet i forbindelse med en vanskelig økonomisk situasjon. Jeg synes man innenfor forbundene viste et stort ansvar og førte forhandlingene på en fornuftig og grei måte i 1974, så hvorfor skulle ikke ansvarlige tillitsmenn i forbundene og på de enkelte arbeidsplasser ut fra den vanskelige økonomiske og arbeidsmessige situasjon vi befinner oss i, kunne føre forbundsvisе forhandlinger under samme ansvar.

I Sekretariatets forslag kreves det et lavtlønnstillegg. Tidligere

har kravet vært at det burde være bedriftsvisе vurderinger som burde legges til grunn ved fastsettelse av størrelsen på lavtlønns-tillegget.

Jeg er enig i punkt 13 i Sekretariatets forslag om en indeks-regulering etter ett år, hvor man også har muligheten til forhand-linger hvis den økonomiske situasjon skulle endres. Jeg er selv-følgelig også enig i at man i likhet med i 1974 får den samme for-handlingsrett med myndighetene for å sikre en reallønnsutvikling.

Kåre Rasmussen, Norsk Arbeidsmandsforbund, sa innledningsvis at han skulle ønske at fagforeningsboka var et gullkantet papir, slik Aspengren hevdet. Etter hans syn var den etter hvert blitt temmelig frynsete, i og med at de uorganiserte får nøyaktig det samme som de organiserte.

— Ta f. eks tilleggstrygden, som er gjennomført lovveien, hvor alle får det samme. Under punkt 3 i Sekretariatets forslag er det forut-satt diskutert med myndighetene skattefritak for fagforeningskon-tingenten. Da vil de uorganiserte få en enda større fordel, for det blir vel med den som med grunnforsikringen — hvor vi kan trekke 79 kroner fra på selvangivelsen. Alle uorganiserte får også fra-trukket dette uten å legitimere at de er organiserte.

Jeg er enig i at det blir fremmet krav om en forsikringsordning, for jeg skulle virkelig ønske at fagforeningsboka var så verdifull og attraktiv at ingen arbeidere skulle ha råd til å være uorganiserte. Mitt ønske er at vi får knyttet så mange sosiale goder til medlem-skapet at det er umulig å være uorganisert.

På siste landsmøte vedtok vi en kontingent på 1,4 prosent av brutto arbeidsinntekt. Det er mange i vårt forbund med en års-inntekt på omkring 100.000 kroner som etter landsmøtets vedtak vil få økt sin kontingent med 125 prosent. Da er spørsmålet hvor lenge de er interessert i å være solidariske og betale denne kontingenten. Jeg mener derfor at vi denne gang er nødt til å kreve tariffavgift, og spesielt hvis vi går inn for et samordnet oppgjør.

Jeg kan nevne et eksempel på Hinnavågen, hvor 400 mann skal sies opp til nyttår, og hvor fagforeningen reiste krav om at de uor-ganiserte måtte gå først. Bedriften avviste blankt dette kravet og sa at de bare fulgte ansienniteten.

La oss for all del ikke stille oss i den situasjon at vi får en én bloc-utmelding av medlemmer fordi disse blir lei av å betale den varen som andre får.

I punktet om generell kontingenttrekk — punkt 7 — bør det pre-siseres at det ikke bør være noen begrensning på 25 mann for at

det skal trekkes kontingent. Det bør være slik at hvis det er én mann organisert på en bedrift så skal han kunne trekkes for kon-tingent.

Erling Fossen, Sogn og Fjordane: — Det blir fra enkelte hold pekt på at det forslag som legges fram ikke er i pakt med «gras-rot». Det hevdes meget bestemt at LOs toppledelse ikke følger opp medlemmenes meninger, og at det er toptillitsmenn i Arbeider-partiet rundt om på de enkelte arbeidsplasser som er LOs og Re-gjeringens talerør.

Jeg har sammen med fire andre behandlet det debattopplegg LO sendte ut, og av disse fem var jeg den eneste som var organisert i D.N.A. I debattopplegget ble det stilt følgende spørsmål: «Bør sam-arbeidet ha karakter av situasjonsbestemte løsninger som i 1973 og 1974.» Til det svarte vi at det ble oppnådd gode resultater i 1973 og 1974, og for å oppnå gode resultater kreves det en regjering utgått fra arbeiderbevegelsen.

Jeg vil her få presisere, ut fra det kjennskap jeg har til de for-skjellige arbeidsplasser i mitt fylke, at det er en stadig voksende tillit til Regjeringen Bratteli blant de fagorganiserte. Dette på grunnlag av at denne regjeringen holder hva den lover.

Når det gjelder opplegget vi i dag skal ta stilling til, vil jeg gjerne sitere ett avsnitt til i vårt svar på debattopplegget, som gjelder spørsmål 3 a, b og c: «Alle inntekter trekkes inn i samarbeidet, også alle former for lønnsinntekter og lønnsglidninger. Den rammen som her blir lagt må gjelde alle lønnstakere, også de lønnstakere som står utenfor LO. Dersom det er noen som skal prioriteres, må det være lavtlønnsarbeiderne.»

Jeg er helt enig i og vil stemme for Sekretariatets innstilling på de tolv første punktene. Jeg vil støtte Leif Skau's forslag til punkt 13.

Kåre Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers For-bund: — Også vårt forbund har et landsstyrevedtak fra juni må-ned som pålegger oss å gå inn for forbundsvisе oppgjør i 1976. Det vil alltid oppstå en lojalitetskonflikt når man skal ta standpunkt til et spørsmål i en situasjon som er annerledes enn den var på det tidspunkt vedtaket ble fattet. Vi har drøftet situasjonen på tariff-konferanser i løpet av høsten og på forbundsstyrets møte i begyn-nelsen av desember, og fant etter grundige diskusjoner å kunne slutte oss til prinsippet om samordnet oppgjør på visse betingelser. Forutsetningene var at det skulle være forbundsvisе forhandlinger

om de alminnelige bestemmelser, at det skulle være en klar lavtlønnsprofil over oppgjøret, forbundsvise forhandlinger om lavtlønnstilleggene, at forbundene måtte få anledning til å løse sine spesielle problemer, og, ikke minst viktig, at man blir gitt adgang til å kreve forhandlinger om en økning av tariffsatsene, slik at de kommer mer i samsvar med det faktiske lønnsnivå.

Dette siste har ikke bare sammenheng med lønn. Tariffavtalene er også det viktigste organisasjonsmessige instrument vi har i arbeidet med å få tilslutning fra grupper som i dag ikke er organisert.

En del av disse forutsetningene synes å være innfridd i Sekretariatets forslag, mens andre forutsetninger ikke er innfridd. En av de største vanskelighetene vi har i vårt forbund er våre store medlemsgrupper med et etterslep som er minst like stort — og for enkelte grupper større — enn Statstjenestemannskartellet hevder å ha for sine medlemmer.

Spørsmålet for oss er da: skal det være mulig for andre forbund å ta hensyn til et slikt etterslep, eller er dette en spesiell sak som de offentlige funksjonærer alene skal få løst?

Jeg ser for meg mye av realitetene i Finn Nilsens argumentasjon. På den annen side må man se den kjennsgjerning i øynene at de enkelte forbund har sterkt varierte lønssystemer, som gjør det svært vanskelig å løse dette på én bestemt måte. Våre mest utpregede lavtlønnsgrupper, og de som har hatt den minste lønnsglidning i perioden, er kvinner. På håndverksbedriftene er etterslepet for våre kvinnelige medlemmer ca. 10 prosent i forhold til lønnsutviklingen for andre grupper. Det er umulig å finne en løsning på dette spørsmålet, hvis man generelt fra LOs side skal kreve både det generelle tillegg og lavtlønnstillegget ut fra et visst gjennomsnitt. Eller er LO innstilt på visse variasjoner slik at man her vil være i stand til å finne en løsning på de mest påtrengende problemer?

Man trenger ikke å tilhøre verdens store økonomiske filosofer for å se at utviklingen fra 1974 og til nå har skapt betydelige økonomiske og sosiale skjevheter ved at lønnsglidningen har vært så sterk for noen grupper og minimal for andre. Disse urettferdigheter bør man søke å finne en tilfredsstillende løsning på, og da kan jeg ikke se at den form man nå har lagt opp til når fram.

Den ukontrollerte lønnsglidning som er knyttet til produksjonsforbedring og effektivitet i bedriftene, skaper større og større sosiale ulikheter mellom lønnstakerne, bl.a. fordi det i første rekke er de høytlønte som får den største glidningen.

I tillegg har vi det forhold at solidaritet er noe vi snakker om i møter. På bedriftene tar enkelte grupper ganske uhemmet i kraft av sin egen styrke, ut det de kan i lønnstillegg, også i bedrifter hvor den økonomiske situasjon ikke er helt tilfredsstillende. Dette vil føre til at bedriftene høyner prisene og skaper et høyere kostnadsnivå, som også de lavtlønte gruppene skal være med og betale.

Et annet forhold er at når man øker kjøpekraften så sterkt for enkelte grupper, virker dette i seg selv prisfremmende.

Nå er det selvfølgelig riktig som mange sier, at hva hjelper det de lavtlønte om de som er ansatt i bedrifter med god økonomi unnlater å ta ut det de kan i form av høyere lønn. Jeg synes det er forstemmende at man konstaterer dette og deretter resignerer. Det må da være mulig å finne fram til tiltak, f.eks. en konjunkturavgift eller andre skattetiltak som kan ta noe av konjunkturfortjenesten fra enkelte bedrifter og skape et konjunkturfond som kan settes inn i de bedrifter som rammes av konjunkturedgangen.

Det kan ikke være noen urimelighet i at man også på bedriftssiden aksepterer at solidaritet ikke er noe som bare skal gjelde mellom lønnstakerne eller mellom samfunnet og lønnstakerne. Solidariteten bør også slå ut på bedriftssiden. Jeg er vel vitende om at et slikt system kan bli møtt med mange innvendinger, men jeg synes likevel spørsmålet bør overveies. Slik situasjonen nå er og har vært, er det skapt altfor mange ulikheter.

Jeg tror at Sekretariatets forslag til indeksregulering vil være det beste hvis det gjennomføres slik som forutsatt. Jeg vil tro at man med dette forslaget vil kunne oppnå mer for de lavest lønte gruppene ved at man får anledning til å vurdere også andre økonomiske spørsmål enn dem som knytter seg til ren prisstigning. Men hvis man ikke lykkes i å få gjennomført forslaget som forutsatt, synes jeg forslaget fra Leif Skau i prinsippet bør kunne gjennomføres.

Det er også en del uklarheter jeg gjerne vil spørre om. I punkt 12 heter det at «Forbundsvise forhandlinger om tekniske og redaksjonelle endringer og innenfor en viss økonomisk ramme som må fremkomme etter forhandlinger med N.A.F.». Ligger det i dette at den økonomiske ramme en tenker på skal være det det vil koste å gjennomføre tekniske og redaksjonelle endringer? Og hva hvis disse endringene gjennomføres uten at de koster noe? Det kan også meget vel skje. Er det da en viss mulighet for at man kan diskutere andre ting gjennom den økonomiske rammen? Skal det forhandles om denne rammen mellom N.A.F og de enkelte forbund, eller skal LO også forhandle om den? Er det forutsatt at det skal være et in-

nebygd tillegg i 1977? Har man forutsatt at man skal kunne gjennomføre en plassfratredelse ved de forhandlinger man forutsetter våren -77, hvis man ikke blir enige?

De representantene som møter fra vårt forbund, vil få visse vanskeligheter med å kunne stemme for forslaget slik det foreligger hvis ingen oppmyking finner sted.

Så sterkt jeg kan vil jeg derfor anbefale at man i LOs administrasjon retter oppmerksomheten mot det som er sagt i debatten, og vurderer om det er mulig å imøtekomme en del av de krav som er reist. Jeg tror hele oppgjøret 1976 vil tjene på at man her får en så bred oppslutning som mulig om det endelige forslaget man stemmer over.

Når det gjelder tariffavgiften, slutter jeg meg helt til det forslag Totland har framlagt, og hans argumentasjon for det.

Joralf Johnsen, Norsk Kommuneforbund, beklaget at Representantskapets medlemmer ikke på forhånd har fått seg tilsendt nødvendig orientering om oppgjørsformen. — Det kan vel gjøre at mange av oss føler oss noe utenfor. Jeg er helt enig i åpenhet og informasjon, men jeg tror likevel det LO-formannen har gjort ved å informere massemedia om detaljer i oppgjøret før Representantskapet har uttalt seg, kanskje har skapt en del forvirring.

Når det gjelder forslaget om tariffavgift, var jeg i sin tid svært opptatt av forslaget som kom fra Handel og Kontor, men etter nøye vurderinger er jeg kommet til at totalt sett vil dette antagelig være en svekkelse for fagbevegelsen. Vi har grupper som bevisst går inn for å skape uro. Skulle tariffavgift bli en realitet, tror jeg disse gruppene får enda noe nytt å spille på, og det kan skade oss. Vi har dessverre ikke den solidaritet vi hadde i tidligere tider, og jeg tror derfor det er klokt å vente med denne saken.

Jeg er i prinsippet enig i forbundsvise oppgjør, men jeg tror at med den kombinasjon vi har hatt, har vi langt på vei fått innfridd de krav vi har. Jeg tror at det samme vil være tilfelle denne gang, og jeg vil i den forbindelse henvise til punktet om at ingen forbund gjør endelig opp før alle forbunds rimelige og berettigede krav er løst.

Oppgjøret denne gang er kanskje ett av de vanskeligste vi har hatt. Jeg tenker spesielt på de mange arbeidsplasser som har gått tapt, og de mange som står i fare. Det er denne situasjon som mer enn tidligere kaller på solidaritet fra fagbevegelsen, og jeg tror derfor det opplegg som er gjort, er helt riktig i denne situasjonen. Med den kontakt jeg har hatt med medlemmene i mitt distrikt, både

på lokalplanet og gjennom distriktskonferanser, har jeg forstått det slik at våre medlemmer er enig i at vi også denne gang har et kombinert oppgjør.

Finn Nilsen klargjorde en del spørsmål i forbindelse med punktet om indeksregulering og bakgrunnen for flertallets forslag. Det er vel på det rene at i tilfelle en konjunkturoppgang, kan enkelte grupper få ta del i disse goder, men jeg tror ikke flertallet av medlemmene vil få dette. I den situasjon tror jeg det eneste riktige er å gå inn for Leif Skaus forslag. I våre distriktskonferanser ble det klart gitt uttrykk for at indeksbestemmelsene måtte bli som i inneværende periode.

Roar Helgesen, Sekretariatet: — Forslaget som foreligger er preget av den situasjon landet og den industrialiserte del av verden står oppe i når det gjelder økonomi og sysselsetting. Vårt land har nå en arbeidsløshet som gir grunn til uro og fremtidsperspektivene er ikke de beste. Denne arbeidsløshet er imidlertid liten i forhold til situasjonen i de land vi vanligvis sammenlikner oss med. Hvorfor er den det? Jo, bl.a. på grunn av oljen. Det er derfor ikke vanskelig for oss å få lånt penger i utlandet. En medvirkende årsak er også at vi i Stortinget har en gruppe som har politisk vilje og mot, — ikke minst den sittende Arbeiderparti-regjering — og som er villig til å satse svært mye på å opprettholde sysselsettingen i vårt land.

I inneværende år har prisstigningen — i motsetning til i 1974 — vært preget av en del særnorske forhold. Denne prisstigning har medført at vi har kommet noe i utakt med de land vi sammenlikner oss med. Prognosene for kommende år sier at disse land vil få en svakere prisstigning enn Norge antagelig vil få, hvis vi ikke er villige til å gå inn for en fellesordning, et kombinert oppgjør som ikke bare gjelder oss i fagbevegelsen, men samfunnet som helhet. De private næringsdrivende og alle andre, fiskere og jordbrukere, må være villig til å yte det samme som fagbevegelsen.

Hvis vi ikke går inn for Sekretariatets forslag, vil det etter min mening få den konsekvens at vi vanskeliggjør mulighetene for å temme prisutviklingen, og dermed øker faren for høyere arbeidsløshet. Vi må understreke gang på gang at den løsning vi her kommer fram til ikke er en løsning som alene får konsekvenser for oss, men for alle andre som bor i vårt land.

Personlig mener jeg vi bør vedta Sekretariatets forslag, selv om det innen de enkelte forbund er behov som skulle tilsi forbundsvise oppgjør. Vårt forbund har et særskilt behov for å få overenskomsten for de tekniske funksjonærer i en slik form og ordlyd at den

bedre dekker de medlemmer som kommer inn under overenskomsten. Vi har en målsetting som går ut på å samle flest mulig mennesker innenfor Landsorganisasjonen, og det er nettopp innenfor gruppen tekniske funksjonærer at den potensielle medlemsmasse er til stede. Jeg har derfor stor tillit til og tro på at vårt forbund vil få den nødvendige støtte fra Sekretariatets side for å kunne få utviklet overenskomsten for disse grupper slik at den til syvende og sist gir positiv gevinst for LO.

I forbindelse med arbeidstidsforkortelsen er det ett spørsmål jeg er svært opptatt av. Fra 1. april skal den alminnelige arbeidstid settes ned til 40 timer pr. uke. Skiftarbeiderne vil få en arbeidstid på henholdsvis 36 og 38 timer pr. uke. Men det er én gruppe som, hvis ikke noe gjøres, vil få lengre arbeidstid på årsbasis enn dem som har dagtid. Jeg tenker her på skiftarbeidere som går på to-skift og ett-skift, men som arbeider både søndager og helgedager. Hvis det ikke blir gjort noe med deres arbeidstid, enten ved lov eller gjennom forhandlinger, vil de på årsbasis ha 80 til 88 timer lengre arbeidstid enn den alminnelige gjeldende arbeidstid. Jeg vil be om at også disse blir tatt hensyn til fra statsmyndighetenes side.

Jeg vil anbefale det forslag som foreligger fra Sekretariatet.

Ingeborg Jakobsen, Bekledningsarbeiderforbundet, sa hun ville gi uttrykk for den enstemmige oppfatning som rår ute på arbeidsplassene, og som er kommet fram på de distriktskonferanser Bekledningsarbeiderforbundet har holdt. — Jeg synes det er hyggelig denne gang å kunne tilhøre flertallet ved behandlingen av oppgjørsformen.

I motsetning til Svensson, mener vi å ha erfaring for at vi har kommet bedre ut når det gjelder lavtlønnstillegg ved samordnede oppgjør. Ikke minst gjelder dette oss kvinner. Jeg har vanskelig for å forstå de som hevder at hvert enkelt forbund selv skal forhandle om lavtlønnstilleggets størrelse. Da er vårt beste argument for samordnede oppgjør borte. Lavtlønn er jo et relativt begrep, det er avhengig av hvem man sammenlikner seg med, men jeg tror vi i teko-industrien er lavtlønte uansett hvem vi sammenlikner oss med, enten det gjelder bønder, andre industrier eller statsansatte.

Det er vel ikke lenger ukjent for noen hvor store vanskeligheter vi har i teko-industrien, og vi har derfor mistet mange arbeidsplasser. Når vi også vet at 70 prosent av de ansatte i denne industrien er kvinner, blir dette enda mer tragisk. Jeg vil i den forbindelse henlede LOs oppmerksomhet på hvordan mange kvinner blir behandlet når de blir arbeidsledige og melder seg på arbeidskon-

toret. En gift kvinne fra Drammen, medlem av vårt forbund gjennom flere år, ble nylig tilvist arbeid i Drøbak og i Ålesund. Hun ville selvfølgelig ikke ta dette arbeid og blir dermed nektet arbeidsledighetstrygd. Jeg vil be LO ta opp med Arbeidsdirektoratet den manglende tolking av loven.

Jeg støtter Sekretariatets forslag, da jeg mener det må være riktig sett ut fra de lavtløntes synspunkt.

Torger Oxholm, Norsk Kommuneforbund, sa innledningsvis at det alltid var en fornøyelse å høre Aspengrens klare og bestemte formuleringer, men han hadde ikke helt klart for seg hva som lå i formuleringen av punkt 13. — Aspengren sa også at debattheftet hadde lagt grunnlaget for en god oppdekning av synet på oppgjøret, slik at Sekretariatets forslag skulle være godt fundert i det vi kaller «grasrota». Jeg er langt på vei enig i at det er slik. Vårt forbund har hatt en rekke tariffkonferanser over det ganske land og møtt tusener av tillitsmenn i disse konferansene. Det er samstemmighet om at man går inn for et kombinert oppgjør ved tariffrevisjonen 1976. Det gleder meg at når man går inn for dette i den offentlige sektor har man fått en klar formulering av det store flertallet i den nåværende situasjon. Det blir etter hvert et stadig større press på det offentlige gjennom sykehus, skoler, gamlehjem m.v. Det blir stadig flere ansatte i den offentlige sektor. Vi behøver da kanskje ikke å tenke så mye på arbeidsløshetsproblemet, men medlemmene i den offentlige sektor stiller seg da også solidarisk og går inn for et kombinert oppgjør. Det synes jeg er et godt tegn.

Til Hansen, Handel og Kontor, vil jeg si at jeg tror ikke vi skal løfte noen pekefinger til hverandre vi som er i denne familien, enten vi kommer fra det offentlige eller fra det private næringsliv. Vi må hjelpe hverandre når det gjelder lavtlønnsproblemet og kjempe for de krav våre medlemmer reiser.

Turnusproblemet, som Helgesen nevnte, er et stort problem også i vår sektor, og jeg håper myndighetene ser nærmere på denne saken, slik at man kan få med også de turnusarbeidere man har i den offentlige sektor. Er det på det nåværende tidspunkt mulig for administrasjonen i LO eller Sekretariatet å se nærmere på punkt 13? Jeg synes, i likhet med andre her, at det vil være synd om dette møtet vedtar et sprikende opplegg. Kan det ikke være mulig å få en ny formulering fra Sekretariatet fremlagt på møtet i morgen? Jeg tror det her burde kunne være grunnlag for å finne fram til en formulering alle kan godta.

Odd Lundquist, Akershus fylke: — Det er en ganske stor gruppe blant de lavtlønte som ikke er nevnt her. Jeg håper vi ved denne tariffrevisjon får en bedre løsning for alle de ulike grupper av unge arbeidere enn vi fikk ved forrige revisjon. Unge og voksne arbeidere fikk da forskjellige indekstillegg. Det er heller ikke i dagens situasjon holdbart med prosenttillegg. Dette gjør at unge arbeidere blir mer og mer akterutseilt i forhold til det som er gjennomsnittsinntekten. I likhet med andre lavtlønnsgrupper bør det også til unge arbeidere gis et fast krone- og ørebeløp på samme størrelse som de øvrige arbeidere får. Vi må sørge for at arbeidere under 18 år, uansett hvilken gruppe det gjelder, får den samme behandling. De unge stifter familie i stadig yngre alder, og utgiftene er stort sett de samme for yngre som for eldre arbeidstakere.

La oss denne gang få et forhandlingsresultat som også blant de unge kan føles som et solidarisk oppgjør. La det ikke bli noen salderingspost ved dette oppgjøret, — noe AUF også er redd for. Jeg tar det imidlertid for gitt at når det gjelder lavtlønnsstillegget og det generelle tillegget skal det gis som krone- og øretillegg og ikke i prosenter. Vi har så altfor ofte vært vitne til hvilke konsekvenser dette har fått for lønnsutjevningen.

Per-Arne Torvik, Telefolkenes Fellesforbund: — Når det er snakk om samordnede eller forbundsvise oppgjør, er dette fra statssektorens side ikke noe særlig interessant punkt. Vi har vår Tjenestetvistlov som fastsetter hvordan vi skal ha våre oppgjør. For oss blir det vel i alle fall et samordnet oppgjør. Når det imidlertid er snakk om et kombinert oppgjør, har vi hittil ikke hatt dette gjennomført i et så stort hovedoppgjør. Men jeg tror det innenfor statssektoren er bred enighet om at dette er nødvendig å gjennomføre i dagens situasjon. Det ligger vel i dette en stor utstrakt hand fra de offentlig ansattes side til de øvrige som et ledd i at vi helt klart solidariserer oss med de andre, og på denne måten er med på å sikre en rekke arbeidsplasser.

Man kan gjerne teoritisere og snakke om at vi med det bygger opp kapitalen, og at vi kjører kapitalens vei osv., men vi lever nå engang i Norge. Vi kan gjerne begynne i det små for å endre det systemet vi har, men jeg tror ikke vi i løpet av en tariffperiode skal kunne endre verdensstrukturen. Det er etter min oppfatning en grov forenkling. La oss heller forsøke å arbeide innenfor det system vi har, og på den måten sikre arbeidsplassene i utsatte næringer.

Statens lønnskomité har vært nevnt, og det kan selvfølgelig sies

mye om dens innstilling. Men når man sier at denne vil sementere og gjøre det og det vanskelig for all framtid, så kan jeg ikke forstå hvordan man kan ha holdepunkter for å si det i en situasjon hvor vi sitter midt oppe i forhandlingene og ikke vet hva sluttresultatet blir. Jeg tror det må ligge andre årsaker til en slik påstand, årsaker som ikke er kommet fram her og nå. Det er sagt at det umuliggjør f.eks. klubbvise forhandlinger og etatsvise forhandlinger. Dette er ikke på noen måte klart, og dessuten forhandler vi innenfor staten etter et helt annet system enn i det private næringsliv. Det er umulig for en klubb i staten i dag å drive særlig avgjørende forhandlinger. Hele tariffkomplekset i staten er prinsipielt forskjellig, og dermed må det i vesentlig større grad foregå gjennom hovedsamenslutninger og landsomfattende forbund.

Med andre ord: En relativt stor oppslutning om det som foreligger fra Sekretariatet. Det er klart det er enkelte ting man kunne ønske seg en utdyping og en forklaring på. Uglem var inne på Opplysnings- og utviklingsfondet, som blir brukt på en helt spesiell måte fra de vi konkurrerer med. Jeg er heller ikke sikker på hvordan forsikringsordningen vil bli brukt eller praktisert. For oss kan den vel kanskje slå ut på en litt ugunstig måte.

La meg også nevne en ting Helgesen og andre har vært inne på — turnusarbeiderne. Forhandlingene mellom LO og N.A.F har slått svært ugunstig ut for tjenestemenn som år ut og år inn har hatt dag-, natt- og søndagstjeneste. De får ikke nyte godt av arbeidstidsforkortelsen på grunn av de kriterier som er satt med hensyn til faste timer for søn- og helgedagstjeneste. Dette må det bli en endring på bl.a. gjennom arbeidstidskapitlet i arbeidsmiljøloven som nå er ute til høring, og jeg ber om at LO ser alvorlig på denne sak. Det er mulig at vi også må komme tilbake til det i forbindelse med det kommende tariffoppgjør, og jeg ber om all mulig støtte der.

Generelt en tilslutning til forslaget. Når det gjelder punkt 13 vil jeg gjerne vente på en utdyping, slik Oxholm ba om, før jeg tar endelig standpunkt.

Dirigenten opplyste at da flere av talerne i sine innlegg hadde henstilt til Sekretariatet å vurdere enkelte punkter i innstillingen på nytt, hadde administrasjonen funnet det riktig å etterkomme en slik anmodning. Sekretariatet skal derfor møtes i morgen kl. 7.30.

Thorvald Karlsen, Sekretariatet, sa at det var Mons-Erik Holtbakk som fikk ham til å forlange ordet på ny, idet han fant det riktig å gi uttrykk for at Holtbakk i sitt innlegg ikke representerer

det alminnelige syn innenfor Norsk Tjenestemannslag. — Jeg finner imidlertid ikke grunn til i noen særlig utstrekning å gå inn på hans innlegg, fordi innlegget var svært livsfjernt og teoretisk, og som sådant hadde svært lite hold i den aktuelle og praktiske situasjon vi er i. Jeg synes det er overflødig for oss i statstjenesten å snakke om forbundsvisse oppgjør. Vi er alle i statstjenesten innstilt på at vi innenfor vårt område har en felles tariffavtale, og at det er forbundene i fellesskap som må forhandle om tariffavtalen i regi av Statstjenestemannskartellet.

Jeg synes også det er riktig å gi uttrykk for at Holtbakks innlegg på mange måter viste at det ikke er særlig interesse til stede for å medvirke til en størst mulig kontroll med prisutviklingen og sikre vår sysselsetting og stille oss solidarisk med industriarbeiderne, som har gitt uttrykk for at de har store problemer å stri med. Det vil være realistisk politikk av oss som medlemmer av fellesfamilien Landsorganisasjonen at vi stiller oss på linje med alle de andre, og ikke gir inntrykk av at vi ikke behøver å ta hensyn i en slik sammenheng. Vi kan lett komme til å få et uheldig stempel på oss, og det kan virke som om problemene rundt oss er oss likegyldige fordi vi ikke direkte føler dem på kroppen.

Det jeg her har gitt uttrykk for er våre medlemmers og våre ansvarlige organers oppfatning i tariffpolitisk og annen sammenheng. Det som har skjedd i den siste tid av uro og aksjoner på arbeidsplassene og i våre organisasjonsledd, kan kanskje gi folk den oppfatning at vi har et forbund med rabulister. Dette er imidlertid ikke tilfelle. Det vil i nærmeste framtid foreligge en arbeidsrettsdom. — Når vi kjenner resultatet av den får vi innenfor vårt forbund, også innenfor de grupper det her er snakk om, forsøke å skape noe mer forståelse og respekt for vedtekter, avtaler og lovregler, slik at vi holder orden i rekkene og kan opptre i fellesskap med den styrke og tyngde dette innebærer, og ikke opptre hver for oss og uten kontakt med forbundet.

Jeg vil gjerne nevne dette i denne forsamlingen for å søke å gjenopprette noe av respekten for Tjenestemannslaget.

Når det gjelder indeksreguleringsbestemmelsen i det foreliggende forslag vil jeg gjerne si at sett fra den offentlige sektor vil den foreslåtte bestemmelse være en fordel. Jeg ser det da i relasjon til den situasjon vi alltid er i med etterslep og manglende lønnsglidning, og tilpasningsvansker i den sammenheng. Jeg ser derfor en indeksregulering med en videre ramme enn den vi vanligvis har i forbindelse med indeksoppgjør, som en åpning til at vi også midt i tariffperioden skal kunne få rettet opp den lønsmessige balanse i

forhold til den utvikling som finner sted for andre grupper. Vi vil også da få anledning til å behandle spørsmål som har sammenheng med en annen økonomisk utvikling enn den vi regnet med ved inngåelsen av tariffavtalen.

Det ligger mye positivt i den form for indeksregulering som Sekretariatet har foreslått, og jeg synes det er mye som taler for at vi bør holde fast ved den indeksreguleringsbestemmelsen som er foreslått av Sekretariatets flertall. Jeg anbefaler derfor Sekretariatets forslag i sin helhet.

Erling Ask, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: — Vi fra Kjemisk er blitt stående noe alene om vårt standpunkt til oppgjørsformen. Innenfor Kjemisk har vi grupper som ligger minst like dårlig an som teko-industrien, og det er for å forsøke å få gjort noe med disse grupper vårt forbund ønsker forbundsvisse oppgjør. Det er ikke fordi vi ligger så godt an og setter oss på vår høye hest. Vi vurderer situasjonen slik at vi ved forbundsvisse oppgjør har den største muligheten til å kunne få gjort noe med disse grupper som ligger meget, meget dårlig an. Erfaringene fra tidligere fellesoppgjør spiller selvfølgelig også inn i vår vurdering, bl.a. 1972-oppgjøret, som ikke ble noe godt oppgjør for oss i Kjemisk. Skytøen nevnte at hans forbund fikk ordnet problemene for to-skiftarbeiderne i 1972. Det gjaldt imidlertid bare Jern og Metall, vi andre fikk ikke ordnet det. Vi tilbød oss — i likhet med Jern og Metall — å ta av det ørebeløp som sto til disposisjon, men dette ble blankt avvist. Dette gjør at vi stiller oss noe skeptisk til om vi får løst våre sentrale problemer i et fellesoppgjør.

Når det gjelder forkortelsen av arbeidstiden, er det én gruppe jeg vil fremheve. Det er de ordinære to-skiftarbeiderne. Det er antagelig ikke noen stor gruppe, og en gruppe som ikke har klart å øve det press de burde ha gjort. Gruppen har en meget ubekvemt arbeidstid, men det ser ut som det er nesten håpløst å skape forståelse for deres problemer. Det ville ha vært rimelig at vi ved arbeidstidsforkortelsen fra 1. april hadde fått denne gruppen på det samme timeantall som tre-skiftarbeiderne.

Jeg vil støtte opp om det som er sagt her om at det må være siste gang vi gir de unge arbeiderne lavere tillegg enn de voksne får.

Edith Ryanes, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: — Det er to ting jeg har reagert på når diskusjonen om oppgjørsformen har bølget fram og tilbake, bl.a. finansminister Kleppes

uttalelse i Arbeiderbladet om at det ikke kunne bli verken skattelettelser eller andre økonomiske tiltak fra myndighetenes side hvis det ikke ble samordnet oppgjør våren 1976. For meg virket dette som et forsøk på press overfor fagbevegelsen på et tidspunkt da debattopplegget om oppgjørsformen ennå var ute til behandling blant medlemmene. Hadde et slikt utspill kommet fra en borgerlig finansminister tror jeg til og med toppledelsen hadde reagert.

Siste delen av spørsmålene som stilles i debattopplegget er slik formulert at en skulle tro at de som spør forutsetter at de som svarer er enig i en eller annen form for samordning. Debattopplegget er nå imidlertid ferdigbehandlet.

I Arbeiderbladet 3. desember presenteres følgende oppslag: «Klart LO-flertall for et kombinert oppgjør. Dersom LOs representantskap vedtar å gå inn for at tariffoppgjøret 1976 gjennomføres som et kombinert oppgjør med myndighetenes medvirkning, gjør de det med et solid flertall av medlemmene i ryggen.»

Statistikk er så mangt, men når 85 prosent av et deltakerantall på 4.000 i en organisasjon hvis medlemstall pr. 31. august 1975 var på 643.877, blir regnet som et solid flertall, synes jeg LO går for langt. Det sies videre i samme referat at det er de aktive klubb- og fagforeningstillitsmenn som har deltatt, og det er sikkert riktig, men når det sies videre at deres syn antagelig avspeiler det som er den dominerende holdning på arbeidsplassene, så tillater jeg meg å sette et par spørsmålstejn. Jeg kan ikke med min beste vilje se at vi fagorganiserte får noen utvidet forhandlingsrett og innflytelse ved den kombinerte oppgjørsformen. Jeg ser det tvert om som at det er myndighetene og andre organisasjoner som får innflytelse på vårt forhandlingsresultat, og det kan jeg ikke akseptere.

Jeg er ikke på linje med mine kolleger i Handel og Kontors forbundsstyre i dette spørsmålet, da de er innstilt på ved tariffrevijsjonen 1976 å støtte opp om et kombinert oppgjør. Jeg kan ikke slutte meg til dette, og jeg ber om at det blir notert at jeg ikke avgir stemme i dette spørsmålet.

Otto Totland, Sekretariatet: — Jeg har ikke så mye å tilføye til forslaget om tariffavgift, siden det er gitt uttrykk for en ganske sterk sympati fra en del av representantene i salen. Jeg er så optimistisk at jeg tror at forslaget blir vedtatt. Jeg vil imidlertid si at hvis forslaget om tariffavgift ikke blir vedtatt denne gang, la oss avslutte diskusjonen om dette. Vi har nå i ti år snakket om organisasjonsplikt og tariffavgift og ikke fått løst saken. Nå er det snakk

om en utsettelse på to år, og ingen har klart for seg hva som skal gjøres i disse to årene. Hvis saken blir forkastet nå, bør konklusjonen være at LOs representantskap er av den oppfatning at denne saken må droppes. Da bør vi fatte et endelig vedtak om dette.

Når det gjelder forslaget om lavtlønnstillegg, er saken den at det er en rekke sentrale krav som skal reises av LO. Når det gjelder lønsspørsmålet skal LO både reise krav om lavtlønnstillegg og krav om generelle tillegg.

Jeg vil da spørre LOs ledelse hvilke forhandlinger om lønn som skal skje på forbundsplanet? Jeg kan ikke skjønne at det blir noe igjen til forbundsvise forhandlinger under punkt 12, hvor det står: «Forbundsvise forhandlinger om tekniske og redaksjonelle endringer.» Vårt forbund har ikke behov for forhandlinger om tekniske endringer, knapt nok om redaksjonelle endringer, men vi kunne tenke oss andre endringer. Til slutt i forslaget står det: «og innenfor en viss økonomisk ramme som må fremkomme etter forhandlinger med N.A.F.» Hva er imidlertid en viss økonomisk ramme? Hvor skal den tas? Skal den tas av lavtlønnstillegget? Jeg synes vi må få en noen klarere bestemmelse hvis det i det hele tatt er noe å ta her. Jeg er engstelig for at vi kommer i den situasjon at LO sentralt gjør opp lønsspørsmålet. Det er klart at de som sitter sentralt i LO er interessert i best mulige resultater, enten det gjelder generelle tillegg eller lavtlønnstillegg, så jeg har ikke særlig tro på at det blir så mye igjen å ta av. Det vil være meget viktig for oss å få forbundsvise forhandlinger om lavtlønnstillegget, både formen og størrelsen.

Dessuten vil jeg tilføye at vi har et etterslep på 10 prosent. Statstjenestemannskartellet har et etterslep på 6 prosent ved siden av de 2 prosent som skal oppjusteres nå. Vil det ikke være naturlig at vi i forbundsvise forhandlinger kunne få drøftet dette? Oxholm nevnte som en kommentar til Kåre Hansens innlegg at man måtte være solidarisk. Det er lett for Statstjenestemannskartellets medlemmer å si dette, for de får lov til å føre forhandlinger om etterslep selvstendig utenfor LO. Vi bør imidlertid få hjelp fra disse til selv å kunne forsøke å ordne opp i vårt etterslep og lavtlønnstillegg.

Ingolf Ulleland, Møre og Romsdal, sa at han i den nåværende situasjon kunne gå inn for samordnet oppgjør, og mente at det var et klart flertall for dette på arbeidsplassene.

Avgiftspolitikken i kommunene er en sak som har vært lite nevnt her. Jeg er betenkt over denne saken, fordi vi har borgerlig flertall i en del kommuner, og disse er ikke alltid like begeistret over forslag som kommer fra Arbeiderpartiet om å holde avgiftene nede.

Det er store skattetakstøkninger, og det er opp til 2—300 prosent i disse tider. Dette kan utgjøre nokså mye når et slikt oppgjør skal gå på skattelette og avgiftsnedsetting. Derfor kan det bli et svakt oppgjør for den som bor i slike kommuner. Jeg er glad for at skattelette for borettslag er blitt gjennomført, og jeg mener kommunene har altfor store muligheter til å heve avgiftene. Det bør LO kunne ta opp med Regjeringen. Det er i grunnen ikke så lett å forsvare et oppgjør av denne typen som går på skattelette, avgiftsreduksjon og prissubsidier ute på arbeidsplassene når kommunene gis denne mulighet. De kommunale avgiftsøkninger kan en risikere spiser opp det meste av denne typen oppgjør. Det har vært forsøkt å gå imot slike avgiftsøkninger, og da blir man fra borgerlig hold stemplet for å være revolusjonær og spille politisk bingo. Så de borgerlige har mange måter å ha det morsomt på på Arbeiderpartiets bekostning. Jeg vil gå inn for det foreliggende forslag, bortsett fra punktet om indeksregulering, hvor jeg støtter Leif Skaus forslag.

Jørgen Kosmo, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: — Jeg vil først knytte noen kommentarer til de representanter som ikke vil ha felles avstemninger ved tariffoppgjøret neste år. Her må man se sammenhengen i betingelsen om at tariffrevisjonen 1976 skal avgjøres ved felles avstemning og at ingen forbund gjør endelig opp før alle forbunds rimelige og berettigede krav er løst. Det er en klar sammenheng i disse to betingelsene. Jeg mener det må være en styrke for det enkelte forbund at det ikke vil foregå avstemning i noe forbund før alle medlemmene i LO er sikret et brukbart resultat ved tariffrevisjonen.

Når det gjelder punktet om indeksreguleringen, vil jeg be Sekretariatet om nøye å vurdere på sitt møte i morgen om man kan få en annen formulering på punkt 13.

Det er ingen tvil om at medlemmene våre var meget tilfreds med tariffoppgjøret i 1974, og jeg tror en av de medvirkende årsaker til dette er de gunstige indeksreguleringer vi hadde høsten 1974 og høsten -75. Det ville virke som et slag i ansiktet på medlemmene om vi nå går bort fra denne type indeksregulering. Hvis vi ser på størrelsen av de reguleringer som er foretatt, skulle det ikke være tvil om at disse har vært nødvendig. En kan jo tenke seg hvilken størrelsesorden vårens oppgjør ville ha fått dersom man først skulle ha kompensert prisstigningen fra forrige periode, og dernest avtale et generelt tillegg.

Hva med reguleringen våren 1977? Skal vi vedta et generelt tillegg som skal fastsettes allerede i 1976, eller skal man ha mulighet

for nye forhandlinger? Jeg kan ikke se at det byr på større vanskeligheter å forhandle om det generelle tillegget våren 1977, enn det var å forhandle om indeksoppgjøret høsten 1975. Den internasjonale og nasjonale økonomi kan endre seg slik at forhandlinger våren 1977 er nødvendig. Jeg kan derfor ikke se noe motsetningsforhold mellom Sekretariatets forslag og forslaget fra Leif Skau. Det burde være mulig å kombinere disse forslagene. I motsatt fall vil jeg subsidiært stemme for Leif Skaus forslag.

Tariffavgift er blitt et ømtålig spørsmål, og jo lenger en diskuterer det, dess flere betenkeligheter får man. Man mener at organisasjonen LO er mer tjent med en gullkantet fagforeningsbok enn en tariffavgift. Dette sier man etter over trekvart hundreårs eksistens. Etter så lang tid har man ikke greid å få til en medlemsbok som er såpass gullkantet at det for flesteparten av lønnstakerne i Norge betyr økonomiske fordeler å være organisert. Det er illusorisk å tro at man kan endre dette så raskt. Erfaringer viser at på et eller annet vis har arbeidsgiverne en egen evne til å kompensere på andre måter de fordeler vi får gjennom medlemskap i fagforeningen. For å få fjernet disse snyltere i norsk arbeidsliv, som de uorganiserte er, er tariffavgift en nødvendighet. Det burde ikke være tvil om at de uorganiserte blir en større og større belastning på den enkelte fagforening. Målet med tariffavgift må være å få flere til å slutte seg til vår bevegelse. Avgiften skal kun være et middel som gjør at ingen skal høste økonomiske fordeler ved å stå utenfor.

Til slutt vil jeg knytte noen bemerkninger til spørsmålet om unge arbeidere og lærlinger og deres tillegg. Det som skjedde ved forrige tariffoppgjør må ikke gjenta seg. Det viste seg også at våre forhandlere ikke var klar over den tabben de gjorde. Det så man tydelig ved siste indeksregulering. Til våren må man ikke bare rette på de tabber som er begått, men også sørge for at unge arbeidere og lærlinger får en tariffmessig oppreisning.

Magne Johannessen, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: — Når det gjelder opptakten til neste års tariffrevisjon, har vårt forbund innenfor skogbrukssektoren avholdt 24 distriktskonferanser hvor opplegget har vært drøftet. Det har i disse konferansene vært alminnelig enighet om at samordnede oppgjør har mye for seg, særlig i den nåværende situasjon. Men det er selvfølgelig også reist forskjellige motargumenter. Vi har problemer som vi etter mange års behandling ikke har greid å løse.

Når det gjelder indeksoppgjøret, har vi diskutert det ut fra den

forutsetning at vi skulle få et liknende indeksoppgjør som det vi hadde i høst. Sekretariatets forslag åpner imidlertid adgang til forhandlinger for de lavtlønte, slik at vi ved denne indeksformen vil komme i direkte forhandlinger. For vårt forbund er det særlig områdene innenfor jordbruk- og gartneri-næringen som har etterslep. Det gjør seg gjeldende også til en viss grad for skogbrukets vedkommende, men ikke i tilsvarende grad som i jordbruksnæringen. Vi vet at jordbrukets organisasjoner overfor myndighetene har stilt sine krav vedrørende oppgjørsformen for jordbruksoppgjøret. Vi bør for arbeidstakernes vedkommende komme i samme situasjon. Det er imidlertid så mange ting som bør rettes at vi neppe klarer dette ved et regulært oppgjør. Vi øyner da sjansen ved den indeksbestemmelsen Sekretariatet har gått inn for.

I det store og hele tror jeg vårt forbund nokså rolig kan gå inn for den foreslåtte oppgjørsform.

Det er imidlertid ett punkt vi har hatt en omfattende diskusjon om, — det gjelder tariffavgiften, hvor vi har hatt forhåpninger om at vi nå kanskje kunne komme til veis ende med dette kravet. Vi har store problemer, særlig i skogbruket, hvor vi etter hvert har fått en ganske omfattende entreprenørvirksomhet som vi har vanskelig med å få hånd om. Tariffavgift vil medføre at alle som har sitt arbeid i denne næringen betaler en avgift, og vi vil da ha en mulighet til også å fange inn disse. Arbeidsplasssituasjonen i skogbruket er slik at vi vanskelig greier å dekke opp hele vårt forbundsområde, fordi det er spredte arbeidsplasser med en del gjennomtrekk. Her vil en tariffavgift slå fullt ut.

Vi som representerer Norsk Skog- og Landarbeiderforbund på dette møtet er nærmest forpliktet til å gå inn for tariffavgift på bakgrunn av vårt forbundsstyres vedtak om at krav om tariffavgift bør reises. Jeg er for såvidt enig i det Totland sa om at hvis vi ikke kan få vedtatt dette nå, så bør vi slutte å diskutere tariffavgift. Da får vi finne andre måter å løse dette på.

Under henvisning til dette vil vårt forbund stemme for tariffavgift.

Selv om det blant våre medlemmer er et ønske om å få den samme indeksregulering som i høst, har vi ingen vanskeligheter med å gå inn for den ordning Sekretariatet har skissert.

Leif Skau, Sekretariatet, ville — med henvisning til Totlands innlegg — få klarlagt Jern og Metalls syn på hvordan man skulle behandle lavtlønnsstillegget.

Grunnlaget for min stemmegivning i Sekretariatet er at vi vil

komme til å ha tre elementer å arbeide med: — spørsmålet om et generelt tillegg, — om et lavtlønns tillegg, — og spørsmålet om en forbundsvis «pott».

Når forbundene kommer i forhandlingsposisjon med sin motpart, har de tre elementer å benytte slik de ønsker. Hvis det er noen annen fortolkning av dette, må jeg revurdere mitt syn, men dette synes jeg ikke det kan være noen tvil om.

Ønsker et forbund f.eks. å benytte et generelt tillegg til helt andre ting som ønskes gjennomført i overenskomsten, så gjør vi det eventuelt under de forbundsvise drøftingene.

Når det gjelder tariffavgift føler jeg meg langt fra sikker på at vi organisasjonsmessig eller på annen måte er beredt til å ta et spørsmål som dette. Er vi ikke beredt til det, kan det lett bli en fiasko som kan virke som en boomerang på hele organisasjonen.

Olav Markussen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: — Jeg vil ikke unnlate å gi uttrykk for at det er noe sent å få alle papirene på bordet når man kommer til møtet. Det skulle være mulig å få dette noe tidligere.

Jeg tror sikkert at det foreliggende forslag er grundig vurdert. Når det imidlertid gjelder det forbund jeg representerer — hvor vi har som medlemmer tekniske funksjonærer og arbeidsledere — så er vi i en noe spesiell stilling. Industrien blir stadig mer modernisert og den tekniske sektoren bare øker og øker. Skal medlemsstokken i vårt forbund økes, må vi i større utstrekning få med skolene, idet den tekniske sektoren blir utbygd skoleveien. Vi har hatt møter med disse grupper for å fortelle hva LO står for.

I punkt 12 i det fremlagte forslag fra Sekretariatet er det gitt anledning for forbundene til å forhandle spesielt om enkelte ting. I vårt forbund innen den tekniske sektoren har vi avtaler som bør og må rettes på hvis vi skal ha håp om å få flere medlemmer innen den tekniske sektoren. Avtalene er slik formulert at vi står for svakt under forhandlingene. Jeg er derfor fornøyd når vi nå kan få behandlet dette spørsmålet separat med LOs støtte i ryggen. På dette grunnlag går vi inn for Sekretariatets forslag.

Jeg tror ikke tiden nå er inne til å slå i bordet og forlange for mye. Hovedspørsmålet denne vinteren og våren vil vel være å kunne gi beskjefte til flest mulig. Verdenskonjunkturene kan ingen gjøre noe med, vi må bare vente til de bedrer seg.

Når det gjelder punkt 13 i forslaget — indeksreguleringsbestemmelsen, — tror jeg det er galt å gå bort fra den formuleringen vi hadde i 1974 om helautomatisk indeksregulering. Det vil være en

støtte for forslaget hvis man har med en slik bestemmelse også denne gang. Det er nevnt her at ved en halvautomatisk indeksregulering vil man også kunne ta med andre spørsmål. Alle prognoser viser at situasjonen antagelig snur seg i 1977, og vi må ta dette med i beregningene. Når denne tariffavtalen skal vare helt til 1978, tror jeg man ved en helautomatisk indeksregulering vil kunne få med de andre spørsmål som er nevnt ved en halvautomatisk regulering. Hvis situasjonen gjør at det er mer å ta ut, kan man bruke det samme utgangspunktet på en helautomatisk regulering.

Jeg vil derfor støtte Leif Skau's forslag om å beholde den helautomatiske indeksreguleringsbestemmelsen. For øvrig støtter jeg Sekretariatets opplegg for tariffrevisjonen.

Olav Johansen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, innledet med å si at han ikke med sin beste vilje kunne forstå de som hevdet at forslaget fra Sekretariatet ikke var i tråd med medlemmenes mening. — Jeg reiser mye rundt i landet, og overalt på arbeidsplassene og på fagforeningsmøtene er det enighet om at vi denne gang må ha et kombinert forbundsvis oppgjør. Landsstyret i Bygningsindustriarbeiderforbundet, som hadde møte i forrige uke, gikk nesten enstemmig inn for et samordnet oppgjør i den nåværende økonomiske situasjon.

Det har alltid vist seg ved forbundsvis oppgjør — selv om det i 1974 ga et godt resultat — at når forbundene fremmer sine spesielle krav, blir man bare henvist til å ta dette opp på hovedplanet. Jeg vil nevne Opplysnings- og utviklingsfondet, Sluttvederlagsordningen, Sykelønnsordningen, og ikke minst tapsreglene ved helligdagsbetaling. Jeg vil be Sekretariatet være oppmerksom på at ved sykmelding er det enkelte medlemmer som faller utenom begge bestemmelsene, — som mister sluttvederlag og heller ikke har krav på sykelønn over trygdekassen. Velferdspermisjoner er en sak det er stor usikkerhet om, og det minste vi kan forlange her er at man får bort ordet «spesialist». Ved å få vekk dette vil det bli rettet opp mye.

Når det gjelder punkt 12 i Sekretariatets forslag, går jeg ut fra at det må bli anledning til på forbundsplanet å heve tidlønssatsene, som ikke står i forhold til gjennomsnittsførtjenesten og det som vanligvis utbetales i bedriftene.

Det er fristende å stemme for Leif Skaus forslag til punkt 13, men jeg er fullt oppmerksom på at det er prisfremmende. Jeg håper imidlertid at Sekretariatets forslag og Leif Skaus forslag kan samordnes slik at det kan godtas av alle.

I innledningen står det at «ingen forbund gjør endelig opp før

alle forbunds rimelige og berettigede krav er løst. Dette gjelder avtaler som har utløp 31. mars og 1. juli». Jeg forutsetter da at kravet blir at de nye avtalene blir gjeldende fra 1. april og 2. juli.

Jeg tror det stort sett er enighet på arbeidsplassene om at tariffavgift nå må gjennomføres. Det vil bli stor skuffelse hvis det nå ikke fremmes krav om tariffavgift, — noe som kanskje kan føre til at hele forslaget til tariffrevisjonen blir forkastet ved uravstemning. Jeg er klar over at stat og kommune på grunn av de «gule» organisasjonene har vanskeligheter på dette område, men la oss i hvert fall kreve det for industriforbundene.

Eivind Strømmen, Sekretariatet: — Som medlem av Sekretariatet har jeg vært med i drøftingene såvel i Tariffrådet som i alle de møter Sekretariatet har hatt for å vurdere opplegget til Representantskapet. Sekretariatet har på alle måter vurdert alle sider av de enkelte forslag som fremkommer i dette dokument, og det er klart at det er mange nyanser som kan ha betydning for enkelte arbeidsgrupper, og mindre betydning for andre. Jeg har gitt min tilslutning til samtlige av de punkter som foreligger i forslaget, dog et avvikende synspunkt når det gjelder punkt 7, som har fått et alternativt grunnlag i forhold til det som opprinnelig var opplegget i Sekretariatet. Man hadde nemlig til vurdering hvorvidt man denne gang skulle kreve tariffavgift eller ikke. Så kom man i den situasjon at det var betenkeligheter på grunn av de forbund som har med stat og kommune å gjøre, og enkelte forbund som har konkurrerende organisasjoner. Sekretariatet valgte da som et flertallsforslag ni mot fem, i stedet for tariffavgift å ta inn begrepet om kontingenttrekk. Det må være muligheter for å kunne innpasse begge deler i et forslag. Kontingenttrekkordningen er etter min oppfatning bare en overføring fra Hovedavtalens § 24 til å få dette innpasset i tariffavtalene, slik at man unngår bestemmelsen om de 25 arbeidere som skal være i en bedrift for å kunne gjennomføre kontingenttrekkordningen. Man må kunne innarbeide bestemmelsen om kontingenttrekk også i tariffavtalene, uavhengig av om man reiser krav om tariffavgift.

Hva er det nå vi er i ferd med å gjøre? Hvis Representantskapet slutter seg til forslaget uten å ta hensyn til Totlands forslag og andre som også har begrunnet dette, vil samtlige ti-tusener av uorganiserte som står på arbeidsplassene i avtalebundne bedrifter oppnå de fordeler som står i dette forslaget hvis det lykkes 100 prosent. Ta for dere forslaget og se på hver enkelt detalj av det. Hva er det de uorganiserte oppnår? Jo, full kompensasjon for arbeidstidsforkortelsen, et lavtlønnstillegg, et generelt tillegg. De vil også oppnå

at Sluttvederlagsordningens satser fordobles, og at utbetalingene blir et langt høyere beløp, fordi disse folkene jobber i bedrifter som har Sluttvederlagsordningen innpasset gjennom avtaleverket. De vil også, hvis vi lykkes med forsikringsordningen, oppnå at de arbeidstakere som er uorganiserte, men står i avtalebundne bedrifter, vil få en gratis forsikring på samme måte som LO-medlemmene betaler kontingent for. De vil også etter min oppfatning oppnå forbedringer i Sykelønnsordningen, uten at de betaler noe av kostnadene ved gjennomføring av slike ordninger. De vil også oppnå regulering av beløpet for bevegelige helligdager, på akkurat samme måte som de fagorganiserte.

Når det gjelder forslaget om at det skal opptas drøftelser med myndighetene, så vil de også der oppnå store fordeler. De vil oppnå skattelettelse — noe som fagbevegelsen tvinger igjennom ved dette kombinerte, samordnede oppgjør. De vil oppnå at prisene også blir gunstigere for dem fordi det skal være subsidier innpasset i det kombinerte oppgjør.

Jeg tror det er galt hvis ikke fagbevegelsen nå en gang for alle slår fast at det denne gang skal gjennomføres tariffavgift. Vi har snakket om det i så mange år, og jeg tror det er på tide at fagbevegelsen viser sin styrke ved å kreve denne bestemmelsen innført i 1976. Vi vet at det er ulemper for en del områder, og det skal vi selvfølgelig ta hensyn til.

Så spør Leif Skau om vi er beredt til å ta oppgjøret om tariffavgift nå. Ja, skal vi ikke en gang være beredt til dette som har vært behandlet i en årrekke, av Kongressen, av Representantskapet, av grunnorganisasjonene. Det har vært utvalg og komiteer som har sett på saken. Vi må da én gang for alle erkjenne overfor oss selv at denne gang må vi gjøre noe alvorlig med denne saken. Skal vi oppnå skattefritak for fagforeningskontingenten, så vil de uorganiserte, hvis det blir tariffavgift, også få skattelette for den. Jeg tror nemlig skattemyndighetene må innføre en regel uten at hvert forbund skal utstede en erklæring til medlemmene om at det er betalt så og så mye kontingent i løpet av et år for å vedlegge dette selvangivelsen.

Jeg ber om at Representantskapet støtter Totlands forslag og nå en gang for alle får gjennomført at de uorganiserte betaler hva det koster.

Kåre Dalberg, Norsk Gullsmedarbeiderforbund: — Jeg slutter meg til det fremlagte forslag fra Sekretariatet om at vi går inn for et samordnet oppgjør til våren. Jeg kan ikke se at situasjonen i dag

er noen annen enn den var tidligere i høst, da vi hadde et kombinert oppgjør, og hvor det var stor oppslutning om den form for oppgjør vi hadde da.

Det er mange gode krav Sekretariatet setter fram, og vi ville være heldig hvis alle ble gjennomført. Imidlertid vet vi at det fra 1. april skal gjennomføres en arbeidstidsforkortelse lovveien, og vi har i dag fått høre at det ved full kompensasjon vil koste ca. seks prosent. Vi har da formodentlig allerede tatt ut seks prosent av oppgjøret vi skal ha. Arbeidsgiverforeningen kommer sikkert til å ta dette med i beregningen.

— De andre punktene i kravet er etter min mening så omfattende at jeg er redd for at vi underveis nok må komme til å sile ut en del av disse. Alle punktene er imidlertid viktige. Vi skal kreve et generelt tillegg, lavtlønnstillegg, vi skal lage en ramme for de forbundsvisе forhandlinger. Det er etter min oppfatning bare punkt 7 som ikke vil ha økonomiske konsekvenser, og når vi går inn i et oppgjør i en vanskelig økonomisk situasjon, så kan det kanskje komme til å røyne på. Imidlertid er jeg glad for at Sekretariatet har fått med bestemmelsen om at ingen forbund gjør endelig opp før alle forbunds rimelige krav er løst. Der ligger det etter min mening en sikkerhetsventil, som også bør kunne godtas av dem som er motstandere av denne oppgjørsform.

Jeg tok i første rekke ordet i forbindelse med spørsmålet om tariffavgift. Jeg er veldig skuffet over at ikke dette spørsmålet er tatt med i kravene denne gang. Dette spørsmål har vært oppe mange ganger, og det forundrer meg at Leif Skau har reservasjoner mot å ta med dette punkt, da han var en av de som var «primus motor» i denne saken ved forrige tariffoppgjør, og også fikk vedtatt at vi skulle gå inn for forbundsvisе krav om tariffavgift, — i stedet for å gå lovveien.

Jeg vil på det varmeste støtte Totlands forslag om tariffavgift, og skulle ikke dette komme med denne gang, er jeg redd for at medlemmene vil miste troen på LO i dette spørsmålet, — noe som kan få skadevirkninger.

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund: — Jeg håper at Sekretariatet nå går inn for kravet om tariffavgift, og at vi kan få til en størst mulig samstemmighet om dette. Det må kunne gå an å forlange tariffavgift for den private sektor og holde den offentlige sektor utenfor. Den private og offentlige sektor har helt forskjellige motparter, tariffavtalene har mange forskjellige andre bestemmelser, og det må da kunne gå an å ha forskjellige be-

stemmelser også på dette området. Det er ingen lov vi skal gjennomføre, kun en bestemmelse i tariffavtalen vi skal ta stilling til.

Jeg henstiller så sterkt jeg kan til Sekretariatet å gjøre sitt beste for å bli enige om å fremme krav om tariffavgift.

Walter Kolstad, Sekretariatet: — Først vil jeg si at Strømmen må ha misforstått opplegget på ett punkt: Den foreslåtte forsikringsordningen skal bare gjelde de organiserte. Det ligger intet i forslaget som tilsier noe annet. Hvis skattefritak for kontingenten blir gjennomført, vil det si at det indirekte blir en lavere kontingent for våre medlemmer.

Hvor står vi egentlig i dag når det gjelder tariffavgift? Stats-tjenestemannsforbundene er ikke interessert. Jern og Metall er lite interessert, Kjemisk er lite interessert og Grafisk er også lite interessert. La oss slå fast realitetene i denne forbindelse. Representanter for omkring halvparten av LOs medlemmer er lite interessert i å gjennomføre tariffavgift. Jeg er prinsipielt enig i at vi burde gå inn for det, men vi må først søke å bli enige innad hvis vi skal være sterke utad. Jeg kan imidlertid konstatere at vi ikke er enige, og derfor kan jeg heller ikke gå inn for forslaget om tariffavgift.

Ingvald Berntsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, sa i sitt innlegg at han gjerne ville ta for seg to spesielle ting fra sin egen arbeidsplass.

To-skiftordningen har fått en meget skjev utvikling. Den betegnes i Arbeidervernloven som to-dagsskift, og har en arbeidstid på 42½ time pr. uke. Det vanlige er at det første skiftet starter kl. 6 og det siste er ferdig kl. 23, — da er spisetiden inkludert i arbeidstiden. Gruppen jeg representerer — på et privat anlegg innen Arbeidsmandsforbundet — starter imidlertid kl. 6 og er ferdig kl. 24.

Jeg vil sette fram følgende forslag vedrørende arbeidstiden for to-skiftarbeidere:

«I dag praktiseres forskjellige lengder av arbeidstiden angående to-skift-ordningen etter arbeidervernloven. Representantskapet ber Sekretariatet se nærmere på dette spørsmål i forbindelse med tariffrevisjonen med tanke på å få en mer likhet i skiftlengden i de forskjellige sektorer i arbeidslivet.»

Når det gjelder spørsmålet om tariffavgift, så har jeg selv erfart den forbitrelse og de pinlige situasjoner man kan komme opp i på arbeidsplassen ved at de uorganiserte skal ha samme goder som oss

andre. Jeg ber om at Representantskapet samler seg om et krav overfor arbeidsgiverne om at tariffavgift skal innføres.

Jeg vil oppfordre LOs representantskap til å stemme for Totlands forslag om tariffavgift. La oss nå ta et klart positivt standpunkt i denne sak som vi har diskutert i årevis.

Wilhelm Thoresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: — Det ble påstått at ved samordnede oppgjør vil de bedrifter som har lønnsevne slippe økonomisk rimelig fra det. Jeg vil påstå at dette er et galt resonnement, for det viser seg at det ikke er slik i praksis. Uansett hvilken oppgjørsform man velger, vil store grupper ta ut maksimalt i perioden. For Jern og Metalls vedkommende tror jeg ikke oppgjørsformen er bestemmende for lønnsutviklingen for deres medlemmer. Jeg tenker da særlig på 87-prosenten. Vi kjenner jo til at straks etter at hovedforhandlingene er ferdig, enten det er sentrale eller forbundsvise oppgjør, starter man opp med forhandlinger. Dette fordi overenskomsten er bygd opp slik at det gis anledning til forhandlinger i perioden. Dette gjelder ikke bare Jern og Metall, det gjelder også store grupper innenfor Kjemisk. Det er imidlertid en rekke grupper som ikke har denne mulighet til å følge med i den vanlige lønnsutvikling og levestandard.

På våre tariffkonferanser deltok 280 tillitsmenn, som enstemmig gikk inn for at vi i vårt forbund denne gang må tilgodese de grupper som ikke har muligheter til å kunne følge med i den vanlige lønnsutvikling. Dette gjaldt også tillitsmenn som selv kom fra sterke og økonomisk godt funderte bedrifter og i perioden har mulighet til å ta ut det som er mulig.

Vi har utformet konkrete krav, som vi mener langt på vei skulle imøtekomme dette. Vi har erfaring for at det ved fellesoppgjør er vanskelig å gjøre noe for disse gruppene. Jeg ville føle at vi sviktet de medlemmer som har gitt oss den tillit å ta vare på deres interesser hvis vi skulle gå med på et samordnet oppgjør som resulterte i at disse krav ikke ble løst.

Jeg tror ikke vi vil bli forstått av våre medlemmer hvis vi ikke kan få løst dette spørsmål ved en påvirkning av LOs forhandlingsutvalg. Vi må la Arbeidsgiverforeningen forstå at vi tar dette meget alvorlig. Jeg tror man vil oppleve en viss form for ulydighet hvis dette kravet ikke blir imøtekommet.

Dette er bakgrunnen for at vi mener at vi ikke kan få løst dette problemet uten ved forbundsvise forhandlinger.

Svensson sa at det kan oppfattes som et demonstrasjonsforslag, — noe det imidlertid ikke er. Det ligger i høyeste grad realiteter bak det.

John Erik Eriksen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, sa at han var blitt anmodet om å referere et enstemmig vedtak i AUFs sentralstyre, med følgende ordlyd:

«Arbeidernes Ungdomsfylking er kjent med at LOs Representantskap skal drøfte neste års tariffoppgjør på sitt møte den 10. og 11. desember. I denne forbindelse vil vi gjøre Representantskapet kjent med vårt syn på oppgjørsformen ved denne tariffrevisjonen og på enkelte forhold som særlig angår unge arbeidere.

Vi er oppmerksomme på den ordinære framgangsmåten for framlegging av tariffkrav. Som fagbevegelsens ungdomsorganisasjon ser vi det likevel som en klar oppgave å forsøke å bringe fram de sidene ved tariffoppgjøret vi for vår del anser som særlig betydningsfulle. Det er i dag store ulikheter i lønns- og arbeidsforholdene for ulike grupper unge arbeidere. Vi vil derfor be Representantskapet om å legge spesiell vekt på følgende hovedpunkter i det videre arbeidet foran neste års tariffrevisjon:

1. Det bør gis samme tariff- og indekstillegg for lærlinger og andre unge arbeidere som for voksne arbeidere.
2. Lønnstilleggene bør gis i faste krone/øre-tillegg og ikke som et likt prosenttillegg for alle.
3. Det bør innføres en garantert minstelønn for lærlinger, for annen ungdom under opplæring og for unge arbeidere for øvrig. Denne kan fastsettes i en bestemt prosent av lønnsgjennomsnittet for disse gruppene.
4. Det bør opparbeides større likhet i lønnsforholdene mellom lærlinger, andre som er under opplæring — f.eks. hjelpearbeidere — og unge arbeidere for øvrig.
5. Det bør opparbeides en jevnere stigning i lønsskalaen for de samme gruppene. Dette med sikte på å unngå de uforholdsmessig store lønssprangene som oppstår når opplæringstida avsluttes og ved fylte 18 år.
6. Det bør utarbeides regelmessig og detaljert lønnsstatistikk for lærlinger og andre unge arbeidere.
7. Det bør gis bedre vern for lærlinger og annen ungdom under opplæring.
8. Gutter og jenter bør sikres samme adgang til de forskjellige yrkes- og fagområder.
9. Det bør utarbeides garantier mot diskriminerende lønnspolitikk mot unge kvinner.

Arbeidernes Ungdomsfylking mener at oppgjørsformen ved neste års tariffoppgjør må vurderes i lys av den vanskelige økonomiske

situasjonen og gjennomføringen av 40 timers uke fra 1. april 1976. Vi anser det derfor som riktig at fagbevegelsen trekker arbeiderregjeringen aktivt inn i oppjøret. Dette med sikte på å nå fram til et samlet resultat som sikrer en realøkonomisk framgang for landets fagorganiserte.

I dagens situasjon ser vi det også som hensiktsmessig at oppjøret samordnes. Dette bør likevel ikke forhindre at en også gir skikkelig rom for forbundsvise forhandlinger.

AUF mener videre at den økonomiske situasjonen også bør få følger for avtaleperiodens lengde. Etter vår oppfatning tilsier usikkerheten omkring den framtidige konjunktursituasjonen at avtaleperioden blir kortere enn vanlig. Dette med mindre en oppnår minst like gode indeksreguleringsbestemmelser i løpet av kommende tariffperiode som en har hatt i den inneværende perioden.

Vi vil til slutt understreke at tariffavtalene og overenskomstene er et verktøy for de fagorganiserte. Derfor må oppgjørsformene for senere tariffoppgjør vurderes på et fritt grunnlag og utformes på de fagorganisertes egne premisser.

Med kameratslig hilsen

ARBEIDERNE UNGDOMSFYLKING

Sissel Rønbeck
formann

Alf Hildrum
sekretær

Møtet torsdag 11. desember:

Møtet tok til kl. 9.00 med Odd Højdal som dirigent.

Højdal ga først ordet til

Tor Aspengren: — Sekretariatet har fulgt oppfordringen i en del innlegg på møtet i går om å vurdere et par punkter på nytt. Sekretariatet har sittet sammen i dag morges, og det er gledelig å kunne meddele at Sekretariatet for tre av punktene som vesentlig har vært diskutert her, har kommet fram til et enstemmig resultat, som jeg nå gjerne vil referere:

Når det gjelder punkt 2 om lavtlønnstillegget, drøftet vi i Sekretariatet i dag både innholdet i det som sto i forslaget og også det vi mente samtlige representantskapsmedlemmer burde kunne slutte seg til.

Det heter: «Rammen vedrørende lavtlønnstillegget fastsettes i de sentrale forhandlinger, og den praktiske gjennomføring skjer ved

forbundsvisse forhandlinger.» Jeg vil utdype det enda noe nærmere, fordi det var en viss uklarhet og noen misforståelser på møtet i går. Det skal nå forhandles både om det generelle tillegget og om lavtlønnstillegget. Det skal også forhandles om en viss økonomisk ramme til de forbundsvisse forhandlinger. Der vil det også bli muligheter til f.eks. å ta av det generelle tillegget og plassere på satser, eventuelt grupperinger som er i en spesiell situasjon.

Bestemmelsen i opplegget forutsetter også at hvis det er grupperinger som har spesielle vanskeligheter, så skal det kunne føres sentrale forhandlinger for disse, — d.v.s. at man får til en eller annen slags hjelpeaksjon, slik at man også her har denne garantien. Det var med de garantier som er gitt samstemmighet i Sekretariatet om dette punkt.

Når det gjelder *punkt 7* om tariffavgiften, ble Sekretariatet enig om å reise dette spørsmålet overfor Norsk Arbeidsgiverforening som et krav under de sentrale drøftelsene. Det var i Sekretariatet mange synspunkter som gjorde seg gjeldende i spørsmålet om tariffavgift, men etter min oppfatning var det enighet om at hvis vi ikke reiser dette spørsmålet nå, er det organisasjonen som sådan som har droppet spørsmålet. Vi vil derfor reise spørsmålet slik at hvis det er noen som skal motsette seg det, må det være den annen part i avtaleforholdet. Men med det er det ikke sagt at spørsmålet om kontingenttrekk ikke er like aktuelt. Vi får avveie situasjonen, og under disse forutsetninger er det i Sekretariatet også full enighet om dette punktet.

Vi drøftet spørsmålet om indeksreguleringsbestemmelsen ut fra alle mulige synsvinkler, og som dere forstår, har dette spørsmålet også vært inngående diskutert tidligere. Jeg vil imidlertid si det slik at når vi står overfor vanskelige spørsmål, så har vi den fordel innenfor vår bevegelse at vi til syvende og sist kan samle oss slik at vi utad står enige.

Det som nå foreligger som et enstemmig vedtak i Sekretariatet til Representantskapet, er at Representantskapet på bakgrunn av den økonomiske situasjon, og på bakgrunn av den debatt som har vært i representantskapsmøtet, gir Sekretariatet fullmakt til å fastsette de endelige krav overfor Norsk Arbeidsgiverforening om indeksreguleringsbestemmelsene i tariffperioden 1976—78. Jeg understreker igjen at det er full enighet om dette i Sekretariatet, og at dette er på bakgrunn av den økonomiske situasjon og på bakgrunn av den debatt som fant sted her i går.

Det har vært en del uklarhet om hva indeksreguleringsbestemmelsene egentlig inneholder og innebærer. De indeksregulerings-

bestemmelser vi har drøftet her har hele tiden vært knyttet til forutsetningen om at hvis man ikke kommer fram til enighet, så har det vært mulig for oss å si opp plassene og nærmest stå fritt. Jeg har inntrykk av at mange her har betraktet dette nærmest som at man ikke har anledning til å gå ut i en konfliktsituasjon. Disse muligheter ligger imidlertid innenfor rammen av indeksbestemmelsene.

Jeg vil så innstendig jeg kan be om at Representantskapet gir sin tilslutning til punkt 2, punkt 7 og punkt 13, slik et enstemmig Sekretariatet har anbefalt i denne vanskelige situasjon, sa Aspen-gren.

Ordet ble deretter gitt fritt til Sekretariatets enstemmige endringsforslag.

Ingen forlangte ordet, og en gikk deretter over til voteringen.

VOTERING

De fremsatte forslag fra *Otto Totland* og *Leif Skau* om tariffavgiften og oppgjørsformen ble trukket tilbake.

Dirigenten opplyste at det var ett forslag som for såvidt ikke direkte hadde forbindelse med noen av de andre, — *Ingvald Berntsens* forslag med følgende ordlyd:

«I dag praktiseres forskjellige lengder av arbeidstiden angående to-skiftordningen etter arbeidervernloven. Representantskapet ber Sekretariatet se nærmere på dette spørsmål i forbindelse med tariffrevisjonen med tanke på å få en mer likhet i skiftlengden i de forskjellige sektorer i arbeidslivet.»

Dirigenten foreslo at dette forslag ble oversendt Sekretariatet.

VEDTAK: *Dirigenten*s forslag ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten forutsatte at forslagene til de enkelte punkter i Sekretariatets flertallsinnstilling etter behandlingen i Sekretariatet i dag, trekkes tilbake av mindretallet i Sekretariatet.

Det foreligger da tre forslag.

Dirigenten foreslo å sette forslaget fra *Holtbakk* under votering først. Hvis dette forslaget faller, står man igjen med to forslag, — *Arthur Svenssons* forslag og Sekretariatets forslag. Faller *Svenssons* forslag, står Sekretariatets forslag igjen, og det vil da bli tatt opp til votering.

Dirigenten spurte om Representantskapets medlemmer kunne være enig i en slik fremgangsmåte under voteringen.

VEDTAK: Enstemmig vedtatt.

Følgende forslag fra *Mons-Erik Holtbakk*, Norsk Tjenestemannslag, ble deretter tatt opp til votering:

- «1. Det kreves et forbundsvist oppgjør.
2. Avtalen skal gi et likt kronetillegg.
3. Helautomatisk indeksbestemmelse med 100 % kompensasjon.
4. Avtalen skal inneholde en fortjenesteutviklingsgaranti med mulighet for å oppta forhandlinger i perioden.
5. Ettårig avtale.
6. Avtalen for statsansatte skal inneholde følgende punkter:
 - A. Justerings- og normeringsoppgjør på fritt grunnlag.
 - B. Rett til forhandlinger ved omorganiseringer.
 - C. Regulering av alle særtillegg.
 - D. Avtalen skal inneholde et punkt med bestemmelser om at alle enkelte stillinger og stillingsgrupper som etter innføringen av et nytt lønssystem i staten har fått dårligere betingelser enn tidligere, skal få disse rettet opp med tilbakevirkende kraft fra 1/5-75. Dette punkt skal også gjelde de som har begynt i sin stilling etter at det nye lønssystem er innført.
7. Krav om at etter at forhandlingene er sluttført henstilles til regjeringen om å sette inn skattepolitiske virkemidler for å sikre forhandlingsresultatet og utjamne lønsmessige skjevheter. Det bør kreves at regjeringen støtter svake arbeidsplasser og at de for denne støtte krever styringsrett for de ansatte.»

VEDTAK: Mons-Erik Holtbakks forslag ble forkastet mot 3 stemmer.

Man gikk deretter til votering over *Arthur Svenssons forslag*, med følgende ordlyd:

«Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund foreslår at tariffoppgjøret 1976 gjennomføres som frie forbundsvise oppgjør.»

VEDTAK: Arthur Svenssons forslag falt mot 8 stemmer.

Sekretariatets forslag kunne deretter settes under votering

En av representantene erklærte seg imidlertid uenig i at man skulle votere over hele innstillingen under ett, idet det var punkter han gjerne ville stemme i mot, f.eks. punkt 7 om tariffavgift.

Dirigenten var enig i at det som forelå fra Sekretariatet var et meget omfattende forslag, men for en rekke punkters vedkommende henger forslaget nøye sammen, — selv om dette ikke akkurat gjelder for punktet om tariffavgift. Hvis det imidlertid er et ønske at vi tar punkt 7 under avstemning først, vil dirigenten imøtekomme det.

Ingen av Representantskapets medlemmer hadde innvendinger mot dette og man gikk deretter til votering over punkt 7 i *Sekretariatets forslag*:

«Det reises krav om tariffavgift overfor N.A.F.»

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 9 stemmer.

Dirigenten foreslo deretter at hele resten av Sekretariatets innstilling ble tatt opp til votering, og ingen av representantskapsmedlemmene hadde innvendinger mot denne fremgangsmåten.

Sekretariatets forslag med følgende ordlyd ble deretter tatt under votering:

«Idet vi viser til LO-formannens innledning, hvor bl.a. den vanskelige økonomiske situasjon ble berørt, og de relativt usikre tider en enda en tid vil stå foran, ikke minst når det gjelder sysselsettingen, vil Sekretariatet foreslå overfor Representantskapet at vi går inn for et kombinert samordnet forbundsvist oppgjør. Forutsetningen for forslaget om samordning for de ansatte i det private arbeidsliv er at samordningen også må gjelde for alle andre grupper.

Det er en betingelse at tariffrevisjonen 1976 avgjøres ved felles avstemning for tariffavtaler med Norsk Arbeidsgiverforening og avtaler som følger av disse.

Ingen forbund gjør endelig opp før alle forbunds rimelige og berettigede krav er løst. Dette gjelder avtaler som har utløp 31. mars — 1. juli.

1. Full kompensasjon for arbeidstidsforkortelsen fra 1. april 1976.
 2. Det kreves et lavtlønnstillegg. Rammen vedrørende lavtlønnstillegget fastsettes i de sentrale forhandlinger, og den praktiske gjennomføring skjer ved forbundsvise forhandlinger.
 3. Et generelt tillegg.
 4. Opplysnings- og Utviklingsfondet økes.
 5. Sluttvederlagsordningens satser fordobles. Det innføres samtidig indeksregulering — opptjeningstiden forkortes.
 6. Det kreves en forsikringsordning som går inn under betegnelsen «Fagbevegelsens Forsikringsfond».
 7. Det reises krav om tariffavgift overfor Norsk Arbeidsgiverforening.
 8. Sykelønnsordningens maksimumssats, kr. 50.000,—, må reguleres i henhold til indeksutviklingen, og den første karensdag bortfaller.
 9. Regulering av beløpet for bevegelige helligdager som fremkommer i avtalens merknad a, og at merknad b også omfatter 1. og 17. mai. Tapsreglene tas opp til revisjon.
 10. Velferdspremisjoner må tilføyes flere nødvendige eksempler.
 11. Fellesforslaget av 1968, 1970 og 1972 endres slik at prosentsatsen for fridager som en arbeider, betales med 100 prosent i stedet for som nå 50 prosent.
- I avtalen av 1970, I, punkt 4, a, må punkt 6 utgå.

12. Forbundsvisse forhandlinger om tekniske og redaksjonelle endringer og innenfor en viss økonomisk ramme som må fremkomme etter forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening.
13. Representantskapet gir på bakgrunn av debatten i representantskapsmøtet og på bakgrunn av den økonomiske situasjon, Sekretariatet fullmakt til å fastsette de endelige krav overfor Norsk Arbeidsgiverforening når det gjelder indeksreguleringsbestemmelser for tariffperioden 1976/78.

Med myndighetene:

1. Skattelettelser.
2. Eventuelle subsidier.
3. Skattefritak for fagforeningskontingenten.
4. Økning av pensjonen for pensjonister med bare grunnpensjon.
5. Borgerplikt. (En tar opp med Staten spørsmålet om forbedringer i de ordninger for ulike oppdrag som man kan bli pålagt, f.eks. kommunale oppdrag og oppdrag som domsmenn m.v.).»

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 2 stemmer.

Dirigenten opplyste at man dermed var ferdig med de punkter som var oppført på saklista. Han ga deretter ordet til *Tor Aspengren*.

Tor Aspengren takket for behandlingen av forberedelsene til tariffrevisjonen 1976. — Det er klart at den vanskelige økonomiske situasjon vi står overfor hele tiden har ligget under både når vi har drøftet opplegget i Sekretariatet, og også vært utgangspunktet for den debatt vi har hatt her i Representantskapet. Vi skal gjøre hva som gjøres kan for å fremføre de krav vi nå er blitt enige om på en slik måte at vi skal komme ut med en økning i vår disponible realinntekt. Det var mange innlegg i går det kunne være fristende å kommentere, men vi har nå avstemningen bak oss, og jeg vil avstå fra dette. En ting vil jeg imidlertid nevne, når vi står overfor vanskeligheter så klarer vi å komme fram til enighet utad. Det som var det mest gledelige ved debatten i går, var at så mange forbund som gjentatte ganger under Kongressen og i Representantskapet har gitt uttrykk for forbundsvisse oppgjør, nå i denne situasjonen, har sett bort fra det og sett realistisk på den situasjon vi står overfor. Jeg håper derfor at de resultater en får ved disse forhandlingene ved hjelp av myndighetene, skal gi oss et utgangspunkt som vil stå som en merkesten i senere tider. Vi ser rundt oss at arbeidsledigheten stiger, ikke bare én prosent, slik vi har det, men opp til 10—12 prosent. Vi ser en stagnasjon i reallønnsutviklingen, mens vi, ikke minst på bakgrunn av faglig/politisk samspill, har greid en situasjon som få eller ingen tidligere har greid. Jeg vil gjerne understreke dette.

To av Sekretariatets medlemmer — Olav Bratlie og Leif Skau — var med i representantskapsmøtet for siste gang. Olav Bratlie er allerede gått over i pensjonistenes rekke og Leif Skau vil gå av som forbundsformann ved årsskiftet 1975/76.

Jeg vil gjerne takke både Bratlie og Skau for en uegennyttig innsats i fagbevegelsens tjeneste, i partiets tjeneste og i tjeneste på mange, mange andre områder. Det har ikke vært mye fritid, men jeg har fått inntrykk av at deres arbeid har vært deres hobby, sa Aspengren.

Han overrakte deretter på vegne av Sekretariatet blomster til dem begge.

Aspengren erklærte deretter det ekstraordinære representantskapsmøtet for hevet og ønsket samtlige en god hjemreise og en god jul.

Møtet ble avsluttet kl. 9.25.

NAVNEFORTEGNELSE

Følgende representanter møtte:

Arbeiderpartiets Presseforbund:

Simen Kr. Hangaard, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Olav Markussen, Sarpsborg, Ove Varreng, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Ole Flesvig, Oslo, Kåre Rasmussen, Hommersåk, Knut Arnesen, Skaidi, Ingvald Berntsen, Figgjo.

Norges Befalslag:

Theodor Theodorsen, Oslo.

Bekledningsarbeiderforbundet:

Bjarne Bårdsen, Oslo, Torbjørn Simonsen, Sandefjord, Ingeborg Jacobsen, Drammen.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Olav Johansen, Oslo, Sigurd Engen, Oslo, Lars Eide, Haugesund, Magnus Toverud, Oslo, Odd Myhre, Ole G. Gyberg, Kristiansand S, Jørgen Kosmo, Horten.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Bjørn Sørensen, Johannes Størksen, Lillestrøm, Gunnar Andersen, Oslo, John Erik Eriksen, Halden.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund:

Reidar Albertsen, Sofiemyr.

Norsk Grafisk Forbund:

Per Torkildsen, Oslo, Kåre Eriksen, Oslo, Gunnar Kokaas, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund:

Kåre Dalberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund:

Kåre Hansen, Oslo, Bjørn Hansen, Sarpsborg, Edith Rynes, Oslo, Henrik Edvardsen, Sortland, Edel Svea, Trondheim, Arne Jacobssen, Bergen, Jon Olav Haugen, Elverum.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Arne Løken.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Lars M. Skytøen, Oslo, Svén Eriksen, Tønsberg, Gunnar Aagesen, Trolla, Henny Jensen, Hyggen, Erland Mikkelsen, Oslo, Guttorm Lunde, Mysen, Hallgren Gundersen, Evenskjer.

Norsk Jernbaneforbund:

Sverre Kortvedt, Oslo, Enok B. Skramstad, Elverum, Alf Haugen, Trondheim, Haldor Krokeide, Nesttun.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Arthur Svensson, Oslo, Wilhelm Thoresen, Oslo, Gerhard Lunde Larsen, Porsgrunn, Audun Almås, Mosjøen, Erling Ask, Mjøndalen, Georg Gram Olsen, Sandefjord.

Norsk Kommuneforbund:

Torger Oxholm, Oslo, Joralf Johnsen, Mosjøen, Gerd Langfald-Nielsen, Skien, Konrad Sæbø, Fyllingsdalen, Edel Myhre, Trondheim, Håkon Endresen, Stavanger.

Lensmannsbetjentenes Landslag:

Olav Klepp, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Gunnar Tønder, Lørenskog.

Luftforsvarets Befalsforbund:

Karl M. Olsen, Oslo.

Norsk Murerforbund:

Villy Jacobsen, Oslo.

Norsk Musikerforbund:

Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Arne Andresen, Oslo, Arne Moe, Oslo, Amund Stangeland, Sandnes, Arne Porsmyr, Lisleby, Hans Andersen, Skien.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Rolf Hauge, Oslo, Alf Renstrøm, Vennesla, Kjell H. Johansen, Sarpsborg.

Postfolkenes Fellesforbund:

Ragnar Ødven, Oslo, Aage Tømmereek, Oslo, Anders Renolen.

Norsk Sjømannsforbund:

Kåre Kristoffersen, Oslo, Willy Syversen, Fredrikstad, Kaare Kjæraas, Sandefjord, Olaf Gjertsen, Bergen, Edvin Ramsvik, Oslo, Einar Dahl, Haugesund.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Torstein Lund, Oslo, Magne Johannessen, Kongsvinger.

Norsk Sosionomforbund:

Odd Einar Dørum.

Telefolkenes Fellesforbund:

Harald Fondevik, Oslo, Per Arne Torvik, Ski.

Norsk Tjenestemannslag:

Bjarne Ingsøy, Oslo, Mons Erik Holtbakk, Oslo, Tørris Markussen, Bardufoss.

Norsk Tolltjenestemannsforbund:

Ivar Nilsen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Ole Foshaug, Bakkehaug, Asbjørn Høiås, Trondheim, Arne Hermansen, Hauketo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Rolf Johnsen, Oslo.

FYLKENES REPRESENTANTER

Akershus fylke:

Odd Lundquist, Skedsmo.

Aust-Agder fylke:

Arne Hasla, Grimstad.

Buskerud fylke:

Harry W. Karlsen, Drammen.

Finnmark fylke:

Knut Paulsen, Hammerfest.

Hedmark fylke:

Hans Kjeldsrud, Hamar.

Møre og Romsdal fylke:

Ingolf Ulleland, Molde.

Nordland fylke:

Finn Stensvik, Bodø.

Oslo fylke:

Ivar Ødegaard, Oslo.

Rogaland fylke:

Sverre Berg Landsnes, Stavanger.

Sogn og Fjordane fylke:

Erling M. Fossen, Høyanger.

Telemark fylke:

Anker Herlofsen, Bøle.

Troms fylke:

Håkon Bendixsen, Sjøvegan.

Sør-Trøndelag fylke:

Annar Røste, Trondheim.

Vest-Agder fylke:

Øystein Lie, Vennesla.

Vestfold fylke:

Richard Thon, Tønsberg.

Østfold fylke:

Hardy Olsen, Halden.

Fra Sekretariatet:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand, Leif Haraldseth, Finn Nilsen, Otto Totland, Leif Skau, Egil Halvorsen, Arne Born, Åge Petersen, Henrik Aasarød, Eivind Strømmen, Else Ørbæk, Erling Johansen.

Varamenn til Sekretariatet:

Liv Buck, Thorvald Karlsen, Knut Nakken, Walter Kolstad, Rasmus Solend, Arild Kalvik, Roar Helgesen, Håkon A. Ødegaard, Olaf Axelsen.

Fra revisjonsutvalget:

Harry Jørgensen, Marie Lindquist, Jens Torp.

FRA DISTRIKTSKONTORENE

LOs distriktskontor i Bergen:

Finn Lien, Olav Lerø.

LOs distriktskontor i Bodø:

Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.

LOs distriktskontor i Drammen:

Roar Løver.

LOs distriktskontor i Gjøvik:

Ole Knapp.

LOs distriktskontor i Hamar:

Aage Søgård.

LOs distriktskontor i Kirkenes:

Odd Holmgren.

LOs distriktskontor i Kristiansand:

Oddvar Gøthesen, Aage Bjorvand.

LOs distriktskontor i Molde:

Johnny Røed.

LOs distriktskontor for Oslo og Akershus:

Yngve Hågensen.

LOs distriktskontor i Porsgrunn:

Harald E. Olsen.

LOs distriktskontor i Sarpsborg:

Rolf-Thore Hildebrandt.

LOs distriktskontor i Stavanger:

Arne Li.

LOs distriktskontor i Tromsø:

Rolf Nilssen.

LOs distriktskontor i Trondheim:

Rikhard Haugen, Ulf Guttormsen.

LOs administrasjon:

Egil Ahlsen, Gunnar Andersen, Harald Andersen, Per Brannsten, Arthur Bruflat, Svein Fjæstad, Øistein Gulbrandsen, Steinar Halvorsen, Harry O. Hansen, Per Haraldsson, Thorleif Holth, Bjørn Kolby, Ragnar Røberg Larsen, Kjell Lien, Erik Nilsen, Mirjam Nordahl, Susi Ochsenbein, Evy Buverud Pedersen, Børre Pettersen, Knut Ribbu, Jon Rikvold, Rutner Rønnestad, Odd Harald Røst, Kaare Sandegren, Arne G. Strangel, Olaf Sunde, Kjell Arne Sveum, Kai Aagaard.

Samarbeidskomitéen DNA—LO:

Reiulf Steen, Ivar Leveraas.

Statstjenestemannskartellet.

Albert Uglem.

Fagorganisasjonens funksjonærgruppe:

Heidi Svendsen.

Forbundsrepresentanter som møter med tale- og forslagsrett:

Bekledningsarbeiderforbundet:

Willy Elvann.

Referent:

Berit Henriksen.

TARIFFOPPGJØRET 1976 — SLUTTVEDERLAGSORDNINGEN

Sekretariatet foreslår at det ved kommende tariffrevisjon reises krav om følgende endringer i Sluttvederlagsordningens bestemmelser:

1. Sluttvederlagsordningens satser varierer etter alder, fra kr. 3000,— til kr. 7000,—. Satsene har stått uendret fra de ble fastsatt i 1966. Satsene foreslås forhøyet med 100 % og slik at maksimalsatsene økes fra kr. 7.000,— til kr. 15.000,—. I samband med dette foreslås innført indeksregulering av satsene. Dette kan skje ved at det tas inn i avtalen at satsene skal reguleres opp eller ned i samsvar med gjennomsnittet av de lønns- og indeksreguleringer som finner sted for vår-fagene og med ikrafttreden fra samme dato som disse.
2. Opptjeningstiden for rett til sluttvederlag er minst 10 år i sammenheng i bedriften umiddelbart før oppsigelsen blir gitt. Dette gjør at selve sluttvederlaget framtrer som et troskapstillegg. For å komme bort fra dette bør opptjeningstiden reduseres til 3 eller maksimum 5 år.

Etter gjeldende bestemmelser vil man være berettiget til sluttvederlag også dersom man *sammenlagt* har vært ansatt ved bedriften i over 20 år forutsatt at intet avbrudd har vært lenger enn 5 år og tjenestetiden umiddelbart før oppsigelsen er minst 3 år i sammenheng.

Bestemmelsen om at intet avbrudd må ha vært lenger enn 5 år foreslås støyfet, og den sammenlagte tjenestetid ved bedriften foreslås redusert fra 20 til 10 eller 15 år.

FORSIKRING SOM TARIFFKRAV

Fagbevegelsen har en forsikringspolitisk målsetting som er fastsatt i vårt handlingsprogram. Det sentrale punkt i handlingsprogrammet på dette området er å skaffe medlemmene maksimal trygghet gjennom rimelige og effektive forsikringsordninger. Det er et faktum at det er et stort udekket behov når det gjelder å trygge medlemmenes liv og helse. De offentlige trygdeytelser er slik oppbygd at de gir løpende ytelser. Disse ytelser er betydelig lavere enn hva en arbeidstaker har i sitt yrkesaktive liv. Med de økonomiske forpliktelser lønntakerne vanligvis har, er det derfor behov for forsikringsordninger som kan gi engangsutbetalinger ved dødsfall og uførhet som tilsier kompensasjon for det inntektsnivå en har basert seg på i sine fremtidige forpliktelser. Det bør være en målsetting å trygge etterlatte og familieforsørgerne med minst 2 årslønner, og ved varig uførhet bør erstatningsbeløpet være betydelig større. En er imidlertid klar over at dette må være en målsetting på sikt.

Med basis i handlingsprogrammet har en vurdert mere effektive tiltak for raskere å løfte de store lønnstakergruppene opp på et mer tilfredsstillende forsikringsmessig nivå. Det mest effektive tiltak en kan tenke seg i denne forbindelse er å få til tariffbestemmelser som sikrer arbeidstakerne en betydelig bedre grunndekning tilpasset behovet og de offentlige trygdeordninger. Dette vil også i praksis utjevne den store forskjellen som nå finnes mellom lønnstakergruppene i forsikringsdekning.

Spørsmålet om i vårens tariffoppgjør å reise forsikring som tariffkrav har vært drøftet i LOs tariffråd og i LOs Sekretariat. Sekretariatet nedsatte et utvalg som har utredet og lagt fram forslag om kollektive personforsikringer som aktuelle tariffkrav. I drøftelsene til nå har det vært lagt vesentlig vekt på det prinsipp at fagbevegelsen selv skal ha hånd om så vel utviklingen av de aktuelle forsikringsformer som administrasjonen av disse gjennom vårt eget forsikringsforetak, Samvirke. Kravet om en arbeidsgiveravgift til «Fagbevegelsens fond for kollektive personforsikringer» er å betrakte som en del av lønns- og arbeidsvilkårene.

Sekretariatet vil overfor Representantskapet fremme følgende forslag:

1. Det reises krav om at tariffbundet arbeidsgiver skal betale en avtalebestemt avgift pr. ansatt som skal innbetales til et «Fagbevegelsens fond for kollektive personforsikringer». Det eksi-

sterende fond som allerede er etablert gjennom FSK og Grunnforsikringen bør danne grunnlag for det foreslåtte forsikringsfond.

2. Som en ramme om forhandlingene tar en sikte på i første omgang å dekke en forsikringsordning beregnet til 1 % av lønn.
3. Gjennom fondet etableres kollektive personforsikringer ved dødsfall og uførhet innenfor den økonomiske ramme som avgiften fra arbeidsgiver gir dekning for.
4. De forsikringsordninger som etableres og administreres gjennom fondet forutsettes å være selv bærende.
5. Personforsikringer som omfatter lønnstakere ved den enkelte bedrift og som er etablert utover det som er avtalt til «Fagbevegelsens fond for kollektive pensjonsforsikringer», er å betrakte som del av lønns- og arbeidsvilkårene.

Ved utforming og plassering av slike forsikringer skal det forhandles på vanlig måte, jfr. Hovedavtalens kapittel 2, paragraf 2.

